

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens

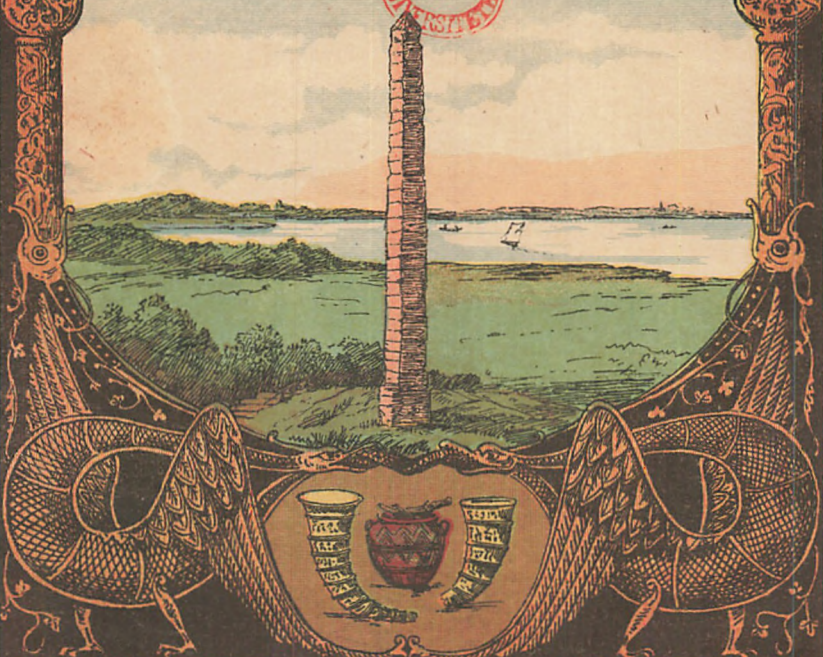
ALMANAK

for

1903.

samlet ved

J. Fausbøl, J.N.H.Skrumsager og M.Andresen.

Udgiver og Ansvarhavende: M.Andresen, Aarhus

Sprogforeningens

A l m a n a k

for

* * 1903 * *

udgivet ved

J. Fausbol, J. N. S. Skrummsager
og M. Andresen.

— 10de Aargang. —

Udgiver: M. Andresen, Aabenraa.

Aabenraa.

Sættet i „Skjænter“ trykkeri.

Nærværende Aar

regnes efter Kristi Fødsel 1903.

Efter Verdens Etabelse	5870
Eiden Reformationen	386
„ Indførelsen af den Julianiske Kalender	1948
„ „ „ Gregorianiske „	321
„ „ „ forbedrede „	203
„ Bogtrykkerkunstens Opfindelse	463

Formørkelser.

I Mæret 1903 finder der to Solformørkelser og to Maaneformørkelser Sted, af hvilke begge Maaneformørkelserne vil være iynnlige hos os.

1. En hos os uhyndlig ringformig Solformørkelse den 29 Marts. Den ses kun i det østlige Asien, det nordvestlige Nordamerika og den nordlige Del af det lille Ocean.

2. En hos os iynnlig, næsten fuldtændig Maaneformørkelse i Natten mellem den 11. og 12. April; kun den yderste nordlige Rand forbliver belyst. Formørkelsen begynder den 11. April om Aftenen Kl. 11,34' og ender den 12. April om Morgenen Klokken 2,52'. Den er iynnlig i den største Del af Asien, paa det indiske Ocean, i Europa, Afrika, paa det atlantiske Ocean og i Amerika.

3. En hos os uhyndlig fuldtændig Solformørkelse den 21. September. Den er kun iynnlig i det sydøstlige Afrika, den iynnlige Del af det indiske Ocean og paa Avstraliens Sydlyt.

4. En hos os iynnlig delvis Maaneformørkelse den 6. Oktober; kun en lille Del nemlig lidt over $\frac{1}{10}$ af Maanens Diameter i Sydvest, forbliver udenfor Jordens Skygge. Formørkelsen begynder om Eftermiddagen Kl. 2,40 og ender Kl. 5,55'. Den er iynnlig i det vestlige Nordamerika, paa det lille Ocean, i Avstralien, Asien, paa det indiske Ocean og i den største Del af Europa og Afrika. Hos os er kun Slutningen af Formørkelsen iynnlig, medens Maanen endnu naar langt nede i den østlige Snuvestred.

Imellem Jul og Fastelavn er der 8 Uger 3 Dage,
og imellem Pinse og Advent er der 26 Uger.

Festregning og Høstiderne 1903.

Førnåret begynder d. 21. Marts
 Sommeren " d. 22. Juni.
 Efteråret " d. 24. September.
 Vinteren " d. 24. December.
 Det gyldne Tal er 4.
 Søndagsbegynder er D.

Fastelavn d. Søndag d. 22. Februar.
 Paaske d. 12. April.
 Pinse d. 31. Maj.
 Første Udbent d. 29. November.
 Laus Bededag d. 8. Maj.
 Preussisk Bededag d. 18. November.

Søjvandet ved Nordjæsbvigs Vestkyst.

Søjvandet er udregnet paa Grundlag af Flodtallerne i den af det tyske Indenrigsministerium udgivne „Nautisches Jahrbuch“.

De anførte Klokketider gælder for Romo Havn og Ballum „Køretid“. For at finde Flodtiden ved Skærbæk Brohoved maa man tillægge 20—30 Minutter, ved Odde paa Nordland Romo omtrent 10 Minutter.

Lavvandet indtræder 6½—7 Timer efter Søjvandet.

Beregningerne er udførte af Thade Petersen, Rødding.

Bemærkninger vedrørende Kalenderen.

Dagen begynder klokken 12 Natten; alle Tiderne fra Midnat til Middag regnes til Morgen, og alle Tiderne fra Middag til Midnat til Aften. Klokketallet angiver den mellemuropæiske Tid.

Festtabel.

De foranderlige Fester bestemmes alle efter Paaske.

År	Paaske	Pinse	1. Udbent	Antal af Coiphantias, Trinitatis- Søndage.	
1903	12. April	31. Maj	29. Novbr.	4	26
1904	3. April	22. Maj	27. Novbr.	3	24
1905	23. April	11. Juni	3. Decbr.	6	25
1906	15. April	3. Juni	2. Decbr.	5	23
1907	31. Marts	19. Maj	1. Decbr.	2	24
1908	19. April	7. Juni	29. Novbr.	5	28
1909	11. April	30. Maj	28. Novbr.	4	23
1910	27. Marts	15. Maj	27. Novbr.	2	24
1911	16. April	4. Juni	3. Decbr.	5	26
1912	7. April	26. Maj	1. Decbr.	3	24
1913	23. Marts	11. Maj	30. Novbr.	1	27
1914	12. April	31. Maj	29. Novbr.	4	26

1. Uge. Kristi Omfarelse. Luk. 2, 21.		S. Cit.				
S.	1 Nytaar	Form.	Cit.	Sol op 8.51', n. 4.2 Tusmerket varer 52'	4	4½
M.	2 Abel	10.05	8.20		4½	5½
L.	3 Enoch	10.28	9.27		5	5½

2. Uge. Da Herodes var død. Matth. 2, 19 til Enden.		S. Cit.				
S.	4 Z. c. Nytaar	10.49	10.36	Jerhualdem. Solen Jor- den nærmest. i. Kv. 11 Aften. Sol op 8.49', n. 4.10' Tusmerket varer 51'	5½	6
M.	5 Simeon	11.10	11.46		6½	6½
Ti.	6 D. 3 Konger	11.32	11.09		6¾	7½
S.	7 Knud Hertug	11.55	12.59	7½	8	
M.	8 Erhard	12.23	2.13	8½	9	
S.	9 Julianns	12.56	2.29	9½	10½	
L.	10 Paul Eremit	1.38	4.45	10¾	11½	

3. Uge. Da Jesus var 12 Aar gammel. Luk. 2, 42 til Enden.		S. Cit.				
S.	11 1. Z. c. 3 Kong.	2.32	5.56	Huginus Pri. Marie. i. M. 3 E. Maan. 3. n. Sol op 8.43', n. 4.21' Tusmerket varer 50'	—	12½
M.	12 Reinhold	3.38	7.00		12¾	1½
Ti.	13 Silarius	4.53	7.53		1¾	2½
S.	14 Helic	6.15	8.36	2¾	3	
M.	15 Maurus	7.38	9.10	3½	3¾	
S.	16 Marcellus	9.00	9.38	4½	4¾	
L.	17 Antonius	10.18	10.03	5	5½	

4. Uge. Brylluppet i Kana. Joh. 2, 1 til 11.		S. Cit.				
S.	18 2. Z. c. 3 Kong.	11.33	10.27	Prisca i. Kv. 1 Nat. Sol op 8.35', n. 4.34' Tusmerket varer 49'	6	6½
M.	19 Pontianus	10.50	10.50		6½	7
Ti.	20 Sab. og Sebati.	12.46	11.14		7½	7½
S.	21 Agnes	1.57	11.40	8	8½	
M.	22 Vincencius	3.02	12.09	8¾	9½	
S.	23 Emerentius	4.04	12.44	10	10½	
L.	24 Timotheus	5.01	1.21	11	11¾	

5. Uge. Jesus gif ned ad Bjerget. Matth. 8, 1 til 13.		S. Cit.				
S.	25 3. Z. c. 3 Kong.	5.51	2.11	Pauli Dm. Maan. 3. ij. n. M. 6 Aft. Sol. op 8.25', n. 4.48' Tusmerket varer 47'	—	12½
M.	26 Polncarpus	6.35	3.03		12¾	1½
Ti.	27 Chromotomus	7.12	4.02		1¾	2
S.	28 Carol. Maan.	7.43	5.04	2½	2¾	
M.	29 Valerius	8.11	6.10	3	3½	
S.	30 Yevie	8.35	7.18	3¾	4	
L.	31 Sigilius	8.57	8.21	4½	4½	

6. Uge. **Jesús traadte i Skibet.** Matth. 8, 23 til 27. F. Gft.

S.	1 1. E. h. Kong.	9.39	10.48	Brigida	4 $\frac{1}{2}$	5
M.	2 Andelmissje	9.39	10.48		5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$
Ti.	3 Blainuz	10.02	12.00	} Sol op 8,12', n. 5,3'	6	6 $\frac{1}{2}$
D.	4 Veronica	10.27	Morg.		} Tusmørket varer 45'	6 $\frac{1}{2}$
T.	5 Agathe	10.57	1.14	⊙ i. Nv. 11 Form.	7 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$
F.	6 Dorothea	11.33	2.27		8	8 $\frac{1}{2}$
L.	7 Richard	12.20	3.37		9	9 $\frac{1}{2}$

7. Uge. **Arbejderne i Vingaarden.** Matth. 20, 1 til 16.

S.	8 Septuagesima	1.18	4.42	Corintha	10 $\frac{1}{2}$	11
M.	9 Apollonia	2.25	5.38		11 $\frac{1}{2}$	—
Ti.	10 Efolantifa	3.42	6.26	Maanen Jorden nærmest	12 $\frac{1}{2}$	1
D.	11 Euphrojyne	5.04	7.04	} Sol op 7,58', n. 5,18'	1 $\frac{1}{2}$	2
T.	12 Eufalia	6.27	7.36		} Tusmørket varer 44'	2 $\frac{1}{2}$
F.	13 Veniquus	7.49	9.03	⊙ i. N. 2 Morg.	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
L.	14 Valentinus	9.08	8.28		4	4 $\frac{1}{2}$

8. Uge. **De fire Slags Tædejord.** Luf. 8, 4 til 15.

S.	15 Sexagesima	10.24	8.52	Justinus	4 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$
M.	16 Juliana	11.38	9.17		5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$
Ti.	17 Findanus	Morg.	9.43	} Sol op 7,43', n. 5,32'	6	6 $\frac{1}{2}$
D.	18 Concordia	12.47	10.11		} Tusmørket varer 43'	6 $\frac{1}{2}$
T.	19 Ammon	1.51	10.43	⊙ i. Nv. 7 Form.	7 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$
F.	20 Eucharis	2.51	11.22		8	8 $\frac{1}{2}$
L.	21 Samuel	3.45	12.07		9	9 $\frac{1}{2}$

9. Uge. **Kristi Daab.** Matth. 3, 13 til Enden.

S.	22 Fastelavn	4.31	12.57	Quinquages. Estomibi.	11	11
M.	23 Papias	5.10	1.53	Peters Stof.	11 $\frac{1}{2}$	—
Ti.	24 Hvide Tirsdag	5.44	2.55	Maanen Jorden i jævn.	12	12 $\frac{1}{2}$
D.	25 Hise-Onsdag	6.13	4.00	Matthias	14	1 $\frac{1}{2}$
T.	26 Inger	6.38	5.07	Victorinus	2	2 $\frac{1}{2}$
F.	27 Leander	7.01	6.20	} Sol op 7,27', n. 5,47'	2 $\frac{1}{2}$	3
L.	28 Olegaard	7.23	7.62	} Tusmørket varer 42'	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
				⊙ n. N. 11 Form.		

Marts 1903.

D. C. N.

31 Dage.

Se Num. 3. S.

Søjraude

10. Uge. **Jesús fristes af Djævelen.** Matth. 4, 1 til 11. S. Gt.

S.	1 1. S. i Fasten	Form.	Gfm.	Quadrages. Invocavit.	33	4
M.	2 Simplicius	8.08	9.50	Albinus.	4½	4½
Ti.	3 Kunigunde	8.33	11.03	Adrianus	5	5½
O.	4 Kamperdag	9.01	Morg.	Sol op 7,10', n. 6,1'	5½	5½
F.	5 Theophilus	9.36	12.16	Tusmørket varer 42'	6½	6½
S.	6 Gorfred	10.17	1.26	☽ i. Kv. 8 Aften	6½	7½
L.	7 Perpetua	11.09	2.31		7½	8

11. Uge. **Den kanaanæiske Kvinde.** Matth. 15, 21 til 28.

S.	8 2. S. i Fasten	12.00	3.29	Reminiscere. Beata.	8½	9½
M.	9 40 Ridderer	1.22	4.18		9½	10½
Ti.	10 Edel	2.39	4.59	Maanen Jorden nærmest	11½	—
O.	11 Thala	3.59	5.33	Sol op 6.52', n. 6.16'	12½	12½
F.	12 Gregorius	5.20	6.02	Tusmørket varer 42'	14	14
S.	13 Macdonius	6.40	6.28	☽ i. M. 1 Gætern.	2½	2½
L.	14 Cunybius	7.58	6.52		3	3½

12. Uge. **Jesús drev en Djævel ud.** Luk. 11, 14 til 28.

S.	15 3. S. i Fasten	9.13	7.17	Deuli. Zacharias.	3½	4
M.	16 Gudmund	10.27	7.43		4½	4½
Ti.	17 Gertrud	11.35	8.11	Sol op 6.35', n. 6.29'	5	5½
O.	18 Alexander	Morg.	8.42	Tusmørket varer 42'	5½	6
F.	19 Joseph	12.38	9.19		6½	6½
S.	20 Gordius	1.35	10.01	☽ i. Sv. 3 Mg. Søndagn.	6½	7
L.	21 Benedictus	2.24	10.49	Joraarets Begyndelse.	7½	7½

13. Uge. **Jesús bespiser 5000 Mand.** Joh. 6, 1 til 15.

S.	22 Midfaste.	3.06	11.44	Latare. Paulus.	8½	8½
M.	23 Fidelis	3.43	12.43	Maan. Jorden fjærnest	9½	10½
Ti.	24 Ilirica	4.14	1.46		10½	11½
O.	25 Maria Bebud.	4.41	2.52	Sol op 6.17', n. 6.43'	12	—
F.	26 Gabriel	5.05	4.00	Tusmørket varer 42'	12½	1
S.	27 Casior	5.27	5.10		1½	1½
L.	28 Eustadius	5.49	6.22		2½	2½

14. Uge. **Engelen Gabriel udsendes.** Luk. 1, 25 til 38.

S.	29 5. S. i Fasten.	6.12	7.35	Judica. Jonas.	2½	3
M.	30 Dvirinus	6.36	8.49	☽ n. M. 2 Morg.	3½	3½
Ti.	31 Valbina	7.04	10.04	Mhyntlig Maaneformørk.	4	4½

April 1903.

D. C. N.

30 Dage.

Se Num. 3. &

Sojvande

		Form.	Etim.		Ø.	Øft.
D.	1 Hugo	7.37	11.17	Sol op 5.59', n. 6.53' Lusmørket varer 43'	4½	5
M.	2 Theodosius	8.17	Morg.		5½	5½
N.	3 Nicetas	9.06	12.24		6½	6½
O.	4 Ambrosius	10.05	1.24		6½	7

15. Uge. Kristi Indtog i Jerusalem. Matth. 21, 1 til 9.

E.	5 Palmesøndag	11.11	2.16	Trenc. ☉ i. Sv. 3 Morg. Maanen Jorden nærm.	7½	8
M.	6 Sirtus	12.24	2.58		8½	9
Ni.	7 Egesippus	1.41	3.33		9½	10½
D.	8 Janus	3.00	4.03	Kristian 9. & Jodseledag Sol op 5.41', n. 7.10' Lusmørket varer 44'	11½	12
M.	9 Skartorsdag	4.18	4.29		Procopius	—
N.	10 Langfredag	5.35	4.54	Ezechiel	1	1½
O.	11 Leo	6.51	5.18		1½	2½

16. Uge. Kristi Opstandelse. Mark. 16, 1 til 7.

E.	12 Vaasfedag	8.06	5.43	Julius. ☉ i. M. 1 Morg. Eenlig Maaneformørk.	2½	3
M.	13 2. Vaasfedag	9.17	6.09		Justinus	3½
Ni.	14 Tiburtius	10.21	6.40		4	4½
D.	15 Olympia	11.22	7.14	Sol op 5.24', n. 7.24' Lusmørket varer 45'	4½	4½
M.	16 Mariane	Morg.	7.54		5	5½
N.	17 Anicetus	12.16	8.41		5½	6
O.	18 Cleutherius	1.02	9.34		6½	6½

17. Uge. Kristus kom ind ad Lukke Døre. Joh. 20, 19 til Enden.

E.	19 1. E. c. Vaaste	1.41	10.31	Quajmodo. Daniel. ☉ i. Sv. 10 Aften.	7	7½
M.	20 Eulpius	2.14	11.31		Maanen Jorden i jærn.	7½
Ni.	21 Danskt Flytted.	2.42	12.35	Sylorentius	8½	9½
D.	22 Cajus	3.07	1.42	Sol op 5.7', n. 7.37'	10	10½
M.	23 Georgius	3.30	2.51		11½	11½
N.	24 Alberius	3.51	4.02		—	12½
O.	25 Marcus	4.14	5.15		12½	1

18. Uge. Jesus er en god Hyrde. Joh. 10, 11 til 16.

E.	26 2. E. c. Vaaste	4.38	6.50	Misericordia Domini. Uetus.	1½	2
M.	27 Ananias	5.04	7.46		☉ n. M. 3 Etim.	2½
Ni.	28 Vitalis	5.35	9.01		3	3½
D.	29 Peter Marth	6.13	10.14	Sol op 4.51', n. 7.51' Lusmørket varer 49'	3½	3½
M.	30 Everus	7.00	11.18		4½	4½

Maj 1903.

D. C. R.

31 Dage

2 e Hm. 3. 2.

Søjvande

N.		Form.	Form.		N.	Et.
N.	1 Phil. Jacob	7.59	Mrg.	☉ Jorden nærmejt	5	5½
L.	2 Athanasius	9.02	12.14		5½	6

19. Hge. **Kristi Vortgang til Faderen.** Joh. 16, 16 til 22.

S.	3 B. S. c. Vaaste	10.15	1.00	Jubilate. Storsmisje	6½	6¾
M.	4 Florian	11.31	1.37	☉ i. kv. 8 Form.	7½	7¾
Ti.	5 Gerhard	12.48	2.07	J Sol op 4.36', n. 8.4'	8½	9
D.	6 Joh. a. Port.	2.05	2.34		Jusmorfet varer 51'	9½
Ti.	7 Flavia	3.21	2.59		11	11½
N.	8 Tauffbededag	4.36	3.21	Stanislaus	—	12½
L.	9 Caspar	5.49	3.45		12½	1

20. Hge. **Den Helligaands Sendelse.** Joh. 16, 5 til 15.

S.	10 A. S. c. Vaaste	7.01	4.10	Cantate. Gordianus.	1½	2
M.	11 Ramernus	8.09	4.38	☉ i. M. 2 Eftm.	2½	2½
Ti.	12 Pancratius	9.11	5.11	J Sol op 4.23', n. 8.17'	3	3½
D.	13 Ingenius	10.08	5.49		Jusmorfet varer 54'	3½
Ti.	14 Kristian	10.57	6.33		4	4½
N.	15 Sophie	11.38	7.23		4½	5
L.	16 Sara	Morg.	8.18	Maanen Jorden nærmejt.	5½	5½

21. Hge. **Bedet i Jesu Navn.** Joh. 16, 23 til 28.

S.	17 B. S. c. Vaaste	12.15	9.18	Regate. Bruno	5½	6
M.	18 Erif	12.45	10.21		6½	6¾
Ti.	19 Potentiana	1.10	11.26	☉ i. kv. 4 Eftm.	7½	7½
D.	20 Angelica	1.33	12.32	J Sol op 4.11', n. 8.29'	8	8½
L.	21 Himmelfartsd.	1.55	1.41		Jusmorfet varer 57'	9
N.	22 Castus	2.16	2.52	Helene	10½	11
L.	23 Desiderius	2.38	4.05		11½	12

22. Hge. **Naar Trosteren kommer.** Joh. 15, 26 til 16, 4.

S.	24 B. S. c. Vaaste	3.03	5.20	Grandi. Esther.	—	12½
M.	25 Urbanus	3.32	6.37		1	1½
Ti.	26 Veda	4.06	7.53	☉ n. M. 12 Midnat	1½	2
D.	27 Lucian	4.49	9.03	J Sol op 4.0', n. 8.40'	2½	2½
Ti.	28 Vilhelm	5.43	10.05		Jusmorfet varer 61'	3½
N.	29 Maximinus	6.47	10.56	Maanen Jorden nærmejt.	4	4½
L.	30 Vigand	7.59	11.38		4½	5

23. Hge. **Hvo mig elsker.** Joh. 14, 23 til Enden.

S.	31 Binebag	9.16	Morg.	Seironessa	5½	5½

Juni 1903.

D. C. R.

30 Dage

2e Ann. 3. 2.

Højvande

		Jorm.	Jorm.		J.	Gr.
M.	1 2. Plusefdag	10.35	12.12	Nikodemus	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{3}{4}$
Ti.	2 Marcellinus	11.53	12.40	☉ i. Rv. 2 Grm. Ker. Frederiks Fodtjeld. Sol op 3.53', n. 8.50' Tusmørket varer 64'	7 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$
D.	3 Tamperdag	1.10	1.04		8	8 $\frac{3}{4}$
T.	4 Optatus	2.25	1.28		9 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{3}{4}$
J.	5 Grundlovsdg.	3.38	1.51	Vonifacius	10 $\frac{1}{2}$	11
L.	6 Norberius	4.49	2.15		11 $\frac{1}{2}$	—

24. Uge. Kristus og Nikodemus. Joh. 3, 1 til 15.

E.	7 Trinitatis	5.57	2.41	Jerimias	12 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{3}{4}$
M.	8 Medardus	7.02	3.11		1	1 $\frac{1}{2}$
Ti.	9 Primus	8.01	3.47	☉ i. R. 4 Morg. Sol op 3.48', n. 8.57' Tusmørket varer 66'	1 $\frac{3}{4}$	2 $\frac{1}{2}$
D.	10 Onuphrius	8.53	4.28		2 $\frac{1}{2}$	3
T.	11 Barnab. Apost.	9.38	5.16		3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{3}{4}$
J.	12 Vajilius	10.16	6.09		3 $\frac{3}{4}$	4
L.	13 Cyrillus	10.47	7.07	Maanen Jorden fjærnejt	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$

25. Uge. Den rige Mand. Luf. 16, 19 til Enden.

E.	14 1. z. c. Trinitat.	11.15	8.08	Rufinus	5	5 $\frac{1}{2}$
M.	15 Vitus	11.39	9.12		5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{3}{4}$
Ti.	16 Incho	12.00	10.18		6	6 $\frac{1}{2}$
D.	17 Votolphus	Morg.	11.25	/ Sol op 3.46', n. 9.2' Tusmørket varer 68'	6 $\frac{3}{4}$	7
T.	18 Leonitus	12.21	12.33		☉ i. Rv. 8 Jorm.	7 $\frac{1}{2}$
J.	19 Gervajius	12.42	1.43		8 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{3}{4}$
L.	20 Sylverius	1.05	2.56		9 $\frac{1}{2}$	10

26. Uge. Den store Nådvere. Luf. 14, 16 til 24.

E.	21 2. z. c. Trinitat.	1.31	4.11	Albanus	10 $\frac{1}{2}$	11
M.	22 10.000 Mart.	2.01	5.27	Solhverv. Længje Dag. Sommeren begynder.	11 $\frac{1}{2}$	—
Ti.	23 Paulinus	2.38	6.41		12 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{3}{4}$
D.	24 Et. Søndag	3.26	7.48	/ Sol op 3.46', n. 9.3' Tusmørket varer 68'	14	14 $\frac{1}{2}$
T.	25 Prosper	4.26	8.46		☉ n. R. 7 Jorm.	2
J.	26 Pelagius	5.35	9.34	Maan. Jorden nærmest	3	3 $\frac{1}{2}$
L.	27 7 Sovere	6.35	10.12		3 $\frac{3}{4}$	4

27. Uge. Det fortabte Jaar. Luf. 15, 1 til 10.

E.	28 3. z. c. Trinitat.	8.14	10.43	Eleonora	4 $\frac{1}{2}$	5
M.	29 Petr. og Paul.	9.35	11.10		5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{3}{4}$
Ti.	30 Lucina	10.56	11.35		6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{3}{4}$

Juli 1903.

D. C. M.

31 Dage

E. c. Num. 3. G.

Søjrande

		Gim.	Gim.		Ø.	Øft.
D.	1 Theobaldus	12.13	11.58	☉ i. Sv. 10 Afen. Sol op 3.50', n. 9.2'	7	7½
F.	2 Mar. Vejøg.	1.27	Morg.		Tusmerket varer 67'	7½
Ø.	3 Cornelius	2.39	12.22	Soln Jorden fjærnejt	8½	9½
L.	4 Maricus	3.48	12.48		9½	10½

28. Hgc. Værer barmhertige. Luf. 6, 36 til 42.

G.	5 4. S. c. Trinitat.	4.45	1.16	Andshelmus	11	11½
M.	6 Dion	5.54	1.48		—	12
Ti.	7 Willebaldus	6.49	2.27	Sol op 3.56', n. 8.58'	12½	1
D.	8 Kjeld	7.37	3.12		Tusmerket varer 65'	1½
F.	9 Soitrat	8.17	4.03	☉ i. M. 7 Gim.	2½	2½
Ø.	10 Knud Konge	8.51	4.59	Maan. Jorden fjærnejt	3	3½
L.	11 Zeira	9.19	6.00		3½	3½

29. Hgc. Jesu lærer af Skibet. Luf. 5, 1 til 11.

G.	12 5. S. c. Trinitat.	9.44	7.02	Henric	4	4½
M.	13 Margarethe	10.07	8.07		4½	4½
Ti.	14 Bonaventura	10.28	9.13	Sol op 4.5', n. 8.51'	5	5½
D.	15 Apostl. Delling	10.49	10.20		Tusmerket varer 61'	5½
F.	16 Suzanne	11.10	11.28	☉ i. Sv. 8 Af.	6½	6½
Ø.	17 Merius	11.34	12.38		7	7½
L.	18 Arnolphus	Morg.	1.50		7½	8

30. Hgc. Fariæernes Retfærdighed. Matth. 5, 20 til 26.

G.	19 6. S. c. Trinit.	12.01	3.04	Justa	8½	9
M.	20 Elias	12.34	4.17		9½	10½
Ti.	21 Euenus	1.15	5.26	Sol op 4.16', n. 8.42'	11	11½
D.	22 Mar. Magd.	2.06	6.28		Tusmerket varer 58'	—
F.	23 Apollinaris	3.10	7.21	☉ n. M. 2 Gim.	12½	1½
Ø.	24 Christina	4.24	8.06		Maan. Jorden nærmest	1½
L.	25 Jacobus	5.45	8.42		2½	3

31. Hgc. Jesu besøger 4000 Mand. Mark. 8, 1 til 9.

G.	26 7. S. c. Trinit.	7.08	9.11	Anna	3½	4
M.	27 Martha	8.32	9.38		4½	4½
Ti.	28 Aurelius	9.53	10.03	Sol op 4.27', n. 8.30'	5	5½
D.	29 Oluf	11.11	10.28		Tusmerket varer 55'	6½
F.	30 Abdon	12.26	10.53	☉ i. Sv. 8 Jerm.	6½	7
Ø.	31 Germanus	1.38	11.20		7½	7½

August 1903.

L. C. N.

31 Dage

Se Anm. 3. C.

Søjvande

		Etm.	Etm.		F.	Eft.
L.	1 Peters Fængj.	2.45	11.52		8	8½

32. Ilge. De falske Profeter. Matth. 7, 15 til 21.

S.	2 S. S. c. Trinit.	3.48	Morg.	Hannibal	9	9½
M.	3 Mikodemus	4.44	12.29		10	10½
Ti.	4 Dominicus	5.34	1.11	} Sol op 4.39', n. 8.17'	11½	12
L.	5 Svaldus	6.16	1.59		} Tusmerkter varer 53'	—
T.	6 Kristi Hjortl.	6.58	2.53	Maan. Jorden fjærneste	1	1½
F.	7 Donatus	7.24	3.52		1½	2½
L.	8 Ruth	7.50	4.55	☺ i. M. 10 Form.	2½	3

33. Ilge. Den utro Hustru. Luf. 16, 1 til 9.

S.	9 D. S. c. Trinit.	8.13	5.59	Romanus	3½	3½
M.	10 Laurentius	8.35	7.05		3¾	4
Ti.	11 Herman	8.56	8.12	} Sol op 4.52', n. 8.2'	4½	4½
N.	12 Clara	9.17	9.19		} Tusmerkter varer 50'	4½
L.	13 Hippolytus	9.40	10.28		5½	5½
F.	14 Eusebius	10.05	11.38		5¾	6½
L.	15 Mar. Himmel	10.35	12.49		6½	6¾

34. Ilge. Jesus græder over Jerusalem. Luf. 19, 41 til Enden.

S.	16 10. S. c. Trinit.	11.11	1.59	Rochus. C i. Stv. 6 Form.	7½	7½
M.	17 Anastatius	11.54	3.09		8	8½
Ti.	18 Agapetus	Morg.	4.12	} Sol op 5.5', n. 7.47'	9	9½
N.	19 Svaldus	12.52	5.08		} Tusmerkter varer 47'	10½
L.	20 Bernhard	1.58	5.58		11¾	—
F.	21 Salomen	3.15	6.32	Maan. Jorden nærmeste	12½	1
L.	22 Sympherian	4.37	7.09	☺ n. M. 9 Sten	1½	2

35. Ilge. Farisæeren og Soldæren. Luf. 18, 9 til 14.

S.	23 11. S. c. Trinit.	6.00	7.37	Zachæus	2½	2¾
M.	24 Bartholomæus	7.24	8.04		3½	3¾
Ti.	25 Endvig	8.45	8.30	} Sol op 5.18', n. 7.30'	4	4½
N.	26 Jrenæus	10.04	8.56		} Tusmerkter varer 45'	4¾
L.	27 Gebhardus	11.20	9.22		5½	5¾
F.	28 Augustinus	12.31	9.53		6½	6½
L.	29 Joh. Hølsk.	1.36	10.28	☺ i. Stv. 10 St.	6¾	7½

36. Ilge. Den Døve og Stumme. Mark. 7, 31 til Enden.

S.	30 12. S. c. Trinit.	2.36	11.09	Benjamin	7½	7¾
M.	31 Bertha	3.29	11.55		8½	8¾

Septbr. 1903.

D. C. N.

30 Dage

Se Anm. 3. 2.

Hejreande

		Etim.	Form.		F.	Et.
Ti.	1 Egidius	4.15	Morg.	Sol op 5.31' n. 7.13' Tusmørket varer 44'	9½	10
D.	2 Eliza	4.53	12.48		10½	11½
T.	3 Seraphia	5.25	1.45	Maan. Jorden fjærneit	11	—
F.	4 Theodosia	5.54	2.45		12½	1
L.	5 Regina	6.18	3.49		14	14

37. Hge. Samaritaneren og Leviten. Lut. 10, 23 til 37.

E.	6 13. S. c. Trinit.	6.41	4.55	Magnus	1	2½
M.	7 Robert	7.02	6.02	Dronning Louise † ☉ i. M. 1 Morgen	2½	3
Ti.	8 Maria Fodjel	7.23	7.10		3½	3½
D.	9 Gorgonius	7.46	8.18	Sol op 5.44' n. 6.55' Tusmørket varer 43'	3½	4
T.	10 Burchhardt	8.10	9.28		4½	4½
F.	11 Hillebert	8.38	10.39	5	5½	
L.	12 Guido	9.12	11.49	5½	5½	

38. Hge. De 10 Syedalske. Lut. 17, 11 til 19.

E.	13 14. S. c. Trinit.	9.52	12.57	Cyprianus	6	6½
M.	14 † Dyhøjelse	10.53	2.01	☉ i. Rv. 2 Etim.	6½	7½
Ti.	15 Egid	11.43	2.59	Euphemia	7½	8
D.	16 Tamperdag	Morg.	3.48	Sol op 5.57' n. 6.37' Tusmørket varer 42'	8½	9½
T.	17 Lambertus	12.53	4.30		10½	11
F.	18 Titus	2.10	5.05	11½	—	
L.	19 Constantia	3.31	5.35	Maan. Jorden nærmest	12½	12½

39. Hge. Ingen kan tjene to Herrer. Matth. 6, 24 til Enden.

E.	20 15. S. c. Trinit.	4.54	6.03	Tobias	11	13
M.	21 Matthæus	6.16	6.29	☉ n. M. 6 Form. Hjynlig Solformørkelse	2½	2½
Ti.	22 Mauritius	7.36	6.55		3	3½
D.	23 Vinus	8.55	7.21	Sol op 6.1' n. 6.19' Tusmørket varer 42'	3½	4
T.	24 Tecla	10.10	7.51		Jævndogn	4½
F.	25 Escophas	11.20	8.24	Efteraarets Begyndelse	5	5½
L.	26 Adolph	12.24	9.05	Pr. Kristians Fodjelsdag	5½	6

40. Hge. Enkens Son af Rain. Lut. 7, 11 til 17.

E.	27 16. S. c. Trinit.	1.21	9.49	Cosmus	6½	6½
M.	28 Veneslaus	2.10	10.39	☉ i. Rv. 2 Etim.	6½	7½
Ti.	29 Miffelsdag	2.51	11.35	Sol op 6.24' n. 6.1' Tusmørket varer 42'	7½	8
D.	30 Hieronymus	3.26	Morg.		8½	9½
				Maanen Jorden fjærn.		

Oktober 1903.

D. C. N.

31 Dage

Ec Num. 3. C.

Hjospande

		Citm.	Fjern.		fr.	Cjt.
D.	1 Remigius	3.55	12.35		10	10½
fr.	2 Ditlev	4.22	1.37		11½	11½
L.	3 Nerte	4.55	2.42		—	12½

41. Hge. **Den Vaterföttige.** Luf. 14, 1 til 11.

S.	4 17. S. c. Trinit.	5.07	3.49	Franciscus	12½	1½
M.	5 Placidus	5.28	4.57	☉ i. M. 4 Citm. Synlig Diaconform.	1½	2
Ti.	6 Broderus	5.50	6.06		2½	2½
D.	7 Amalia	6.14	7.16	☽ Sol op 6.37', n. 5.41' Tusmørket varer 42'	2½	3
fr.	8 Ingeborg	6.41	8.28		3½	3½
fr.	9 Dionysius	7.13	9.40		4	4½
L.	10 Gereon	7.53	10.50		4½	4½

42. Hge. **Hvid Son er Kristus.** Matth. 22, 34 til Enden.

S.	11 18. S. c. Trinit.	8.40	11.56	Gurhard	5½	5½
M.	12 Maximilian	9.36	12.55		5½	6½
Ti.	13 Angelus	10.42	1.46	☾ i. Sv. 9 Aften	6½	7
D.	14 Calixtus	11.54	2.29	☽ Sol op 6.51', n. 5.26' Tusmørket varer 42'	7½	8
fr.	15 Hedevig	Morg.	3.05		8½	9½
fr.	16 Gallus	1.11	3.35	Maan. Jorden nærmest	10	10½
L.	17 Florentinus	2.32	4.03		11½	12

43. Hge. **Den Værkbrudne.** Matth. 9, 1 til 8.

S.	18 19. S. c. Trinit.	3.52	4.29	Luf. Evang.	—	12½
M.	19 Balthazar	5.11	4.54	☽ Felicianus ☉ n. M. 5 Cjt.	1	1½
Ti.	20 Danik Hlytted.	6.29	5.19		1½	2½
D.	21 11.000 Jomfr.	7.47	5.48	☽ Sol op 7.5', n. 5.10'	2½	3
fr.	22 Cordula	9.00	6.20		3½	3½
fr.	23 Soren	10.07	6.58		4	4½
L.	24 Proclus	11.08	7.40		4½	4½

44. Hge. **Bryllupsflæderne.** Mand. 22, 1 til 14.

S.	25 20. S. c. Trinit.	12.02	8.29	Crispinus	5½	5½
M.	26 Amandus	12.48	9.24	☽ i. Sv. 10 Fern. Maanen Jorden fjern.	5½	6
Ti.	27 Sem	1.25	10.22		6½	6½
D.	28 Simen o. Jud.	1.57	11.24	☽ Sol op 7.19', n. 4.54' Tusmørket varer 44'	7	7½
fr.	29 Marcianus	2.23	Morg.		8	8½
fr.	30 Abialen	2.47	12.27		9½	9½
L.	31 Reform. Beg.	3.10	1.33		12½	11

Novbr. 1903.

D. C. N.

30 Dage

Se Num. 3. 2.

Gejvande

45. Uge. Jesus prædiker om Salighed. Matth. 5, 1 til 2.				Æ.	Git.	
S.	1 21. S. c. Trinit.	Gitm.	Form.	Alle Helgen. Reform.-Fest	11½	—
M.	2 Alle Sjæled.	3.53	3.48		12	12½
Ti.	3 Hubertus	4.16	4.58	} Sol op 7.34', n. 4.39' Tusmørket varer 45'	1	1½
D.	4 Otto	4.42	6.10		1½	2
T.	5 Malachias	5.13	7.24	} i. M. 6 Form.	2½	2½
Æ.	6 Leonhardus	5.49	8.37		3	3½
L.	7 Engelbrecht	6.34	9.47		3½	3¾

46. Uge. De 10,000 Pund. Matth. 18, 23 til Enden.						
S.	8 22. S. c. Trinit.	7.29	10.49	Claudius	4½	4½
M.	9 Theodor	8.32	11.45		4½	5½
T.	10 Luther	9.44	12.31	Maanen Jorden nærme	5½	6
D.	11 Morten Vijp	11.00	1.08	} Sol op 7.48', n. 4.25' Tusmørket varer 46'	6½	6¾
T.	12 Torfild	Morg.	1.40		} i. M. 4 Morg.	7½
Æ.	13 Arcadius	12.18	2.08	8½		9
L.	14 Frederik	1.36	2.33	9¾		10½

47. Uge. Skattens Mont. Matth. 22, 15 til 22.						
S.	15 23. S. c. Trinit.	2.53	2.57	Leopold	11	11¾
M.	16 Cribenius	4.11	3.21		—	12½
Ti.	17 Anianus	5.27	3.48	} Heindius. Sol op 8.2, n. 4.14' Tusmørket varer 47'	12½	1
D.	18 Br. Bededag	6.41	4.18		1½	1¾
T.	19 Elisabeth	7.51	4.53	} n. M. 6 Morg.	2½	2½
Æ.	20 Volkmarus	8.55	5.33		2¾	3½
L.	21 Marie Dtr.	9.52	6.19		3½	3¾

48. Uge. Den blodjettige Kvinde. Matth. 9, 18 til 26.						
S.	22 24. S. c. Trinit.	10.42	7.11	Cecilia	4	4½
M.	23 Clemens	11.23	8.08		4½	5
Ti.	24 Chrysogonus	11.57	9.09	} Maanen Jorden fjærne	5½	5½
D.	25 Catharina	12.26	10.12		} Sol op 8.15', n. 4.4'	6
T.	26 Conradus	12.51	11.16	} Tusmørket varer 49' i. M. 7 Form.	6½	7
Æ.	27 Jacundus	1.15	Morg.		7¾	7¾
L.	28 Soph. Raad.	1.36	12.22		8½	8¾

49. Uge. Jesus Indtog i Jerusalem. Matth. 21, 1 til 9.						
S.	29 1. S. i Advent	1.57	1.29	Saturninus	9½	10
M.	30 Andreas	2.18	2.37		10½	11

Decbr. 1903.

D. C. R.

31 Dage

Er Ann 3. E.

Nøjvande

		Gim.	Form.		Ø.	Gft.
Li.	1 Arnold	2.42	3.48	Sol op 8.27', n. 3.57'	11 $\frac{1}{2}$	—
D.	2 Bibiana	3.10	5.00		Tusmørket varer 50'	12 $\frac{1}{2}$
R.	3 Evend	3.43	6.14		1	1 $\frac{1}{2}$
Ø.	4 Barbara	4.24	7.27	☉ f. M. 7 Aften	1 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$
L.	5 Sabina	5.16	8.36		2 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$

50. Ilge. **Tegn i Sol og Maane.** Luf 21, 25 til 36.

G.	6 2. E. i Advent	6.18	9.37	Nikolaus	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
M.	7 Mathon	7.29	10.28	Maan. Jorden nærmest	4	4 $\frac{1}{2}$
Li.	8 Mariee Uddf.	8.46	11.10	Sol op 8.37', n. 3.53'	4 $\frac{1}{2}$	5
D.	9 Studelfph	10.05	11.45		Tusmørket varer 52'	5 $\frac{1}{2}$
L.	10 Judith	11.24	12.14		6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$
Ø.	11 Damajus	Morg.	12.40	☉ i. kv. 12 Midd.	7 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$
L.	12 Epimachus	12.43	1.04		8 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$

51. Ilge. **Johannes i Fængsel.** Matth. 11, 2 til 10.

G.	13 3. E. i Advent.	1.58	1.28	Lucia	9 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{2}$
M.	14 Crispus	3.14	1.53		10 $\frac{1}{2}$	11
Li.	15 Mikatius	4.27	2.20	Zazarus	11 $\frac{1}{2}$	—
D.	16 Tamperdag	5.37	2.51	Sol op 8.45', n. 3.52'	12 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$
L.	17 Albine	6.44	3.29	Tusmørket varer 52'	1	1 $\frac{1}{2}$
Ø.	18 Lovise	7.44	4.12	☉ n. M. 10 Aften	2	2 $\frac{1}{2}$
L.	19 Remesius	8.36	5.01		2 $\frac{1}{2}$	3

52. Ilge. **Johannes' Vidnesbyrd.** Joh. 1, 19 til 28.

G.	20 4. E. i Advent.	9.20	5.57	Abraham	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
M.	21 Thomas	9.58	6.56	Solhverv, forteite Dag	3 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
Li.	22 Japetus	10.30	7.59	Vinterens Begyndelse	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
D.	23 Torlacus	10.56	9.03	Sol op 8.50', n. 3.54'	5	5 $\frac{1}{2}$
L.	24 Adam	11.19	10.06	Tusmørket varer 52'	5 $\frac{1}{2}$	6
Ø.	25 Juledag	11.41	11.12	Maanen Jorden fjærn.	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$
L.	26 2. Juledag	12.02	Morg.		6 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$

53. Ilge. **Simeon og Anna.** Luf. 2, 33 til 40.

G.	27 S. m. J. o. M.	12.22	12.19	Joh. Evang.	7 $\frac{1}{2}$	8
M.	28 Bornedag	12.44	1.27	☉ i. kv 3 Morg.	8 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$
Li.	29 Noah	1.09	2.37	Sol op 8.51', n. 4.0'	9 $\frac{1}{2}$	10
D.	30 David	1.39	3.48		Tusmørket varer 52'	10 $\frac{1}{2}$
L.	31 Jhlfester	2.15	5.01		11 $\frac{1}{2}$	—

Tabel

for Kubikberegning af rundt Træ.

(Tværmaal i Tommer)

Længde i Fod	8'	10'	12'	14'	16'	18'	20'	22'	24'	26'	28'	30'	32'	34'	36'	38'	40'
4	1.1	2.1	3	4.1	5.3	7	8.3	10.2	12.2	14.3	17	19.3	22.2	25.1	28.1	31.2	35
6	2	3.1	4.3	6.2	8.2	10.3	13	16	19	22	25.3	29.2	33.2	38	42.2	47.1	52.2
8	2.3	4.1	6.1	8.2	11.1	14.1	17.2	21	25	29.2	34.1	39.1	44.3	50.2	56.2	63	69.3
10	3.2	5.2	8	10.3	14	17.3	21.3	26.2	31.2	37	42.3	49	56	63	70.3	78.3	87.1
12	4.1	6.2	9.2	12.3	16.3	21.3	26.1	31.3	37.3	44.1	51.2	59	67	75.3	85	91.2	101.3
14	4.3	7.2	11	15	19.2	24.3	30.2	37	44	51.3	60	68.3	78.2	89.2	101	113	126
16	5.2	8.3	12.2	17	22.2	28.1	35	42.1	50.1	59	68.2	78.2	89.2	101	113	126	139
18	6.1	9.3	14	19.1	25	31.3	39.1	47.2	56.2	66.2	77	88.2	100.2	113.3	127.1	141.3	157
20	7	11	15.3	21.2	28	35.2	43.3	52.3	63	73.3	85.2	98.1	111.3	126	141.2	157.2	174.2
22	7.3	12	17.1	23.2	30.3	39	48.3	58.2	69	81	94	108	123	138.3	155.2	173.1	192
24	8.1	13	19	25.3	33.2	42.2	52.2	63	75.2	88.2	102.3	118	134	151.2	169.3	189	209.2
26	9	14.1	20.2	27.3	36.1	46	56.3	68.3	81.3	96	111.2	127.3	145.1	164	184	205	227
28	9.3	15.1	22	30	39	49.2	61	74	88	103.1	119.3	137.2	156.2	176.3	198	223.3	244.2
30	10.2	16.1	23.2	32	42	53	65.2	79.1	94.1	110.3	128.2	147.1	167.3	189.1	212	236.2	262
32	11.1	17.2	25	34.1	44.3	56.2	70	84.2	100.2	118	137	157	178.3	202	226.1	252	279.1
34	11.3	18.2	26.3	36.1	47.2	60	74.1	89.3	107	125.2	145.2	167	190	214.2	240.2	268	296.3
36	12.2	19.3	28.1	38.2	50.1	63.3	78.2	95	113	132.3	154	176.3	201	227	254.2	283.3	311.1
38	13.1	20.3	30	40.2	53	67.1	83	100.2	119.2	140	162.2	186.3	212.1	239.3	268.3	299.2	331.3
40	14	21.3	31.2	42.3	56	70.3	87.1	105.3	125.3	147.2	171	196.2	223.2	252.1	283	315	349.1
42	14.3	23	33	45	58.3	74.1	91.3	111	132	155	179.3	206.1	234.3	265	297	331	366.3
44	15.1	24	34.2	47	61.2	77.3	96	116.1	138.1	162.1	188.1	216	245.3	277.2	311	346.3	381
46	16	25	36	49.1	64.1	81.3	100.2	121.2	144.2	169.3	196.3	225	257	290	325.1	362.2	401.3
48	16.3	26.1	37.3	51.1	67	85	104.3	126.3	151	177	205.2	235.3	268.1	302.3	339.2	378.1	419
50	17.1	27.1	39.1	53.2	70	88.2	109	132	157	184.2	214	245.2	279.2	315.2	353.2	391	436.3

Tallet efter Punktet angiver Fjerdedel Kubikfod.

Altså 17.2 = $17\frac{1}{2}$ Kubikfod, 58.3 = $58\frac{3}{4}$ Kubikfod, 64.1 = $64\frac{1}{4}$ Kubikfod osv.

Reduktionstabel

mellem dansk, norsk, svensk og tysk Mønt, samt omvendt.

Krone og Øre til Rigsmark og Penning Rigsmark og Penning til Krone og Øre

Ø.	P.	Ø.	P.	Ø.	P.	Ø.	P.	Ø.	P.	Ø.	
1	1	44	50	87	98	1	1	44	39	87	77
2	2	45	51	88	99	2	2	45	40	88	78
3	3	46	52	89	M. 1	3	3	46	41	89	79
4	5	47	53	90	1.01	4	4	47	42	90	80
5	6	48	54	91	1.02	5	4	48	43	91	81
6	7	49	55	92	1.04	6	5	49	44	92	82
7	8	50	56	93	1.05	7	6	50	44	93	83
8	9	51	57	94	1.06	8	7	51	45	94	84
9	10	52	59	95	1.07	9	8	52	46	95	84
10	11	53	60	96	1.08	10	9	53	47	96	85
11	12	54	61	97	1.09	11	10	54	48	97	86
12	14	55	62	98	1.10	12	11	55	49	98	87
13	15	56	63	99	1.11	13	12	56	50	99	88
14	16	57	64	Kr. 1	1.13	14	12	57	51	M. 1	89
15	17	58	65	2	2.25	15	13	58	52	2	Kr. 1.78
16	18	59	66	3	3.38	16	14	59	52	3	2.67
17	19	60	68	4	4.50	17	15	60	53	4	3.56
18	20	61	69	5	5.63	18	16	61	54	5	4.44
19	21	62	70	6	6.75	19	17	62	55	6	5.33
20	23	63	71	7	7.88	20	18	63	56	7	6.22
21	24	64	72	8	9	21	19	64	57	8	7.11
22	25	65	73	9	10.13	22	20	65	58	9	8.00
23	26	66	74	10	11.25	23	20	66	59	10	8.89
24	27	67	75	20	22.50	24	21	67	60	20	17.78
25	28	68	77	30	33.75	25	22	68	60	30	26.67
26	29	69	78	40	45	26	23	69	61	40	35.56
27	30	70	79	50	56.25	27	24	70	62	50	44.44
28	32	71	80	60	67.50	28	25	71	63	60	53.33
29	33	72	81	70	78.75	29	26	72	64	70	62.22
30	34	73	82	80	90	30	27	73	65	80	71.11
31	35	74	83	90	101.25	31	28	74	66	90	80
32	36	75	84	100	112.50	32	28	75	67	100	88.89
33	37	76	86	200	225	33	29	76	68	200	177.78
34	38	77	87	300	337.50	34	30	77	68	300	266.67
35	39	78	88	400	450	35	31	78	69	400	355.56
36	41	79	89	500	562.50	36	32	79	70	500	444.44
37	42	80	90	600	675	37	33	80	71	600	533.33
38	43	81	91	700	787.50	38	34	81	72	700	622.22
39	44	82	92	800	900	39	35	82	73	800	711.11
40	45	83	93	900	1012.50	40	36	83	74	900	800
41	46	84	95	1000	1125	41	36	84	75	1000	888.89
42	47	85	96			42	37	85	76		
43	48	86	97			43	38	86	76		

Metrisk Maal og Vægt.

Længdemaal.

- 1 Mil er $7\frac{1}{2}$ Kilometer er 7500 Meter.
 1 Kilometer er 100 Dekameter er 1000 Meter.
 1 Meter er 10 Decimeter er 100 Centimeter.
 1 Meter er $3\frac{1}{2}$ ($3,4855$) Fod. 1 Centimeter er $\frac{5}{12}$ ($0,4167$) Tommer.
 1 Alen er 57 Centimeter, 20 Alen $5\frac{3}{4}$ Meter.

Rummaal.

- 1 Kubikmeter er $42\frac{1}{2}$ ($42,491$) Kubikfod.
 " er ca. $\frac{1}{2}$ ($0,47213$) Favn Brænde.
 1 Favn Brænde er ca. $2\frac{2}{11}$ ($2,181$) Kubikmeter.

a. Tørre Varer.

- 1 Hektoliter er 10 Dekaliter er 100 Liter.
 1 Hektoliter Korn er $\frac{5}{9}$ ($0,5555$) Tønde.
 1 Hektoliter Korn er $5\frac{3}{4}$ ($5,7504$) Skæppe.

b. Flydende Varer.

- 1 Hektoliter er $\frac{5}{11}$ Oksehoved ($0,4545$).
 1 Liter er $\frac{5}{9}$ Kande ($0,5555$).
 1 Hektoliter er $2\frac{3}{4}$ Anker ($2,7500$).
 1 Hektoliter er $\frac{6}{7}$ Tønde Øl ($0,8571$).

Flademaal.

- 1 Hektare er 100 Are er 10.000 Kvadratmeter.
 1 Kvadratmeter er $12\frac{1}{6}$ Kvadratfod. 1 Are er $4\frac{3}{4}$ Kvadratroder.
 1 Hektare er ca. 2 ($1,9319$) Tønder Land à 240 Kvadratroder.

Vægt.

- 1 Kilogram er 10 Hektogram er 100 Dekagram er 1000 Gram.
 1 Kilogram er 2 Pd., 1 Lod, 16 Gram, er $17\frac{1}{12}$ Dekagr. eller Nylod.
 1 Dekagram er 2 Kvint. 1 Kvint er $\frac{1}{2}$ Dekagram.

Rentetabel.

Aarlig Rente.

Kapital	6 $\frac{1}{2}$ %	5 $\frac{1}{2}$ %	5%	4 $\frac{1}{2}$ %	4%
1 M.	0,06	0,05	0,05	0,04	0,04
2 —	0,12	0,11	0,10	0,09	0,08
3 —	0,18	0,16	0,15	0,13	0,12
4 —	0,24	0,22	0,20	0,18	0,16
5 —	0,30	0,27	0,25	0,22	0,20
6 —	0,36	0,33	0,30	0,27	0,24
7 —	0,42	0,38	0,35	0,31	0,28
8 —	0,48	0,44	0,40	0,36	0,32
9 —	0,54	0,49	0,45	0,40	0,36
10 —	0,60	0,55	0,50	0,45	0,40
20 —	1,20	1,10	1,00	0,90	0,80
50 —	3,00	2,75	2,50	2,25	2,00
100 —	6,00	5,50	5,00	4,50	4,00
500 —	30,00	27,50	25,00	22,50	20,00
1000 —	60,00	55,00	50,00	45,00	40,00

Jagtkalender:

De hvide Felter betyder Jagt den De sorte felter betyder Fredningstiden.		Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December
Storvildt	●	●											●
Kronhjorte				●	●	●	●	●	●				
Kron-Hinde og Kalve		●		●	●	●	●	●	●		160.	160.	
Raabukke				●	●	●							
Raa-Hinde		●	●	●	●	●	●	●	●		160.		140.
Raakalve		●	●	●	●	●	●	●	●		●		
Grævlinger		●	●	●	●	●	●	●	●				
Lis-, Tjurt- og Fasanhaner							●	●	●				
Fænder					●								
Svopper, vilde Svaner etc. Kfr. s. 1 Nr. 10.					●	●	●	●	●				
Agerhøns	●	●	●	●	●	●	●	●	●				●
Lis-, Tjurt-, Fasanhøns, Vagtel, K. Haner		●	●	●	●	●	●	●	●				

Før forskellige Vildtarters Vedkommende kan ved officiel Kundgørelse Fredningstidens Begyndelse og Ophør fastsættes anderledes.

Besjel-Stempel-Tarif.

Besjler indtil 200 Nr. — 10 Bg.; over 200—400 Nr. — 20 Bg. og for hver 200 Nr. — 10 Bg. mere indtil 1000 Nr.: hvert 1000 Nr. 50 Bg. og for hvert 1000 Nr. eller en Del deraf 50 Bg. mere.

Købetraktater indtil 150 Nr. — 1 Nr. 50 Bg. og fremdeles for hver 50 Nr. — 50 Bg.

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos			Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos		
	Hoppen	Koen	Soen		Koen	Fuaret	Soen
1 Jan.	6 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Juli	10 April	29 Nov.	22 Okt.
5	10	15	28	5	14	3 Dec.	26
9	14	19	2 Maj	9	18	7	30
13	18	23	6	13	22	11	3 Nov.
17	22	27	10	17	26	15	7
21	26	31	14	21	30	19	11
25	30	4 Nov.	18	25	4 Maj	23	15
29	3 Jan.	8	22	29	8	27	19
2 Febr.	7	12	26	2 Avg.	12	31	23
6	11	16	30	6	16	4 Jan.	27
10	15	20	3 Juni	10	20	8	1 Dec.
14	19	24	7	14	24	12	5
18	23	28	11	18	28	16	9
22	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
26	31	6	19	26	5	24	17
2 Marts	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
6	8	14	27	3 Sept.	13	1 Febr.	25
10	12	18	1 Juli	7	17	5	29
14	15	22	5	11	21	9	2 Jan.
18	20	26	9	15	25	13	6
22	24	30	13	19	29	17	10
26	28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14
30	4 Marts	7	21	27	7	25	18
3 April	8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
7	12	15	29	5	15	5	26
11	16	19	2 Avg.	9	19	9	30
15	20	23	6	13	23	13	3 Febr.
19	24	27	10	17	27	17	7
23	28	31	14	21	31	21	11
27	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15
1 Maj	5	8	22	29	8	29	19
5	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
9	13	16	30	6	16	6	27
13	17	20	3 Sept	10	20	10	3 Marts
17	21	24	7	14	24	14	7
21	25	28	11	18	28	18	11
25	29	4 Marts	15	22	1 Sept	22	15
29	3 Maj	8	19	26	5	26	19
2 Juni	7	12	23	30	9	30	23
6	11	16	27	4 Dec.	13	4 Maj	27
10	15	20	1 Okt.	8	17	8	31
14	19	24	5	12	21	12	4 April
18	23	28	9	16	25	16	8
20	27	1 April	13	20	29	20	12
23	31	5	17	24	3 Okt.	24	16
26	4 Juni	9	21	28	7	28	20

Forskellige Midler mod Sygdomme hos Husdyrene.

1. Afjørende Midler.

a. for Heste.

1) Kulsfjuler:

Pulv. renet Aloe	3 ^o Gram
— Entianrod	30 —
— Glauberjalt	120 —
— Altheared	15 —

jammenblande: med Rugmel til en Fille og indgives paa en Gang.

b. for Kvæg.

2) Pulv. graa Senney 30 Gram
— Glauberjalt 240 —

kan sammenrystes med Vand og indgives med en Glasfe eller udværes med lidt Mel og indgives som Mid-
del Nr. 1.

c. for Svin.

3) 30 a 90 Gram Glauberjalt.

d. for Hunde.

4) 15 a 30 Gram amerif. Olie.

2. Mod Trommesygge hos Kvæget.

5) 60 Gram knust Kommen, 25 Gram Salmiaspiritus og $\frac{1}{2}$ Pægl Brændevin blandes med Vand i en Glasfe og indgives paa en Gang. Skulde Dyret efter en eller flere Timers Forløb vedblive at vise sig oppyntet, kan man anvende Afjøren-
gsmidlet Nr. 2.

3. Mod Gennemløb.

a. hos Heste og Kvæg.

6) Lunken Kamelthe, 1 a 2 Glasfer fulde ad Gangen.

7) 8 Gram pulveriseret Vitrel (s: iøvnsint Jærnsulfat) 3 Gange daglig.

b. hos Kalve.

8) 8—15 Gram frodt Kridt i Mælken.

9) $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ Gram Opium (efter Recept), kan udværes med en Egge-
blomme og indgives paa en Gang.

4. Ueindrivende Midler.

10) Afkog af Peterjille.

11) 15 Gram Kolofoonium.

5. Mod Uutterfalb.

12) 8 Gram Vitrel 3 Gange daglig og Hjærnsken af alt muggent eller fordervet Foder (muggen Havre)

6. Mod Høste og kværkesygge Heste.

13) 8 Gram Salmiak, en Spise-
fuld Honning og en Spisefuld Rugmel væres sammen med lidt Vand og indgives 3 Gange daglig.

7. Kolende Pulver mod Feber hos Heste og Hornkvæg.

14) 8 Gram Salmiak, 60 Gram Glauberjalt blandes med lidt Mel og indgives som Stroppulver. Denne Portion kan indgives 3—4 Gange daglig.

8. Mod Kalvefeber.

15) $\frac{1}{2}$ Pot varm Olie blandes med lidt frodt Ingver og $\frac{1}{2}$ Pægl Brændevin og indgives paa en Gang. Der sættes lunke, slimede Skjyter, og Endetarmen udtømmes med Haanden; Kroen tildækkes og skaffes et godt Leje. Sygdommen er meget farlig.

9. Saar.

16) Rene skaarne Saar læges hurtigt, naar de straks iye-
jammen, bades med foldt Vand og lades i Ro. Stærk Blødning stilles bedst med Blaarviller, dyppede i is-
foldt Vand, som trykkes ind mod Saaret og holdes fast, saa længe Blødningen varer.

17) Rnuite Saar. For at Hævelsen ikke skal blive for stærk, bades i Begyndelsen flittigt med foldt Vand. Disse Saar vil buldne og læges forst, naar de ved Buldningen har renet sig.

18) Buldende Saar læges af sig selv, naar de holdes nogen-
lunde rene. For at fremstjynde Lægningen og holde Fluer borte, kan

man pensle dem 2—3 Gange daglig med Aloctintur, der tilberedes ved at opløse 15 Gram Aloe i 1/2 Pægl Brændevin.

10. Mod Svævelser og Stød.

19) Sæbe Spiritus indgives paa det syge Sted.

20) Badning med et Afkog af Krydderurter.

11. Mod Biphas, Galle osv. hos Hænen.

21) Spanisk Flyde-Smørelse (Blister).

12. Mod Muf hos Heste.

22) Det syge Sted udvaskes dagligt aldeles rent med grøn Sæbe og lunfent Vand, hvorefter Stedet indimøres med Ruqmælsdej, hvori er blandet nogle Draaber ruf Terpentinolie, naar Muffen er meget haardnakket.

13. Ojenvand for Heste og Kvæg ved Ojebetændelse.

23) Svovlsyret Zinkstift 1/4 Gram
Destilleret Vand 60 —
Laudanum 15 —
jammenblandes og dryppes i det syge Oje.

14. Mod Iverbetændelse.

24) Betændelse i Iveret hæves ved: a) at sætte Dyret paa smal stov, og b) samtidig vaske enten med Humleurt eller med en Bædise, der tilvejsbringes ved at komme 2 Potter kogende Vand paa følgende Urter:

Skaarne Pebermynteblade,
— Kamilleblomster,
— Volvertenblomster,
60 Gram af hver Slags.

Urterne, der ikke maa afskes, jies fra, og der vaskes 3 Gange daglig med Bædisen i lunfent Tilstand. Er Betændelsen haardnakket, bruges Mercurialialve (men ægte anstænt gennem en Dyrslæge). Salven maa kun paaimøres paa de Steder af Iveret, der ikke vender mod Laarene, da Huden der i saa Fald aaffoldes.

25) Iveret bør udmaalkes godt 5 Gange daglig og holdes lunt ved Indgnidningen med Fedt eller „Fordelende Salve“.

15. Smørelse mod brændt Skade, sprukne Patter o. d. l.

26) Vinolie og Kalkvand, lige meget af hvert, jammenryhtes i en Flaske.

16. Mod Blaamælk hos Kæer.

27) Hvis man tror, det er en enkelt Kæ, hvorfra den blaa Mælk kommer, kan man forsøge at modvirke det ved at give den en Svieskeruld Salt og en Haandjuld Vuffeblade paa Foderet Morges og Aften. Blaa Mælk kan meddele sin Farve til hvid, naar den blandes dermed, og Hæjlen maa derfor navnlig modarbejdes ved streng Rentlighed med Potter og Mælkekar.

17. Mod Efterbyrden manglende Afgang hos Kvæg.

28) Pulv. Potaske 75 Gram
— Noloionium 75 —
— Enebær 100 —
— Entianrod 100 —

blandes og indgives 3 Gange daglig, 3 Svieskerulde hver Gang.

29) Pulv. Potaske 100 Gram
— Enebær 200 —
blandes og indgives som Nr. 28.

Fortegnelse over Markederne i Aaret 1903.

Afsorteljer: S. Feite, kv. Kvæg, Kr. Kran.
De indblaarede Lal angiver, hvormange Dage Markedet holdes.

Slædvig.

- Alberraa**, 24. Febr., 10. Marts kv. S., 28. April kv., 5. 12. Maj kv. S., 16. Juli (2) Kr.
21. Juli 5., 20. Okt., kv. S., 22. Okt. (2) Kr., 27. Okt. og 16. Dec. kv. S.
- Aarum**, 1. Maj, 2. Okt. kv. S. Trav.
- Arnaes**, 17. Juni (2) Kr.
- Augustenborg**, 18. Maj Kr.
- Bolderslev**, 29. April, 7. Okt. Kr. kv. S.
- Bredsted**, 25. Febr., (3) Kr., 22., 29. April, 6., 13. Maj, kv. S., 19. Juni (2) Kr., 16.
Septbr. kv. S., 2., 9., 16., 23., 30. Okt., 6., 13., 20., 27. Nov. kv. S., 3. Decbr.
(2) Kr.
- Bronger**, 19. Maj (2) Kr. (1) kv. S., 3. Nov. (2) Kr. (1) kv. S.
- Bromølle**, 5. Juni kv. S.
- Dynneved paa Als**, 24. Juni, kv. S.
- Egebaek**, 4. Maj, 5. Okt. kv. S.
- Egernfærde**, 23. Febr. (2) Kr. (1) kv. Feite, 29. April kv. S., 22. Juni (3) Kr. (1)
kv. S., 30. Sept. (2) Kr. (1) kv. S.
- Fjælde**, 15. April, 14. Sept. Kr. kv. S.
- Hjensborg**, 3. Febr. kv. S., 22. Marts (4) Kr., 3., 14., 17., 24. April, 1., 8., 15., 22.,
29. Maj, 14. Juli, 11. Sept. kv. S., 11. Okt. (4) Kr., 22. Okt. (2) kv. S., 29. Okt.,
5., 12. Nov. kv. S.
- Frederikstad**, 22. Maj Kr., 23. Juli (2) Kr. (1) kv. S., 11. Sept. Kr., 6. Okt. Kr. kv. S.
8. Okt. S.
- Garding**, 12. Febr. (3) Kr., 3. Marts kv. S., 19. Juni Kr., 15. Sept., 20., 27. Okt., 3.,
10. Nov. kv. S.
- Gelting**, 21. April kv.
- Graasten**, 7. Maj, 1. Okt. kv. S.
- Gram**, 13. Maj, 21. Okt. kv. S. Trav.
- Haderslev**, 8. Jan., 23. Febr., 2., 9., 16., 23., 30. Marts, 14. April kv. S., 19. April
(2 $\frac{1}{2}$) Kr. (1) kv. S., 27. April, 4., 11., 18., 25. Maj, 2., 8., 15., 22. Juni kv. S.,
19. Juli (2) Kr. Hilt, 21. Sept. kv. S., 27. Sept., (2 $\frac{1}{2}$) Kr. (1) kv. S., 5., 12., 19., 26.,
Okt., 2., 9., 16. Nov. kv. S.
- Hauved**, 1. Maj, 29. Sept. Kr. kv. S.
- Hellevad**, 6. Maj, 14. Okt. kv. S.
- Husum**, hver Torsdag fra Nytaar til Et. Haandbag (hvid Feslibag, Dnsbag forud) kv. S.,
hver Dnsbag fra 24. Juni til Slutn. af Septbr. kv. S., hver Dnsbag og Torsdag fra
30. Septbr. til 1. Uge i Decbr. (dog Irsdag den 17. Novbr. i Stedet for Dnsbag den
18. Novbr., Vevedag) kv. S., hver Torsdag fra 10. Decbr. til Aarets Slutn. kv. S.,
hver Tirsdag fra 23. Juni til 1. Decbr. (dog Mandag den 16. Novbr. i Stedet for
Tirsdag den 17. Novbr.) Aaar, 6. Jan., 30. Marts kv. S., 11. Juni (4) Kr. Uib, 29.
Juni, 21. Septbr. kv. S., 24. Sept. (4) Kr.
- Højer**, 7. Maj, 16., 22. Okt. kv. S. Trav.
- Jels**, 21. April, 20. Okt. kv. S. Hvil. Trav. Husflidbag.
- Kappel**, 13. Marts kv. S., 6. Maj (2) Kr., 21. Okt. (2) Kr.
- Karby**, 17. April, 9. Okt. kv. S.
- Kertum**, 5. Maj, 20. Okt. kv. S. Landbrugsprodukter.
- Kilblev**, 6. April, 9. Sept. kv. S.
- Kristiansfelt**, 25. April, 2. Maj, 10. og 17. Okt., kv. S.
- Kroy**, 22. Okt. kv. S.
- Kughorn**, 25. April Kr. kv. S., 18. Aug. (2) Kr. 19. Aug. kv. S.
- Lysborg**, 23. Juni Kr. kv. S., 25. Sept. Kr.
- Luf**, 24. Februar, 3., 10., 17., 24., 31. Marts, 7., 14., 21., 28. April, 5. 12. Maj kv.
S., 18. Maj (2) Kr. kv. S., 26. Maj, 2., 9., 16., 23., 30. Juni, 7., 14., 21. Juli, 24.
Aug, 7. Septbr. kv. S., 5. Oktbr. (2) Kr. (1) kv. S., 12., 19., 26. Okt., 3., 9., 16., 23.
og 30. Novbr., 7., 14., 21., Decbr. kv. S.
- Lognulføster**, 10., 24. Marts kv. S., 22. April (3) Kr., 23. April, 2. Maj, 16. Juni,
18. Juli kv. S., 18. Aug. (2) Kr. (1) kv. S., 3. Okt. kv. S.
- Nieblum**, 2. Maj kv. S.
- Nisbol**, 29. Jan. kv. S., 27. April, 4. Maj, 18. Juni kv. S., (1 $\frac{1}{2}$) Kr., 19. Okt., 2. No-
vember kv. S.

Nordborg, 6. Febr. kv. 5., 4. Maj (2) kr., 5. Maj kv. 5., 22. Sept. (2) kr., 4. Novbr. kv. 5.

Olbenøwert, 14. Juli, 11. Aug., 8. Sept., 13. Okt. kv. 5.

Ravsted, 29. April, 7. Okt. kv. 5.

Rodding, 27. April, 18. Sept. kv. 5.

Sattrup, 27. April kv. 5., 4. Maj Mag.-kv., 15. Sept. kv. 5.

Sofvliund, 29. April, 17. Sept. kv. 5.

Sofvby (Als), 6. Jan., 20. Jan., 3., 17. Febr., 3., 17. Marts, 7., 21. April, 5., 19. Maj, 2., 16. Juni 7., 21. Juli 4., 18. Aug., 1., 15. Sept. Orskemarted., 24. Sept. kv. 5., 6., 20. Okt., 3., 17. Novbr., 1., 15. Decbr. Kristemarted.

Starbæk, 29. April, 14. Okt. kv. 5. Træp.

Streevig, 9. Jan. kv. 5., 20. Febr. (5) kr., 11. Marts, 14., 21., 28. April, 5., 12. Maj kv. 5., 1. Sept. (8) kr., 7. Sept. (2) kv. 5., 23., 30. Okt., 6. Nov. kv. 5.

Stensbjerg, 6. April, 12. Okt. kv. 5.

Svansted, 18. Sept. kr. kv. 5.

Souderborg, 12. Marts kv. 5., 2. April kr. kv. 5., 15. Maj kv. 5., 15. Juli kr., 11. Aug., 8. Sept. kv. 5., 30. Sept. kr., 21. Okt. kv. 5.

Souderbrarup, 30. April kv. 5., 27. Juli (3) kr. (2) kv. 5., 14. Okt. kv. 5.

Souderstapel, 22. April, 9. Okt. kr. kv. 5.

Tinglev, 1. April, 25. Aug. kv. 5.

Tofvliund, 28. April, 30. Sept. kv. 5. Træs, Nebils- Husflidsv.

Trejsa, 6. Maj kv. 5.

Tonder, 9. Jan. og hver Fredag fra 27. Febr. til 29. Maj (undtagen 10. April, Fængsredag) samt fra 3. Juli til 11. Decbr. kv. 5., 4. Juni (2) kr. Mib., 7. Aug., 4. og 18. Septbr. Høved-kv. og Hm., 29. Sept. (2) kr., Hmste.

Touning, 24. Maj (2) kr., 1., 8., 15., 22., 29. Juli, 5., 12., 19. Aug. kv. 5., 21. Aug. kr. kv. 5., 26. Aug., 2., 9. Sept. kv. 5., 10. Sept. Kvistv. 5., 16., 23. 30. Sept., 7., 12., 14., 19., 21. Okt. kv. 5., 25. Okt. (2) kr., 26., 28. Okt., 2., 4., 11. Nov. kv. 5.

Ulserup, 2. April, 27. Okt. kv. 5.

Whf paa Jor, 2. Maj (4) kr., 17. Okt. (4) kr. (1) kv. 5.

Wsterlogum, 1. Maj, 9. Okt. kv. 5.

Solsten og Laucenburg.

Alstona, 30. Marts (3), 22. Juni (4), 14. Sept. (3), 7. Dec. (20) kr. Hete Haret igennem hver Mandag og Onsdag Kvægmarted.

Barnstedt, 30. Marts, 10. Juni, 17. Aug., 30. Okt. kr. kv. 5.

Bramstedt, 27. April (2) kr. kv., 26. Okt. kr. kv. 5.

Gluehorn, 28. April kr. kv., 15. Juni kr., 30. Sept. kr. 5., 2. Nov. kr. kv.

Gluekstabt, 10. Maj (3) kr., 19. Juli (3) kr., 18. Okt. (3) kr.

Hødemarshen, 2. Maj kv. 5., 20. Okt. (2) kr. kv. 5.

Højde, 17. Marts kr. 5., 29. April, 6. Maj kv., 8. Juli kv. 5., 24. Septbr. kv., 29. Dec. 5.

Hønstedt, 24. April, 16. Sept., 7. Dec. kr. kv. 5.

Høhentvedt, 3. April kr. kv. 5., 27. Aug. 5. 15. Okt. kr. kv. 5.

Hørst, 22. April, 16. Okt. kr. kv. 5.

Huehoe, 12. Marts 5., 22. Marts (3) kr., 17. April kv., 1. Sept. 5., 7. Sept. kv., 13. Sept. (3) kr., 25. Okt. kv.

Kellinghusen, 6. Maj kr. kv. 5., 24. Juni 5., 1. Aug. 5., 10. Aug. kr.

Kiel, 6. Jan. (2) kr., 1. Marts (4) kr., 4. Marts 5., 5. Juli (4) kr., 8. Juli 5., 11. Okt. (4) kr., 14. Okt. 5. Kvægmarted paa Byens Kvægtorv a) for Kvæg hver Mandag og Torsdag fra kl. 8—1, b) for Svin og Ungtørg hver Mandag og Torsdag fra kl. 8—1 og 3—7 og hver Tirsdag fra kl. 3—7 Gyltern. Naar en af disse Dage falder paa en almindelig Fejtdag, afholdes Kvægmartedet paa den derpaa følgende Soqvædag til samme Tid.

Kremppe, 19. April (2) kr., 11. Okt. (2) kr.

Laucenburg, 30. Jan., 27. Febr., 27. Marts Svin, 16. April kr. kv. 5., 24. April, 29. Maj, 26. Juni, 31. Juli, 28. Aug., 25. Sept. Svin, 8. Okt. kr. kv. 5., 30. Okt., 27. Novbr. 28. Dec. Svin.

Lunden, 14. April, 7. Okt. kr. kv. 5.

Lütjenburg, 17. Marts kr. kv. 5., 21. April kv., 20. Juli kr. 5., 5. Nov. kr. kv.

Marne, 27. April (2) kr. (1) kv., 29. April, 6., 13. Maj kv., 9. Okt. (2) kr. (1) kv., 14., 21., 28. Okt., 4., 11. Nov. kv., 28. Dec. 5.

Melbørf, 24. Marts (2) kr. (1) 5., 3., 17., 24. April, 1., 8., 15., 22., 29. Maj kv., 21. Sept. (2) kr. (1) 5., 2., 9., 16., 23., 30. Okt., 6., 13., 20., 27. Nov. kv.

St. Michaelisdøgn, 5., 12. Maj kv., 19. Maj kr. kv. Træn., 15., 22., 29. Okt. kv.
Wollu, 14., 23. Jan., 11., 25. Febr., 11., 25. Marts, 8., 22. April Evin, 29. April kv.,
 13., 27. Maj, 10., 17., 24. Juni, 8., 22. Juli, 12., 26. Aug., 9., 23. Sept., 14. Oktbr.
 Evin, 21. Okt. kv., 28. Okt. Evin, 10. Nov. (3) kr., 11., 25. Nov., 9., 23. Dec. Evin.
Neuenbrook, 29. Juli h.
Neuenmünster, 30. April (2) kr. (1) kv. h., 20. Aug. (2) kr. (1) kv. h., 20. Okt. (2) kr.
 (1) h. Eude.
Neustadt, 19. Febr. (2), 8. Juni kr., 23. Sept. kv. h., 2. Nov. (3) kr.
Nortorf, 22. April, 11. Nov. kr. kv. h.
Oldenburg, 16. Febr. kr. h. Kloocfr., 24. April kv., 13. Juli kr. h., 26. Okt. kr., 6.
 Nov. kv.
Oldesto, 3. April, 19. Juni, 25. Sept. kr. kv. h.
Pinneberg, 31. Marts, 21. Okt. kr.
Plon, 9. Marts, 15. Juni, 7. Sept. kr. h., 9. Nov. kr. kv. h.
Preß, 23. Febr., kr. kv. h., 23. Marts kv. h., 26. Maj kr. kv. h., 19. Okt. kv. h.
Rageborg, 29. Januar, 26. Februar Evin, 16. Marts kr., 25. Marts kv. h., 26. Marts,
 30. April, 28. Maj, 25. Juni Evin, 13. Juli kr., 16. Juli kv. h., 30. Juli, 27. Aug.,
 24. Sept. Evin, 28. Oktbr. kr. kv. h., 29. Oktbr., 26. Nov., 31. Decbr. Evin.
Rensborg, 13. Jan. h., 8. Marts (3) kr., 10. Marts, 28. April kv. h., 29. Juni (3) kr.,
 30. Juni kv. h., 27. Sept. (3) kr., 29. Sept., 27. Okt. kv. h.
Segeberg, 6. Febr. h., 3. Maj (2), 23. Aug. (2) kr. kv., 1. Nov. (2) kr. kv. h.
Uetersen, 20. April kr. kv. h., 12. Juni, 27. Juli kr., 20. Okt. kr. kv.
Wandsbek, 8., 15., 22., 29. Jan., 6., 12., 19., 26. Febr., 5., 12., 19., 26. Marts, 2., 8.,
 16. April kv. h., 20. April kr. kv. h., 23., 30. April, 7., 14., 20., 24. Maj, 4. Juni
 kv. h., 8. Juni kr. kv. h., 11., 18., 25. Juni, 2., 9., 16., 23., 30. Juli, 6., 13., 20., 27.
 Aug. kv. h., 31. Aug. kr. kv. h., 3., 10., 17., 24. Sept., 1., 8. Okt. kv. h., 12. Okt.
 kr. kv. h., 15., 22., 29. Okt., 6., 12., 19., 26. Nov., 3., 10., 17., 24., 31. Dec. kv. h.
Wedel, 10. Febr. kr., 14. Apr. kr. kv. 15. Aug. h. 26. Okt. kr. Eude hør.
Wescheburen, 28. April, 1. Okt. kr. kv. h.
Wilster, 3. Jan. h., 25. Apr. kv. h., 30. Juli h., 8. Aug. (4) kr., 14., 21. Okt. kv.

Samborg.

15. Jan. (2) h., 12. Febr. (2) h., 12. Marts (2) h., 29. Maj kr. kv., 27. Aug.
 (2) h., 24. Sept. (2) h., 29. Okt. (2) h., 6. Dec. (21) kr. (Dom).

Fædefægtmarked :

1. For Hornbøg og Naar hver Mandag og Onsdag.
2. For Kalve hver Tirsdag.
3. For Evin hver Løgnedag.

Sjælland, Møen, Samsø og Bornholm.

Alstirkeby, 3. Apr. og 2. Okt. Heste, kv. og andre Kreaturer.

Alnæs, 19. Maj og 15. Sept. Kreat., Volsredfaber og hvid Bunden behøver til sin
 Aftings Drift.

Asfic, 30. Marts og 27. Okt. Kreat.

Barum, 8. Apr. og 14. Okt. Heste og Kvæg.

Frederiksborg eller **Hillerød**, Torvedag hver Mandag og Torsdag; forie og trebie
 Onsdag i hver Maaned Torvedag med levende og slagtede Kreaturer. 3. Marts Heste;
 1. Maj h. og kv., 25. Juni og 2. Nov. Kreat.

Frederiksfjund, Torvedag hver Mandag og Torsdag; anden Onsdag i hver Maaned
 Torvedag med levende Kreat. 30. Jan., 27. Febr. og 31. Marts Heste og kv., 25. Apr.
 Heste, 17. Juli, 20. Okt. og 5. Decbr. Heste og kv.

Frederiksørfk. 4. Febr., 7. Apr., 4. Juli, 1. Sept. og 3. Dec. Heste og kv.

Hjulebjerg, 7. Apr. og 2. Okt. Kreat., Vandprodukter, landlige Hædikata og Volsredfj.

Hvorlev Jærnbane-station, 25. Marts og 3. Okt. Heste og Kreaturer.

Kræsteb. 20. Apr. og 9. Okt. Heste, Kvæg, Vandbrugs-gjenstande og Husflidsprodukter.

Naarlev Jærnbane-st., 19. Marts og 15. Okt. Heste og Kreaturer.

Næslev Jærnbane-st., 26. Marts, 13. Maj, 11. Sept. og 2. November Kreaturer.

Sellinge, 14. Jan., 8. Apr., 10. Juni og 14. Okt. Kreaturer og Vandbrugs-gjenstande.

Seltingør, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 24. Febr., 17. April, 22. Juli og 22. Okt.
 Kreaturer.

Sillerød, se Frederiksborg.

Solbæk, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; forie Tirsdag i hver Maaned Torvedag med
 levende Kreaturer. 11. og 25. Marts samt 8. April Heste og kvæg; 16. Juni Heste,
 kvæg og Etosboon.; 19. Okt. kvæg; 20. Nov. Kreaturer.

- Svalbo** Aarnbancit., 4. Marts, 7. Maj, 5. Sept. og 14. Nov. Kreaturer.
- Sørholm**, 18. Apr. og 29. Okt. Heite, Kræg, Landbrugs- og Husflidsprodukter.
- Thdenup** Aarnbancit., 6. Apr. og 12. Okt. Heite og Kræg.
- Kallundborg**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Anden Tirsdag i hver Maaned med Kreaturer, i Marts og Juni særlig Heite. 15. til 17. Juni etc.
- København**, Torvedage Mandag og Torsdag med Slagtefødg, samt Onsdag og Fredag med Heite og Kæsefødg. 21. Marts, 20. Juni, 5. Sept. og 7. Nov. Heite.
- Køge**, Torvedag hver Onsdag og Fredag. Første Onsdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 11. og 25. Marts samt 8. Apr. Heite og Kræg; 19. Maj Heite, Kreaturer og Landprodukter, 20. Juli, 17. Sept. og 31. Okt. Kreaturer.
- Korsør**, Torvedag hver Onsdag og Fredag. 5. Marts, 9. Juni, og 3. Nov. H. og Kv.
- Nyfohing**, anden Onsdag i hver Maaned m. Kreat. 8. Juni H. 10. Okt. Heite og Kv.
- Næstved**, Torvedag hver Onsdag og Fredag. Tredje Onsdag i hver Maaned Heite, Kræg og Kreaturer.
- Næstved**, anden Onsdag i hver Maaned Heite, Kræg, Jaar og Euln.
- Ningsild**, Torvedag hver Onsdag og Fredag; første Tirsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 10. og 24. Marts, 14. Apr. og 19. Maj Heite og Kræg, 25. Juni og 22. Sept. Kreat., 20. Okt. Heite og Kræg, 19. Nov. Kræg.
- Næsilde**, Torvedag hver Onsdag og Fredag; første Mandag i hver Maaned (høit Helligdag, den følgende Mandag) Torvedag med levende Kreaturer. 6. og 20. Marts og 3. April Heite og Kræg; 15. Maj Kreat.; 24. Juli Heite og Kræg, 18. Sept. og 3. Nov. Kreaturer.
- Nudsvedbn**, 1. Apr. og 1. Okt. Kreaturer.
- Nunne**, Torvedag hver Onsdag og Fredag.
- Slidby**, 13. Marts og 7. Okt. Kreaturer.
- Steffør**, Torvedag hver Fredag. 14. Febr., 2. og 30. Marts samt 14. April Heite og Kræg; 22. Maj Heite, Kræg og Landmandens Husflidsprodukter; 23. og 24. Juni Kreaturer, 21. Sept. Heite, Kræg og Krugt, 26. Okt., 16. Nov. og 16. Dec. Heite og Kv.
- Slagelse**, første Onsd. i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 12. og 26. Marts, 16. April, 12. Maj, 9. og 10. Juli, 5. Okt. samt 9. og 10. Nov. Heite og Kræg.
- Slangerup**, 7. April, 15. Maj og 15. Juni Kreaturer, 30. Nov. Heite og Kræg.
- Soro**, 9. Sept., 14. Okt., 11. Nov. og 9. Dec. Torved. med Heite, Kræg og Kreaturer. 13. og 27. Marts, 17. April og 16. Maj Heite og Kræg, 30. Juni Kreaturer, 26. Sept. Heite og Kræg, 6. Nov. Kreaturer.
- Stæge**, Torvedag hver Onsd. og Fredag. 21. Marts, 12. og 13. Okt. Heite og Kv.
- Storheddinge**, 3. og 17. Marts samt 7. April H. og Kv.; 16. Maj og 17. Okt. Heite.
- Traubjærg v. Samø**, 26. Marts og 1. Okt. Kreat.
- Tude**, 21. Sept. Aaieamarked.
- Nggerløse Kro**, 28. April og 12. Nov. Heite og Kræg.
- Vejsø**, 27. April og 4. Nov. Heite og Kræg.
- Vordingborg**, Torvedag hver Onsdag og Fredag. Første Fredag i hver Maaned, i Etedet for 5. Juni dog 29. Maj, Marted med Heite, Kræg og Kreaturer. Ved Martedet 1. Maj Aaieamarked for caarige og ved Martedet 4. Sept. Aaieamarked for fæl.

Volland og Falst.

- Maribo**, Torvedag hver Onsdag og Fred. 3., 17. og 31. Marts og 13. Juni H. og Kv., 30. Okt. Heite.
- Maffov**, Torvedag hver Fredag; hver Onsdag Torved. med levende Kreaturer. 26. Febr., 12. og 26. Marts, 6. og 27. Okt. og 10. Nov. Heite, Kræg, Euln, Væd og andet Hætt fra samt Hædevarer.
- Nyfohing**, Torvedag hver Onsd. og Fred. 28. April, 20. Juli, 6. Okt. og 11. Nov. H. og Kræg.
- Nyhted**, 19. Marts, 2. April og 19. Sept. Heite og Kræg, 2. Nov. Heite.
- Nodby**, hver Torsdag Torvedag med alle Slags Landbrugsprodukter undtagen Heite og Hornfødg. 24. Febr. og 7. April Heite og Kræg; 1. Juli og 19. Okt. Kreaturer, 17. Novbr. Heite og Kræg.
- Satøfohing**, Torvedag hver Fredag, 10. og 24. Marts Heite og Kræg, 8. Juli og 1. Okt. Kreaturer, 7. Nov. Heite og Kræg.
- Stubbefohing**, Torvedag hver Tirsd. og Fred., 27. Maj og 28. Okt. Heite og Kræg.

Fyn, Langeland og Vro. Dense Amt.

- Marny**, 3. Febr., 31. Marts, 13. Maj, 15. Sept. og 11. Nov. Heite og Kreaturer.
- Næstved**, Torvedag hver Onsd. og Fred., første Fred. i hver Maaned med lev. Kreaturer. 19. Febr., 26. Marts, 7. April, 26. Juni, 23. Sept. og 9. Nov. Heite og Kreaturer.

Høgenie, Torvedag hver Torsd., første Torsd. i hver Maaned, eller, naar dennes er en Selligd., den anden Torsd., med lev. Kreat., 16. Febr. Heite, 12. og 24. Marts og 12. Maj Heite og Kreaturer, 2. Juli Heite, 20. Sept., 10. Nov. og 15. Dec. ♀ og Kreat.

Siby Jærnbaneation, 25. Marts og 30. Sept. Heite og Kreaturer.

Slamsbjerg, 19. Marts, 5. Maj og 13. Okt. Heite og Kreaturer.

Slappendrup, 15. Okt. Heite og Kreaturer.

Hjertemunde, Torved. hver Onsd. og Førd., første Fred. i hver Maaned med lev. Kreaturer, 6. Marts Heite, 21. Marts, 8. Juni, 17. Okt., 25. Nov. Heite og Kreaturer.

Midbelfart, Torved. hver Tirsd. og Fred., første Tirsd. i hver Maaned med lev. Kreaturer, 18. Febr., 13. Marts, 4. og 15. April, 7. Juli, 24. Sept. og 5. Nov. ♀ og Kreat.

Ødense, Torvedag hver Mandag, Onsdag og Førdag. Hver Mandag Marled med Kreaturer (eller, hvis Selligdag, den paafølgende Onsdag), 19. Jan., 23. Febr., 16. Marts, 20. April, 18. Maj, 15. Juni, 13. Juli (Et. Rind), 17. August, 14. Sept., 12. Okt., 16. Nov. og 21. Decbr. Heite.

Stambh, 16. April Heite og Kreaturer.

Svendborg Amt.

Brobjærf, 30. Marts og 21. Okt. Heite og Kreaturer.

Cgeskov, 16. Sept. Heite og Kreat.

Faaborg, Torvedag hver Tirsdag, Førdag og Førdag; anden Tirsdag i hver Maaned unbtagen Juni, Juli og August, med levende Kreaturer, 12. Febr. Heite; 10. og 25. Marts Heite og Kreaturer; 20. Juni Heite; 6. Okt. og 7. Nov. Heite og Kreat.

Hedselager, 17. April og 26. Okt. Heite og Kreat.

Marstal, Torvedag hver Tirsdag og Førdag, 29. Maj og 2. Okt. Heite og Kreat.

Nyborg, Torvedag hver Onsdag og Førdag; første, tredje og i indtræffende Tilfælde tilføjet femte Førdag i hver Maaned fra 1. Okt. til 1. Maj med levende Kreat. 11. og 27. Marts Heite og Kreaturer; 1. Juli Heite; 16. Okt. og 13. Nov. Heite og Kreaturer.

Ringe, 3. April, 30. Maj og 12. Nov. Heite og Kreaturer.

Rudbøbing, Torvedag hver Tirsdag og Førdag, 2. April, 19. Juni og 14. Nov. Heite og Kreaturer.

Svendborg, Torved. hver Onsd. og Førd., anden og fjerde Onsd. i hver Maaned med lev. Kreaturer, 4. Marts Heite; 18. Marts, 1. April, 20. Maj, 20. Juni, 14. Okt., 6. og 26. Nov. Heite og Kreaturer.

Årskøbning, Torved. hver Onsd. og Førd.: anden Tirsd. i hver Maaned Torved. med lev. Kreat. 20. Marts, 21. Juli og 8. Okt. Heite og Kreaturer.

Sjælland.

Hjørring Amt.

Malbæk, 6. Okt. Heite og Kreaturer.

Mærsted Jærnbaneation, 30. Sept. Heite og Kreaturer.

Nlovhus, 13. Marts Heite og Kreaturer.

Fronninglund Jærnbaneation, 24. April og 5. Okt. Heite og Kreaturer.

Flaeneshold, 14. April, 14. Sept. og 6. Nov. Heite og Kreaturer.

Fredersikshavn, Torvedag hver Onsdag og Førdag, fra Oktober til Jul hver Førdag med lev. Kreaturer, 2. Febr., 16. April, 29. Sept. og 15. Okt. Heite og Kreaturer.

Halsrinne Jærnbaneation, 16. Okt. Heite og Kreaturer.

Hjallerup, 2. og 30. April Heite og Kreaturer; 2. og 3. Juni Heite, 8. og 29. Okt. og 19. Nov. Heite og Kreaturer.

Hjørring, Torvedag hver Førdag, 1. Nov. og Dec. Hølge hver Onsdag. Hver Onsdag hele Aaret Marled med lev. Kreaturer, 3. Febr. og 14. Marts Heite; 4. April Heite og Kreaturer, 29. Maj og 25. Juni Heite.

Jetsmark, 1. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Læso, 18. April og 12. Sept. Heite og Kreaturer.

Løkken, 14. April og 9. Okt. Heite og Kreaturer.

Løkkensvej Kro, 24. Sept. Heite og Kreaturer.

Sindal, 4. Maj, 25. Sept. og 23. Okt. Heite og Kreaturer.

Strøm, 10. Sept. Heite og Kreaturer.

Sæby, Torvedag hver Førdag, 8. April, 21. Sept. og 13. Okt. Heite og Kreaturer.

Thise, 17. April Heite og Kreaturer.

Vestersted, 19. Sept. Heite og Kreaturer.

Vester Vondersleb, 12. Jan., 9. Febr., 9. Marts, 6. April, 11. Maj, 8. Juni, 13.

Juli, 10. Aug., 7. Sept., 12. Okt., 9. Nov. og 14. Dec. Heite og Kreaturer.

Øster Svendsstrup, 3. April Heite og Kreaturer, 26. Juni Heite.

Øster Bræa, 31. Marts og 17. Okt. Heite og Kreaturer.

Halsborg Amt.

Nabnbro, 20 April, 22. Maj og 17. Sept. Heite og Kreaturer.

Halsborg, Torvedag hver Udsd. og Vord. hver Udsd. Marked med lev. Kreat. (Hornst., Jaar og Ervin). 5. Febr. og 17. Marts Heite; 22. Sept., 21. Okt. og 8. Dec. Heite og Kreaturer.

Mars, 10. Febr., 14. April, 28. Maj, 8. Sept., 2. Oktbr. og 6. Nov. Heite og Kreaturer.

Bølsum, 11. Marts, 17. Okt. Heite og Kreaturer.

Vadumholm Jærbauciation, 6. April og 28. Sept. Heite og Kreaturer.

Sadsum, 8. April, 11. Maj, 9. Sept. og 7. Okt. Heite og Kreaturer.

Sals, 28. Sept. Heite og Kreaturer.

Svalysund, 13. Maj og 10. Okt. Heite og Kreaturer.

Vogstør, Torvedag hver Vordag, sidste Udsd. i hver Maaned Torvedag med lev. Kreat., 7. April, 22. Juli, 19. Sept., 19. Okt. og 23. Nov. Heite og Kreaturer.

Nibe, Torvedag hver Mandag og Fred., anden og tredje Mandag i hver Maaned med levende Kreaturer. 7. Marts, 29. April, 14. Sept., 6. Okt. og 7. Nov. H. og Kreat.

Norre Sundby, Torvedag hver Udsdag og Vordag; hver Udsdag fra Okt. til Kattelaun Torvedag med Kreaturer. 4. Febr., 16. Marts, 25. April, 9. og 20. Okt. Heite og Kreat.

Sforping, 16. Jan., 11. Febr., 12. Marts, 15. April, 14. Maj, 11. og 30. Juni, 23. Sept., 22. Okt., 12. Nov. og 9. Dec. Heite og Kreaturer.

Ufstrub (Hornum Jærbauciation), 14. Jan., 10. Marts, 29. Juni, 21. Sept. og 7. Dec. Heite og Kreaturer.

Vester Dæslug, 1. April og 16. Sept. Heite og Kreaturer.

Thisted Amt.

Vjergaet, 31. Marts og 30. September Heite og Kreaturer.

Jerritslev, 8. April, 23. Juli og 13. Oktober Heite og Kreaturer.

Surny, 6. Februar Heite og Kreaturer; 4. Juni Heite; 7. Septbr. Heite og Kreaturer.

Vidbjerg, 21. April og 3. Oktober Heite og Kreaturer.

Nordum Jærbauciation (for Koldby), 23. April og 1. Oktober Heite og Kreaturer.

Vihøbing, Torvedag hver Vordag, hver anden Vordag mellem Miffeldag og Jul med levende Kreaturer. 9. Februar Heite og Kreaturer; 10. Marts Heite; 27. April Heite og Kreaturer; 8. Juni Heite; 25. Juli, 26. September og 16. Oktober Heite og Kreaturer.

Thisted, Torvedag hver Udsdag og Vordag. 2. Januar Heite og Kreaturer; 7. Februar og 9. Marts Heite; 15. April og 11. Maj Heite og Kreaturer; 6. Juni Heite og Uds; 30. Juni, 9. Sept. og 2. Okt. Heite og Kreaturer; 14. Oktober Heite, Kreaturer og Uds (Store Udsdag).

Vilsum, 14. April og 24. Juli Heite og Kreaturer.

Selos, 27. Juni Heite.

Viborg Amt.

Malestrub, 18. Marts, 22. April, 17. September og 24. November Heite og Kreaturer.

Ans, 5. Maj og 25. September Heite og Kreaturer.

Vjerringbro, forie Torvedag i hver Maaned (i Jan. dog Fredag den 2.) Marked med Heite og Kreaturer.

Ajellerup, 8. April, 11. Maj, 30. September og 22. Oktober Heite og Kreaturer.

Sundstrup, 25. Juni Heite og Kreaturer.

Østede, 23. April og 24. September Heite og Kreaturer.

Østas, 17. April og 26. September Heite og Kreaturer.

Ølve, Torvedag hver Udsdag og Fredag. 5. Januar, 10. Februar, 11. Marts, 17. April og 14. Maj Heite og Kreaturer; 9. Juni Heite; 27. Juli, 12. September, 5. Okt. og 19. Novbr. Heite og Kreaturer.

Stoholm, 19. Maj og 23. September Heite og Kreaturer.

Ufstrub Jærbauciat., 20. Maj og 22. September Heite og Kreaturer.

Viborg, Torvedag hver Udsdag og Vordag, sidste Vordag i hver Maaned (dog ikke Fimlefredag) og fra Miffeldag til Jul hver Vordag med levende Kreaturer. 6. Jan. Heite; 11. Febr., 19. Marts, 18. April, 2. og 23. Maj, 27. Juni (Zuapstingsmarked), 28. Juli, 28. og 29. Septbr. (Løstemarke), 24. Oktbr., 28. Novbr. og 19. Decbr. Heite og Kreaturer.

Mandere Amt.

Ullingaaero, 20. Febr., 3. April, 4. Maj, 24. Juli, 8. Septbr. og 16. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Øbeltoft, 10. Febr., 19. Marts, 25. Juni og 24. Sept. Heite og Kreaturer.

Øjerlev, 29. April og 9. Okt. Heite og Kreaturer.

Glædsborg, 21. April og 1. Okt. Heite og Kreaturer.
Grenaa, Torvedag hver Vordag. 6. Febr. 18. Mars, 2. Juli, 2. Oktbr. og 10. Novbr. Heite og Kreaturer.
Saundal, 30. April, 29. Juli, 2. Oktbr. og 26. Nov. Heite og Kreaturer.
Sobro, Torvedag hver Vordag. 16. Jan., 12. Febr., 13. Mars, 16. April, 15. Maj, 12. Juni, 1. Juli, 14. Aug., 24. og 25. Sept., 23. Okt., 13. Nov. og 10. Dec. Heite og Kreaturer.
Sylsted St. 30. Sept. Heite og Kreaturer
Solind, anden Onsdag i Maanederne Januar, Februar, Mars, Maj, Juni, Juli, September, November og December Marked med Heite og Kreaturer.
Varinger, Torvedag første og tredje Vordag i hver Maaned Marked. 4. Mars, 14. Juli, 8. Okt. og 11. Nov. Heite og Kreaturer.
Worke, 15. Maj og 19. Okt. Heite og Kreaturer.
Ny Vognen, første Onsdag i hver Maaned Marked med Heite og Kreaturer.
Manderø, Torvedag hver Onsdag og Vordag, sidste Dag med Kreaturer. 7. og 8. Jan., 13., 14. og 25. Febr., 7., 21. og 23. Mars Heite; 9. Maj Heite og Kreaturer; 22. og 23. Juni Utd; 3. og 4. Juli Heite; 11. og 12. Sept. og 3. Okt. Heite og Kreaturer; 31. Okt. Heite, Kreaturer og Utd; 14. Nov. og 11. Dec. Heite og Kreaturer.
Rhom Jernbane. (for Rimoite). 12. Jan. og 21. Okt. Heite og Kreaturer.
Ronde, 20. Mars, 22. Sept. og 24. Nov. Heite og Kreaturer.
Selbro, 6. Mars, 23. April, 19. Maj og 29. Okt. Heite og Kreaturer.
Tornv Bakhus, 14. Maj, 10. Juli og 21. Sept. Heite og Kreaturer.
Trustrup, anden Onsdag i Maanederne April, August og Oktober Heite og Kreaturer.

Marhus Amt.

Marhus, Torvedag hver Onsdag og Vordag, den sidste Dag med levende Kreaturer. 3., 4. og i Indviende Tilfælde tillige 5. Onsdag i hver Maaned Marked med Englevog. 9. Jan., 16. og 23. Febr., 2., 16., 23. og 30. Mars Heite; 14. April, 11. Maj, 6. Juli, 2. Okt. og 12. Dec. Heite og Kreaturer.
Wynrup Jernbane. (for Brads), 13. Maj og 23. Sept. Heite og Kreaturer.
Wadstrup, 9. Maj, 25. Juli og 21. Oktober Heite og Kreaturer.
Wadsten, 27. Mars, 24. April, 7. Sept. og 15. Oktbr. Heite og Kreaturer.
Wammel, 29. Jan., 1. og 22. Maj, 31. Juli, 23. Oktbr. og 5. Decbr. Heite og Kreaturer.
Worsens, Torvedag hver Vordag (i Hæien dog Onsdag) og hver Vordag; første og tredje Vordag i hver Maaned samt hver Vordag i Oktbr., Novbr. og Decbr. indtil Jul med lev. Kreat. 12. Jan., 18. og 25. Febr., 4., 18. og 25. Mars og 1. Apr. Heite; 15. April, 4. Maj, 12. og 13. Juni, 2. og 25. Oktbr. Heite og Kreaturer.
Wover Kro, 20. Mars, 4. Maj, 28. Septbr. og 19. Novbr. Heite og Kreaturer.
Wassby, 13. Febr. og 2. Juli Heite og Kreaturer.
Ny Soelbjerg Kro, 27. April og 26. Oktbr. Heite og Kreaturer.
Worre Suede, 17. April og 4. Novbr. Heite og Kreaturer.
Wder, 26. Febr., 2. og 30. April, 30. Juli, 18. Septbr. og 17. Novbr. Heite og Kreaturer.
Ny Jernbanestation, 19. Maj og 21. Oktbr. Heite og Kreaturer.
Walten, 7. Juli Heite og Kreaturer.
Willeborg, Torvedag hver Vordag. 21. Febr., 21. Mars, 25. April, 13. Maj, 10. Juni, 8. Juli, 1. og 26. Oktbr., 26. Novbr. og 18. Decbr. Heite og Kreaturer.
Wanderborg, Torvedag hver Vordag, første Vordag i hver Maaned samt alle Vordage i Hæien og fra 1. Novbr. til Jul med levende Kreaturer. 10. Jan., 17. og 24. Febr., 1., 17., 24. og 31. Mars Heite; 20. Maj, 11. Juni, 9. Juli, 15. Sept. og 27. Oktober Heite og Kreaturer.
Wunst, 12. Maj og 27. Novbr. Heite og Kreaturer.
Worring, 2. Mars, 12. Maj, 23. Juli, 7. Oktbr. og 10. Decbr. Heite og Kreaturer.

Weste Amt.

Wrande, 31. Juli og 28. Septbr. Heite og Kreaturer.
Wgtved, 4. Maj og 8. Oktober Heite og Kreaturer.
Wredericia, Torvedag hver Mandag og Vordag. 14. Jan. Heite; 14. Mars, 4. April, 6. Maj, 10. Juli, 9. Oktbr. og 20. Novbr. Heite og Kreaturer.
Wibe, 23. Mars, 1. Maj, 9. Juni, 11. September, 29. Oktober og 23. November Heite og Kreaturer.
Wornshd, 27. April og 30. Septbr. Heite og Kreaturer.
Wellinge, 15. Maj og 20. Septbr. Heite og Kreaturer.

Kolding, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Marked med Kreaturer. 9. Jan., 20. og 27. Febr., 6., 20. og 27. Marts og 3. Apr. Heite; 30. April, 9. Maj, 22. Juli, 19. Septbr. og 16. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Sonder Omme, 29. April og 26. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Alldum, 24. April og 1. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Vandel Jærnbaneation, 29. Maj og 19. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Veile, Torvedag hver Onsdag og Torsdag, hver Onsdag fra 1. Novbr. indtil Jul samt anden Onsdag i hver Maaned med levende Kreaturer. 13. Jan., 19. og 26. Februar, 5., 19. og 26. Marts og 2. Apr. Heite; 16. Apr., 5. Maj, 15. Juni, 3. og 30. Okt. Heite og Kreaturer.

Kingtøbing Amt.

Vording Jærnbaneation, 2. Novbr. Heite og Kreaturer.

Vestmarksbro, 22. April og 7. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Dalager, 15. April og 3. Sept. Heite og Kreaturer.

Sønderup, 9. Marts og 21. Septbr. Heite og Kreaturer.

Serning, 20. Febr., 14. Marts, 14. April, 16. Maj, 26. Juni, 4. og 5. Sept., 10. Oktbr., og 9. Decbr. Heite og Kreaturer.

Søllebro, Torvedag hver Tirsdag og Torsdag, hver anden Tirsdag fra anden Tirsdag eller Oktobermarked indtil Jul med Kreaturer. 3. Jan. Heite og Kreaturer; 16. Febr. Heite; 12. Marts, 25. April, 9. Maj, 11. Juni, 29. Juli, 14. Septbr., 8. Oktbr. og 21. Novbr. Heite og Kreaturer.

Ribe Jærnbaneation, 13. Maj og 10. Novbr. Heite og Kreaturer.

Vembig, Torvedag hver Torsdag, 14. Febr. Heite; 21. April, 10. Juni, 31. Aug., 6. Oktbr. og 24. Novbr. Heite og Kreaturer.

Manne, 1. Septbr. Heite og Kreaturer.

Kingtøbing, Torvedag fra Baasje til Mikkeisdag Torsdag, ellers Onsdag, 17. Febr. Heite; 30. April, 12. Juni, 30. Juli, 1. Sept. og 12. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Stjern, 14. Febr. Heite og Kreaturer; 20. Marts og 1. Aug. Heite.

Struer, 1. April og 11. Septbr. Heite og Kreaturer.

Tarm Jærnbaneation, 4. Maj, 16. Septbr. og 13. Oktbr. Heite og Kreaturer.

Thim, 16. Novbr. Heite og Kreaturer.

Hilker, 29. April, 2. Sept. og 22. Okt. Heite og Kreaturer.

Viðebæk, 9. Marts, 27. Juni og 24. Okt. Heite og Kreaturer.

Vinderup, 5. Maj og 7. Okt. Heite og Kreaturer.

Ribe Amt.

Andager, 9. Maj og 10. Okt. Heite og Kreaturer.

Vraninge, (for Kalbæk Mølle), 22. April og 12. Okt. Heite og Kreaturer.

Vælle, 18. Sept. Heite og Kreaturer.

Søbjerg, Torvedag hver Torsdag. Hver Onsdag heste Mared Marked med Kreaturer.

Tødingbro, 21. April, 20. Maj og 22. Okt. Heite og Kreaturer.

Grindsted, 24. Juni og 10. Sept. Heite og Kreaturer.

Søllested, 15. Jan., 16. April, 31. Aug. og 18. Nov. Heite og Kreaturer.

Norre Nebel, 24. April og 15. Sept. Heite og Kreaturer.

Ribe, Torvedag hver Torsdag, 19. Febr., 14. Marts, 21. og 28. April, 5., 12. og 19. Maj, 15. Juni, 4. Aug. og 5. Sept. Heite og Kreaturer; 1. Okt. Høi; 6., 13., 20. og 27. Okt., 3. og 10. Nov. Heite og Kreaturer.

Randrup, 7. Maj og 24. Sept. Heite og Kreaturer.

Varde, Torvedag hver Torsdag, 18. Febr., 13. og 31. Marts, 27. April, 11. Maj, 13. Juni, 3. Aug., 17. Sept., 14. Okt. og 25. Nov. Heite og Kreaturer.

Vejen, 29. April, 26. Juni og 16. Sept. Heite og Kreaturer.

Varbasse, 15. April og 5. Aug. Heite og Kreaturer.

Slagelse, 23. April og 28. Okt. Heite og Kreaturer.

Torvedage. Mandag: Haderslev, Tønning, Fredericia. Tirsdag: Aabenraa, Sjørum, Kolding, Søbjerg. Onsdag: Vejle, Aarhus, Mønder, Viborg, Nalborg. Torsdag: Sjørum, Fredericia, Varde. Fredag: Slensborg, Frederikstads, Tønder, Bredsted, Kolding. Torsdag: Aabenraa, Gjernforde, Rensborg, Egesvold, Sjørum, Vejle, Aarhus, Mønder, Viborg, Nalborg, Søbjerg.

Porto-Takster.

Et frankeret Brev indt. 20 Gr. 10 P., til Danmark hver 15 Gr. 20 P.
— ufrankeret Brev — 20 P., til — 40 P.
— dobbelt Brev fra 20—250 Gr.: frank. 20 P., ufrankeret 30 P.
— frankeret Brev indenfor selve Postdistriktet 5 P.
Korrespondancekort indenfor selve Postdistriktet 2 P., udenfor 5 P.,
til Danmark 10 P.

Trykfrager indtil 50 Gr. 3 P., fra 50—100 Gr. 5 P., fra 100—250
Gr. 10 P., 250—500 Gr. 20 P., 500—1000 Gr. 30 P.

Trykfrager til Udlandet indenfor Verdenspostforeningen 5 P. for hver
50 Gr. Kan foriendes indtil 2 Milegr. og skal frankeres.

Forretningspapirer: (Regningsbøger, Fragtbreve, Manuskript, Kor-
rektur osv.) Indenfor selve Postdistr. og Nabopostdistriktet: indtil
250 Gram 5 Pg., 250—500 Gram 10 Pg., 500—1000 Gram
15 Pg. I Tyskland, de tyske Besiddelser og Østerrig-Ungarn:
10 Pg., 20 Pg. og 30 Pg. for ovennævnte Vægt. Til Udlandet
indenfor Verdenspostforeningen 5 Pg. for hver 50 Gram, dog
mindst 20 Pg. Forretningspapirer skal frankeres.

Vareprover indtil 250 Gr. 10 P. Skal frankeres.

Rekommanderede Breve foruden Porto 20 P.

Postanvisninger indtil 5 Mk.: 10 P., til 100 Mk.: 20 P., over 100
200 Mk.: 30 P., 200—400 Mk.: 40 P., 400—600 Mk.: 50 P.,
600—800 Mk.: 60 P.; til Danmark indtil 355 Str.: 10 P. for
hver 20 Mk., i det mindste 20 P.

Postopkrævning af Pengesummer: For indtil 800 Mk. 30 Pg.
forud; desuden Porto som for Postanvisninger.

Poststederfrav højst 800 Mk. Portoen er = Portoen for Breve eller
Brevkort + 10 Pg. + Postanvisningsporto for det opkrævede Beløb.

Pakker indtil 5 Kilogr. (10 Pd.) ved en Distance af 75 Kilom. (10
Mil) 25 P., over 75 Kilom. 50 P.

Brevebreve indtil 75 Kilom. (10 Mil) 20 P., ufrank. 30 P., over
75 Kilom. 40 P., ufrank. 50 P.

Forsikringsgebyr for hver 300 Mk. eller en Del af 300 Mk.: 5 P.,
i det mindste 10 P.

Breve indenfor Verdenspostforeningen: frankerede Breve 20 P. for
hver 15 Gr., ufrank. 40 P. for hver 15 Gr.; Korrespondancekort
10 P.; Trykfrager, Vareprover 5 P. for hver 50 Gr.

Telegrammer for hele det tyske Rige:

For hvert Ord 5 P., dog mindst 50 P. Til Danmark 10 P. for
hvert Ord. Udbetalinger pr. Telegram indtil 400 Mark den sædvanlige
Postanvisningsporto og Taksten for et Telegram.

Portotakst for Danmark.

Breve i selve Danmark indtil 50 Kvint 8 Ore, indenbys 4 Ore.
Breve til Tyskland og andre Lande indenfor Verdenspostforeningen 20

Ore for hver 3 Kvint (15 Gram).

Trykfrager til Tyskland 5 Ore for hver 10 Kvint.

Vejrpaadomme.

Januar. I første Halvdel af Maaneden Frost og Sne; derpaa klar Himmel. Ved Slutningen af Maanedens Løvejr.

Februar. I første Tredjedel mildt Vejrlig, i anden Frost og i sidste Tredjedel atter Løvejr. Regn og Sne falder sjældn.

Marts. I de første Dage Lø. Derefter en Del Frost, navnlig i Maanedens Midte. Fra 20. til Slutningen af Maanedens ustadigt med Regn og Blæst.

April. Fra 1. til 12. køligt; derefter noget varmere. I Maanedens anden Halvdel ofte Lø.

Maj. I Begyndelsen enkelte stærke Regnskyl; dernæst varmt Vejr, navnlig ved Midten af Maanedens sommerligt. Genimod Slutningen lidt Lø og megen Blæst.

Juni. Gennemgaaende sommerlig, dog uden Sommerhede og Løvejr. Kun paa enkelte Dage falder der Regn.

Juli. Fra 1. til 12. varmt; derefter til den 20. Regn og nogen Lø. I sidste Tredjedel af Maanedens atter smukt Sommervejr.

August. I de to første Tredjedele varmt og tørt Vejr; i sidste Tredjedel noget køligere med hyppige Regnbyger.

September. I første Halvdel behageligt Efteraarsvejr, næsten uden Regn. Derefter mere koldt med hyppige Regnbyger. I Slutningen af Maanedens flere stormfulde Dage.

Oktober. Første Tredjedel regn- og stormfuld. Anden Tredjedel mere tør. Sidste Tredjedel atter regnfuld med aftagende Varme.

November. Fra 1. til 7. ustadigt, derefter let Frost til Midten af Maanedens. I sidste Halvdel nogen Regn og Storm.

December. Indtil Midten af Maanedens mildt Vejrlig, derefter køligere med Nattefrost, og fra den 20. til Slutningen af Maanedens Frost og Sne.

fra gamle Dage.

Et kulturhistorisk Bidrag ved H. B. Clausen, Smedager.

Naar Grundlag af nogle over to Hundrede Aar gamle Akter, som jeg har i mit Bærg, gives i det Efterfølgende, og forsaavidt det ved en kortere uddragsvis Fremstilling har været mig muligt med Bibeholdelse af Indlæggenes oprindelige Stil og Udtryk et lille Bidrag til Belysning af Rettergangen for 200 Aar siden. Det drejer sig om en Keisstrætte imellem Bymændene i Smedager paa den ene og Gaardmanden Peter Nissen i Heds paa den anden Side. Saavel Smedager som Heds laa den Gang under Tønder Amt og horte til den gottorpske Hertugs Besiddelser.

Forbud af Herredsfogden for Slogs Herred:

„Efterjom de Smedager Bymænd ifølge et gammelt Tingsvidne af 1612 har købt og erholdt Skjode paa et Enggrundstykke af Hans Bertelsen i Gaaskær for lettere og med Ret at kunne hjembringe deres Hø og Tørv fra Gaaskær Mose, men hvilken Vej nu andre, saasom de i Heds huserer og paa egenmægtig Vis sig betjene, saa andrages om Forbud derimod.

Det bliver derfor ommeldte af Byen Heds alvorlig forbudt uden Tilladelse jaadan Vej ikke mere, være det sig om Sommeren med Kørjel eller i Efteraaret med deres Kvægdriift til fremmed Mark at bruge og paa nogen Maade at anmasse sig. Saa ofte nogen derved træffes, skal denne forfalde i fire Mark Mulkt.

Har man sig altsaa nu for Skade at vogte.“

B y l d e r u p , d. 27. April 1690.

G i n d e r i c h F u n d e.

Herimod har de Heds'er strafs hos Herredsfogden, idet de har fremlagt et gammelt Tingsvidne af 1614, ifølge hvilket de har købt et Mosegrundstykke paa Gaaskær Mark, gjort gjældende, at de siden denne Tid indtil denne Dag uforstyrret til dette har benyttet den forbudte Vej altsaa over 70 Aar og ogsaa til Tider repareret paa samme.

„Da nu enhver maa beskyttes i sin urgamle nedarvede Rettighed, og efter forebragte Mosevejen vel ikke kan forbydes, hvad til Behov udfordres, saa anbefales de Smedagere indtrængende ikke at forhindre Brugen af samme. Saa meget mere, som efter sikkert Forlydende saadant ikke kan volde de Todsbøller Besvær; og maa derfor iagttages ikke at tilføje disses Enge nogenstuehelst Skade, saa kært det er enhver at undgaa Mulkt.“

B y l d e r u p, d. 1. Maj 1690.

H i n d e r i c h F u n k e.

„Efterdi de Smedagere ifølge Beretning har spærret den fra Gaaskær købte Vej med en Bom, saa ingen uden deres Vidende og Vilje samme Vej kan bruge, saa tilholdes Beboerne i Heds fremtidig denne ikke at færdes. Men skulde disse førnene herimod med Rette at have noget at fremføre, skulle de ved næste Slogs Herreds Ting og ad denne Vej søge Afgørelse under Straf af Tavshed og Undgaaelse af høj fyrstelig Mulkt.“

B y l d e r u p, d. 4. Maj 1690.

H i n d e r i c h F u n k e.

Ekstrakt af Slogs Herreds Retsprotokol af 6. Maj 1690.

„Mødte i Dag samtlige Bymænd af Smedager imod Beboerne i Heds angaaende en købt Vej og derfor anbragt Bom, hvilken de Heds'er anmasse sig, uagtet de ikke formaa at bevise deres Udsagn om, at de nogen Sinde har forbedret Vejen. Bedder derfor at samme Vej dem maa forbydes.“

Peter Nisjen og en Nabo i Heds forlanger herpaa ført til Protokol, at en af Peter Nisjens Formænd i Aaret 1614 har købt et Tørveskifte fra Gaaskær og fra Aar til Aar i No besiddet, og man bevisligt ogsaa altid uden Hindring eller Indsigelse har hentet sine Tørv hjem ad den gamle Smedager Vej eller Vase, og var han den tredje, der havde Vejen i rolig Besiddelse til Dato, og vidste han ikke andet end at, naar der var

sendt Bud fra de Smedagere, de ligesom disse havde repareret den omtvistede Vej fra Tid til anden, hvor den havde Mangler. Vilde de Smedagere nu med deres Ed modbevise dette, saa vilde de lade deres Hettigheder falde.

Hervaa indvendte Klagerne, at naar de i vaade Aar havde tilfagt de Heds'er at forbedre Vejen, var disse aldrig komne at hjælpe ved Reparationen.

Peter Nissen forlangte dette ved Ed bevist, hvorefter de vilde lade Sagen falde.

Efter Parternes Udsagn og fremlagte Dokumenter kendtes i Sagen:

„Kan og vil Peter Nissen til næste Retsdag bevise, at han og hans Formænd før ham, naar de havde hentet Tørv fra Gaasfær Mose, havde brugt den af de Smedagere købte nu omtvistede Vej frit og uhindret, og ogsaa, naar der var sendt Bud, havde ydet Medhjælp til at forbedre Vejen eller Basen, saa vilde det videre fremgaa, som sig hør og bør.

Att. Ego
J. Wiggers.

Ekstrakt af Slogs Herreds Retsprotokol d. 27. Maj 1690.

„Der kendtes i Sagen: „At, da Peter Nissen og hans Formænd fra det i 1614 købte Tørvefiske i umindelige Tider med de Smedageres Vidende og Vilje havde benyttet den af disse paa det 1612 købte Grundstykke anlagte Vej og efter Opfordring hjulpet at reparere denne, saa skal han, saa længe der paa det omtalte Tørvefiske er noget at grave, uden Hindring kunne benytte Vejen, men dog at saadant ikke sker uden et godt Ord til Klageren og med dennes Vidende, og endnu mindre tør han tilføje Vejen nogen som helst Skade uden straks at sætte den i farbar Stand og være skyldig at erstatte den bevislige Skade.“

Attest.
J. W i g g e r s.

Peter Nissen appellerer til Amtmanden i Tønder.

Efter at have anført, at de Smedagere i 1612 havde købt et Grundstykke til Anlæggelse af Vejen til Mosen, og en af hans Formænd i 1614 ligeledes havde købt et Mosefiske, fremfører han hvorledes: „saa vel min Formand, som jeg, altid uden Hindring

har brugt den Smedager Vej i 76 Aar saa vel til dette som til andet, de havde lejet, og altid paa Opfordring været rede til at hjælpe at istandsætte denne, og var der saaledes aldrig sket de Smedagere nogen Skade, hvad jeg ellers er villig trefold at erstatte. Alligevel har de hos Herredsfogden andraget paa at forbyde mig Vejen, skont min Søn adskillige Gange har forsøgt at enes i det Gode. Og er det kun af bare Misundelse og Ondskab, at de ikke kan unde mig Vejen, der for alle og enhver gaar lige til Mosen; thi kan jeg med Sandhed bevidne Eders Ekscell., at jeg efter mit Blødtal bebor den mest tørre og daarligste By, naar undtages Kraulund, og tvinger mig den bitre Nød i tørre Aaringer at leje hos andre, medens de Smedagere har de bedste Plove i hele Øster Slogs Herred i Hænde. Ikke desto mindre har jeg ydet min naadige Dyrighed saa vel som Herredet meget troere og bedre Fyldest end disse, hvad Registre og Kvitteringer beviser. Ansøger derfor om at Ekscellens vil behage at beskytte og haandhave mig i min 76 Aar forundte Rettighed, og tillade mig, hver Gang jeg har det behov, at passere og repassere Vejen uden Hindring eller Molest, i Særdeleshed da Sagen kun har ringe Betydning (for Modparten) og jeg ikke kan udholde vidtløftig Proces og Appelleren, og skulde derved tilføjes Nogen Skade, fortroster jeg mig at betale det trefold.

Herpaa gav Amtmanden den Befæd, at foranstaaende var at forelægge de Smedagere med Tilhold om enten i Mindelighed at forlige sig med Suplikanten eller til videre Kendselse og Svar at indkomme med deres Imødegaaelse hos mig inden otte Dage.

T o n d e r , d. 21. Juni 1690.

H a n s v. T h i e n e n .

De Smedagere har derpaa indgivet Modandragende. Forit taffes deri for Meddelelsen af P. Nisjens Indlæg, dernæst udtales: „at der vel næppe vil findes nogen saa vrovlagtig, fræk Trættypper som P. Nisjen, idet han imod bedre Vidende og Samvittighed rejser Klage og derhos saa uforfæmmedt fortier det, der er vitterligt, akts og retslig fastslaaet og bilagt ved den for næppe en Maaned siden affagte Dom. Ydermere har vi for Slogs Herreds Ting klart godtgjort, at, omendskont P. Nisjens Forfædre 1614 har kjøbt et Stykke Torvejord i Gaaskær, saa har

vi dog for at have Befvemmeligheden af en Vej lige derhen ganske for vore egne Penge, 1612 købt et Stykke Land aparte, hvorover den omtvistede Vej er ført, og hvortil P. Nissen ikke kan anmasse sig den ringeste Ejendomsrettighed. Og hvad han ved vor Seen igennem Jingre maatte have nydt berettiger ham ikke til at indbilde sig nogen Ret. Derfor, da Dommen har faaet det Udfald, at han med vort Vidende maa bruge Vejen saa længe, indtil hans Trvefiste er afgravet, har vi af Nabovenskabelighed dermed slaet os til No, men absolut ikke ment at ville gaa et Haarsbred bort fra Dommen og eventuelt udstrække dens Bestemmelser paa andre erhvervede Trvefister eller Græsning; han maa saa fremstille sine bekendte gode Omstændigheder saa jammerlige som muligt. Vi henstiller, om saadant ikke maa anses for forsøgt strafbar Indvirkning paa Rettens Opfattelse ved Sagens Bedømmelse, og at han vil være at domme for unødig utilbørlig Trette. Beder at der imod ham maa udgaa retslig Tilhold med Paalæg om bestandig Tavshed.

Derefter har Amtmand v. Thienen under 4 Aug. 1690 afgivet den Kndelse: „at P. Nissen ubetinget havde at rette sig efter den affagte og i Kraft traadte Herredsrets Dom, under Straf af Mulkt og evig Tavshed samt Erstatning af Dufostningerne.

Peter Nissen søgte nu at komme de Smedagere til Livs paa anden Maade ved at rejse Trette imod dem i Anledning af deres i Markhundreder havde Jvanding i Laen, hvor Smedager, Trkelsbl og Heds Bymarker grænse sammen, og til den Ende faaet Herredsfogden til at bestikke tvende Sandmænd Hans Petersen i Holm og Peter Jepsen i Navsted til at foretage Syn og afgive Skon angaaende Skellet.

Sandmændene afholdt Synsforretning d. 26. Juli og fastsatte efter deres Skon Skellet ved en nedslaaet Pl. Denne var imidlertid sat saaledes, at de Smedagere udelukkedes fra al Udgang til Vandingsstedet, i Særdeleshed da P. Nissen ufortovet anbragte et Rkverk ved Pælen.

De Smedagere nedlagde nu hos Herredsfogden Protest imod Resultatet af det af de to Sandmænd afholdte Syn og forlangte afholdt et ordentlig Dyrigheds-syn. Dette blev ogsaa af Herredsfogden anordnet til d. 9. Aug., men blev efter Forlangende af Herredsfoged Kamphvener i Mabenraa, der, da det om-

stridte Punkt netop var beliggende i den under Nabenraa Amt hørende Smedager Bymand Tyge Hansens Særmærk, skulde medvirke ved Forretningen, af Herredsfoged Juncke udsat til efter endt Høst og Saatid. Saa længe havde alt at blive i den gamle Stand.

P. Nissen har nu vistnok nolet med at borttage sine Forhindringer fra Vandingsstedet; thi der foreligger Klage fra de Smedagere til Amtmanden over, hvorledes Peter Nissen i Heds igen ypper avindsyg Trætte imod os formedelst en Strøm eller et Markskel, hvor vi er vant til om Sommeren at drive vort Kvæg til Vands, og hvorover der vel i flere Hundrede Aar aldrig har været Tvist. Men nu har P. Nissen ved en Sandemand Hans Holmer foranlediget sat en Pæl i vor Grund os til største Skade, for at unddrage os Vandet til vort Kvæg, bare for at paaføre os Strid og ubeføjede Omkostninger, blot for at pleje sin Lyst. Fordi nu saadant ikke kan taales eller godkendes, henvender vi os til Højvelbaaren Ekscellens med den ydmyge Bøn at tilholde P. Nissen i Heds, der nu har aftraadt sin Gaard og sidder paa Aftægt og ikke studerer paa andet end at bringe os i Ulejlighed, under Straf af høje Bøder, ganske at afholde sig fra saadan Rivagtighed, og i Fald han ikke holder Fred, paalægge ham Sagens Omkostninger, samt i lige Maade befale bemeldte Hans Holmer, som har sat Pælen paa vor Grund, under Straf af klækkelig Mulkt at borttage denne.

Amtmanden har herpaa under 13. Aug. afgivet den Besked: „at denne Supplik sendes P. Nissen til Besvarelse, hvormed han har at indkomme inden otte Dage tilligemed Beretning fra Herredsfogden angaaende den nedslaaede Skelpæl.

Peter Nissen har saa indgivet Klage til Amtmanden og begynder med at beklage sig over: „at de Smedagere tager det saa strengt og nøje imod ham med Grænserettighederne, at de har optaget hans Kvæg endog om Mortensdag og 4 Uger før Philippi Jakobi, skønt det kun var paa den bare Heide, og alt maa jeg taalmodig finde mig i. Hvad angaar Markskellet, saa vil de ikke lade mig have min Ret, jaaledes som der fra fordim tilkommer mig efter Skellets Udvisende; men tværtimod driver de deres Kvæg ja næsten deres hele Hjord til Vands ved sønder Enden af Skellet om for min Ejendoms Grund, og desuden træder deres Hyrder over Grænsen ind paa vore indhegnede Enge, og nedtræde

og odelægge Græsjet aldeles, hvorved jeg, som ligger forrest, maa finde mig i at lide den største Skade, uden at jeg, hverken med det gode eller det onde har kunnet forhindre det, og saaledes har de den hele Sommer drevet det baade for mine egne og min Hyrdes Dje.

Da nu det gamle afstenede og gravede Skel forefindes, som det i umindelige Tider og til Dato ubestridt været har, og de Smedagere ved Sonderenden, mig kendelig til Skade har tiltaget sig fri Fart over Skellet ind paa min Grund, saa har jeg, eftersom Kendelse i slige Tilfælde tilkommer Sandmændene, hos Herredsfogden udvirket, at der beskikkedes to Sandmænd, til at besigtige og afgive Skøn og Indberetning om det omtvistede Mærkskel. Til Synsforretningen vare samtlige Smedagere tilfagte og ogsaa alle mødte. Sandmændene har saa affagt deres Kendelse og ved en Mærkepæl affat Skellet, hvorvidt enhvers Rettigheder skulde gaa. Herimod har de Smedagere gjort Indsigelse, som antoges af begge Sandmændene. Men da de ikke har fortsat deres Appellation inden den lovlige Frist men ladet den falde, saa er derved Kendelsen traadt i Kraft. Rigtignok har de hos Herredsfogden faaet Udsættelse med Sagen, hvilket dog ikke efter Lov og Landsret kunde tilkomme dem endnu mindre Ret til at oversætte Appellationen. Medens jeg har afventet de sædvanlige seks Uger, saa har de Smedagere i denne Tid og den hele Sommer drevet over min Grund og hverken agtet det afstenede Skel eller villet efterleve Dom og Kendelse; hvorfor de billigvis burde forfalde i høje Øvrigheds Bøde.

Efter disse mine Bevisligheder anholder jeg underdanigst om, at højvelb. Ekscell. gunstigt vil behage at stadfæste Sandmændenes Kendelse og alvorlig paalægge min Modpart at rette sig derefter og med deres Kvægdriift, hverken selv eller ved deres Hyrder at tilføje mig nogen Skade, under Straf af Mulkt. Og eftersom Sagen kun er af ringere Betydning, bedes Ekscell. at hjælpe mig til min Ret uden videre Omkostninger, hvortil jeg ganske fortroster mig. Forbliver Eders høje Ekscell. underdanigste og lydigste Undersaat

Peter Nisjen.

Herpaa har Amtmanden under 20. Okt. 1690 afgivet Kendelse: „at, hvis det forholdt sig, som berettet,

og de Smedagere ikke med Rette kan indvende noget, anbefales herved disse uvægerlig at rette sig efter det gamle afstenede og af Sandmændene afpælede Skel og hverken selv eller ved deres Hyrder at komme Suplikanten for nær i nogen Maade, under Straf af Mulkt."

De Smedagere fremkom nu med Indlæg til Amtmanden, hvori der oplystes, at Sagen var indbragt for Slogs Herreds Ting, og hvorledes der, navnlig ved den Aabenraa Herredsfogeds Mellemkomst til Baretagelse af den særlig interesserede Aabenraaer Underjaats T arv var forlangt afholdt ordentligt Øvrigheds Syn, hvilket saa af Herredsfoged Juncke var udsat til efter endt Høst og Saatih og nu ansat til d. 29. Okt. Nu havde de imidlertid erfaret, at de Heds'er, med Fortielse af disse Omstændigheder, og under Foregivende af, at de Smedagere formentlig havde forsjømt at overholde den lovlige Appelfrist, hos Hr. Amtmanden søgte at forhindre Sagens videre Fremgang, hvorfor de underdanigst androg paa, at de Heds'ers Forebringender maatte meddeles dem til Fmødegaaelse, samt at den anordnede Synsforretning uhindret maatte foretages.

Herpaa afgav Amtmanden under 27. Okt. den Besked, „at naar Sagen endnu ikke fuldtud var afgjort men indbragt for Herredstinget, saa maatte Kendelse afventes og begge Parter møde ved den anordnede Synsforretning."

Synskommisjonen, bestaaende af seks Mænd med to tilfaldte stedkendte Mænd, Andreas Hansen i Bredevad og Sognefoged Mathias Nissen i Neppel, har saa i Overværelse af Herredsfogden for Aabenraa og for Slogs Herred afholdt det til d. 29. Oktober berammede Syn og afgivet følgende Skon.

„Da Hans Bennefsen og Peter Nissen i Heds i Anledning af Nedrivelse af deres Rækværk ved Markskellet ved Aaen havde ført Klage imod de Smedagere og til den Ende begæret Sandmænd til at afgive Skon, og disse ogsaa havde sat en Skelpæl ved Aaen, saa havde de Smedagere, som derved fandt sig forurettede, forlangt ordentlig Synsforretning afholdt.

Derfor har vi i Dag begivet os derhen og taget det omstridte Sted i godt og skittigt Øjesyn og bemærket at Aaen, hvor den kommer fra Sydøst og til den bøjer imod Vest, gør Skel imellem Smedager og Terkelsbøl Mark. I Aaen er et Haleværk, (Halegaard) som tilhører med hver Halvparten, Ejeren af den

Nabenraaer Særmærk i Smedager og den Graastener Grundejer i Terfelsbøl. I Kulen ved denne Halegaard har Smedager og tilgrænsende Byer, ifølge Udsagn nu og altid, ja vist i 100 og flere Aar stedse og uhindret drevet deres Kvæg til Bands, tilmed da der paa denne Del af Marken ved Naen ikke er noget andet Bændingssted end netop dette. Ved Synet viste det sig, at den nedsatte Pæl var nedslaaet paa den Nabenraaer Særmærks Grund i Steden for i Naens Midte, der ellers vistnok rettelig var Skellet; hvorved hindres og hæmmes den frie Afgang til Kulen og Bændingsstedet. Efterdi der ved denne frie Afgang ikke kan tilføjes de Heds'er nogen synderlig Skade, undtagen hvad der imod Forventning kan ske paa deres Rækværk, og som Smedager er skyldig at erstatte, men de Smedagere uomtvistelig har halve Naen med Bændingsstedet, vil det ikke være ubilligt, at enhver bliver i sin rolige Besiddelse og Benyttelse, saaledes som det fra gammel Tid været har. Dette er vor Mening, som vi ved vor egenhændige Underskrift bevidner.

Saaledes sket det omtvistede Sted d. 29. Okt. anno 1690.

Jes Andersen. Jes Jepsen. Hans Petersen.
Jes J. P. Petersen. Jes J. H. Hansen.

Begge stedkendte Vidner udsagde i Overværelse af Synskommissionen: „ved deres Himmerigs Part, at efter den endnu synlige af Mathias Nissen paaviste Grøft, staar den omstridte Pæl paa Tyge Hansens Særmærks Jord, hvorved hans Særmærks Grund indrykkes og den Smedager Fævandning kommer udenfor det til Pælen anbragte Rækværk.“ Endvidere bevidner Mathias Nissen, at han den Gang, Sandemanden Hans Petersen fra Holm satte Pælen, havde „advaret og bedet denne lade det være“, denne havde derpaa svaaret: „at han vilde nedsatte Pælen i den onde Sjendes (Sandens) Navn.“ Alt under Eds Tilbud.

Nu indgav Smedager Andragende til Amtmanden: „at efterat det ved den foretagne Synsforretning, ved Synsmænds og Vidners Udsagn var godtgjort, hvorledes Peter Nissen blot af bare Avindsyge havde stridiggjort dem deres Fævandning, og at Sandemændene paa aldeles usforvarlig Maade havde overskredet deres Besøjjelse ved Nedskættelsen af Pælen i den Nabenraaer Særmærk, og deres Ret til Bændingsstedet derefter er klar og uom-

tvivtelig, saa bedes Ekscell. at tilholde de Heds'er at lade os frit og uhindret i vore Rettigheder, under Straf af høje Bøder.

Amtmanden har derpaa under 16. Marts 1691 affaagt Dom:

„At efter Sagens Underfølgelse var, uden Præjudits for nogen, den omtvistede Bæl at borttage og alt at sætte i den tidligere Stand, og de Smedagere at lade beholde deres Færvanding uhindret. Dog maa de vogte deres Kvæghjord saaledes, at der ikke gøres Skade paa Naboernes Grund under Tilpligtelse af den sædvanlige Straf og Erstatning af Skaden.

Peter Nissen har rimeligvis straks efterkommet Kendelsen, men har saa, da vistnok Amtmand v. Thienen umiddelbart derefter er afgaaet ved Døden, indgivet Klage til Amtmand og Regeringspræsident v. Ahlefeldt i Slesvig, hvori han efterat fremhæve, „at han straks har slaaet sig til No ved Amtmandens Dom af 16. Marts og sat alt med Hensyn til Forandringen i den tidligere Stand,“ klager over, „at de Smedagere ikke vil have Kendelsen forstaaet saaledes, fordi dette ikke ligefremt udtales, at ogsaa alt med Hensyn til den omtvistede Tørvevej ligeledes var at føre tilbage paa det tidligere Standpunkt, men derimod kun tillade ham Færdsel til det 1614 erhvervede Tørvefiste og ikke med, hvad han ellers andet Steds havde Brug for. Dette var saa meget mere Uret, som Smedagers Ret til Bændingsstedet, hvilken han villig indrømmede dem, og hans egen Ret til Kørsel paa den Smedager Vej til Mosen, mere beroede paa en Villighed end paa egentlige Grundrettigheder. Og da Sagen var af saa ringe Betydning og uden nogen nævneværdig Skade for Smedagere, saa androg han underdanigst om at Ekscell. naadigst vilde stadfæste, at Kjendelsen af 16. Marts, hvad der, hvis den salige Amtmands Sygdom og Død, ikke var indtruffet, let havde været at saa fastslaaet, var at opfatte saaledes, at alt saavel med Hensyn til Bændingsstedet som ogsaa med Hensyn til Tørvevejen var at bringe i den tidligere Stand.

Svaret herpaa lød „at Klagen var at forelægge de Smedagere, og at disse, efterat alt med Bændingsstedet var sat i den tidligere Stand, havde at komme overens med Suplikanten i Mindelighed angaaende den for ham nødvendige Vej til sine Tørv.

Slesvig d. 19. Juni 1691.

J. W. v. Ahlefeldt.

De Smedagere havde imidlertid allerede inden Amtmand v. Thienens Død til denne indgivet Andragende, der begyrdte med „at takke for denne sidste retfærdige Afgørelse og Dom“, (af 16. Marts) og videre gik ud paa, at det maatte paalægges Peter Nissen „at erstatte dem de ved hans Utilbørlighed forarsagede mangehaande Omkostninger.“ Sandsynligvis er Amtmand v. Thienens Død indtruffen, inden han har faaet givet Besked herpaa; thi de Smedagere har senere indgivet fornyet Andragende om Erstatningen til den nye Amtmand v. Ahlefeldt.

Herpaa har denne under 3. Sept. 1691 afgivet den Kendselse: „at, da der i den af hans salige Antecessor under 16. Marts affagte Dom hverken var forbeholdt eller tilkendt den ene eller den anden af Parterne Omkostninger, saa har Suplikanterne, naar de ikke dermed vilde slaa sig til Ro, at gaa den ordentlige Retsvej.

Med de Smedager Bymænd er Peter Nissen imidlertid ikke kommen til Rette i Mindelighed, thi der findes en Klage af ham til Amtmanden, hvori udtales: „at han ifølge den under 21. Juni meddelte Besked havde forsøgt at enes med de Smedagere; men at disse, uagtet alt angaaende Bændingsstedet var sat i den tidlige Stand, og uagtet dette, hvor der blev vandet henved de 100 Stykker Kvæg og ham derved tilføjedes betydelig Skade paa hans Bund og Grund, var af langt større Værdi for Smedager, end hans Korfel paa Mosevejen, som ikke var dem til Skade for en Penning og for intet at regne, kunde forulempe dem; saa vedbleve de dog at fremture i deres Egenjendighed og vilde ikke unde ham hans Korfelsret, som han og hans Formænd havde haft den i 70 Aar men søgte at bringe ham i Omkostninger og Fortræd, som sket var ved fra Prædikestolen at forbyde mig Vejen og ved en Advokat at lade ham tiltale for Ting og Met, og næsten et Fjerdingaar efter, at Vejen ved Tingretten var mig frafjendt, fordret to Amtsfolk, to Amtskrivere og Husfogder til Besigtigelse. Jeg retter nu til deres Højvelbaarenhed den indstandige og underdanige Bøn at stadfæste den af „i Herren salige“ Hr. Amtmand v. Thienens d. 16. Marts d. A. affagte Dom, hvortil jeg, som ogsaa Modparten gjør, aldeles holder mig, og under Trussel af klæffelrig Mulkt, give dem alvorligt Paalæg at lade mig, saaledes som mine Formænd siden 76 Aar, benytte den omvistede Vej med Heste og Vogn uden Hindring, ligesom jeg lader

dem nyde Bændingsstedet paa min Bund og Grund uden at regne den Skade, derved tilføjes mig, men hellere attraaar at komme til Enighed med dem om Vejen.

Herpaa gav Amtmanden følgende Bæsked: „at efterfom Regeringspræsidentens Bæsked af 19. Juni f. A. lod paa, at ligesom de Smedageres Ret til Jævandingen, der var dem uundværlig, var genoprettet, saaledes kunde uden de Smedageres Skade undes ham (P. Nissen) fremdeles at benytte og bruge den Vej, som han og hans Formænd havde brugt i over 70 Aar. I Fald Parterne ikke mellem sig selv kunde komme til Enighed derom, indstævnes de herved til at møde i Morgen, Tirsdag otte Dage, altjaa d. 28. Hujus tidlig paa Amtshuset hos mig og saa imødesee det Videre.

T o n d e r , d. 20. Juni 1692.

W. v. A h l e f e l d t.

Da dette efter de foreliggende Akter er den sidste Bæsked i Sagen, maa det formodes, at Parterne nu er komne overens om at genoprette „status quo ante bellum“, og saaledes havde de ikke andet ud af de to Aars Trætte end Fortrædeligheder og Omkostninger. For ingen af Parterne har Stridsobjekterne været af saa stor Betydning, at de har været værd at procesjere for, men Mennesker har været lavet af det jamme Stof alle Dage.

S t r o f a n k e r.

De Wæler, der findigt paa fire gaa,
 Kan let man feide paa Drene lange.
 Af kunde man bare paa Drene feide,
 Alle de Wæler, der vandrer paa tvende.

To Pergamentsbreve fra Sønderjylland.

Ved Ewald Tang Kristensen.

De to Skjodebreve, som her efter gives i Aftryk, er skrevne paa Pergament og hidrører begge fra Sønderjylland, nemlig fra Haderslev og Frøs Herreder. Det ene er altsaa fra Haderslev Østeramt og er skrevet Aar 1588, det andet er fra dets Vesteramt og skrevet 1639.*) Det har virkelig sin store Interesse at faa saadanne gamle Dokumenter ej alene samlede og gjemte, men og aftrykte, da Originalerne ved et eller andet Uheld kan gaa tabt. Der haves i det hele ikke mange Pergamentsbreve fra Sønderjylland endnu bevarede. Jeg formoder, at en stor Del der som anden Steds i vor Tid er gaaede til Grunde, og dernæst, at der er en Del af slikt blevet opkjøbt af omrejsende Handelsmænd og ført ud af Landet, særlig til Hamborg, ligesom og Tilfældet har været i Danmark. Opkjøbere af Antikviteter har her og der strejft om og faaet det meste af slikt for en Stik. Mange har ikke kunnet læse saadanne gamle Haandskrifter, og andre har ikke brudt sig om at gjenne slikt gammelt Stads. Det har da ligget paa en eller anden Hylde og været udjat for en ilde Medfart, maaske er det tilfældt blevet smidt i Askelovnen eller paa Møddingen. Det kunde være, at der kunde skaffes noget lidet endnu til Veje, naar Folk læser dette og derved faar Øjnene lidt opladt for disse gamle Sagers Betydning. Kunde dette ske, var Højtingen med disse Aftryk opnaaet.

Skjedet fra 1588 er i mit Bærg, men det fra 1639 har jeg faaet jendt fra M. Andreien. Jeg har afskrevet dem bogstavret, men har dog iat alle Steds og Perionnavne med stort Begyndelsesbogstav, hvilket jeg anjaa for det retteste. Desuden hidrører Tegningerne fra mig, da den som sædvanlig i slige Breve var højst mangelfuld. Læningen af selve Brevene kan sikkert ikke volde megen Vanskelighed.

At Retstilstanden i de sønderjyiske Herreder har været omtrent som i de andre danske, viser saadanne Dokumenter. Hvert Herred havde sin Herredsfoged indtil 1686. Herredsfogden var i ældre Tid en temmelig betydelig Embedsmand. Naar Almuen bødes op til Baaben, var han gjerne Anfører, i det mindste Hændrik eller Fanefører (se Arild Hvitfeldts Frederik I.s Kronike S. 91). Det var meget almindeligt at tage Bønder til Herredsfogder, men de skulde da være noget fremragende og dygtige. Derfor bruges i Danske Lov 5—10—47 Udtrykket: Herredsfogden og andre Bønder.

Om hvordan det gik til paa Ting, kan læses i D. Nielsens „Gamle jyiske Tingsvidner“. Tinget holdtes under aaben Himmel, og der var foruden Herredsfogden og Skrивeren otte Dannemænd til Stede hver Tingdag. Disse sidste kaldtes Stokkemænd, fordi de stod inden for fire Stokke, eller Ottemænd, hvilket Navn jo stammer fra Antallet. I mange Tingbøger finder man stadig brugt Navnet Ottemænd, men her nævnes de „trofaste Dannemænd“, som saa tidt ellers. Det var ikke altid de samme, der mødte, nej, der skiftedes idelig med dem, og det gik sagtens paa Dngang at møde paa Tingdagen. I Haderslev Herred holdtes denne, som man ser, om Mandagen, men i Fros Herred om Tirsdagen.

Det er meget morsomt at se, hvor mange gode gamle danske Ord der findes i disse to Dokumenter, Ord, som nu er gaaede af Brug, men alligevel har holdt sig saa langt ned i Tiden. Jeg skal fremhæve nogle af de mærkeligste. Udtrykket: *hellig and y* Ed er ægte katolsk. 1538 træffes: *heleensjee*, og 1541: *Hellensedt* (D. Nielsen: Gl. jyiske Tingsv.), 1590: *ved sin højgeiste Helgens Ed* (Rosenvinge: Domme IV 2015). Et Udtrykk endnu kan træffes saa langt ned som i 1639, er da helt mærkeligt. Man skulde tænke, at en saadan Ed var gaaet af Brug ved Reformationen.

Navnet *Stuf* betegner efter Lunds Ordbog: en Del af den Nebning undergivne Bymark, som har en anden Ejer end den Kvotadel af Bymarken, hvorfra den er udskilt. Er Udskilningen sket ved Salg, kaldes den *Særkjøb*.

Urnum eller *ornum* er den Jord, som var indtaget til Dykning uden Forbindelse med Bymarken, og derfor ikke underkastet Nebning. I et Munchaandskrift bruges Formen *urnumæ*. Dette Ord findes baade i Ribe Oldemoder og i Kong Valdemars Fordehog.

Marke m o d e betyder Markffel. Det findes i mange gamle Dokumenter, saaledes i ét fra 1452.

Wa t o e t i f f u e r t: vaadt og tørt, er ogsaa et godt gammelt Udtryk.

Et saa jyf Udtryk som: n o g e r l o n d M a a d e er ogsaa værd at mærke sig. Det er en god jyf Mand, der har skrevet Skjødet, kan man se, og da han plejede at sige saadan, er Udtrykket ogsaa løbet ham i Pennen. Mange andre Jyffheder kan paavises. Saaledes: Diel, Tamsen, indfame, fiet, ien, wie, Smei o. s. v., samt i Slutningen af mange Ord Bortkastelsen af det tonløse e.

Mærkes maa ogsaa Formen Bropiell. Ellers hedder det Broffjæl, men M. S. Wedel har i sin Saro S. 227 Bropæl ligesom her. Det er ogsaa et gammelt Ord, der træffes 1420 og oftere.

De latinske Bogstaver i Udtrykket af Skjødet fra 1588 har den samme Betydning som de ellers anvendte Kurvibogstaver. De er i Originalen blot betegneede ved Krøller.

Hvem den Matthias Johannisfön er, der har skrevet under paa dette Skjode, kan jeg ikke oplyse noget om.

Stednavnene i begge Dokumenter er i det hele ret vel kjendelige, naar undtages et Par. Berg. fra 1588 har Sverdrup, som er en Landsby i Øsby Sogn, Magstrup (nu Mastrup) i Hoptrup S., Nygaard i Mastrup S., Kirkeby, Fuglsang og Kestrup (Kjærstrup) i Hoptrup S., Lunding i Starup, Soed i Halk, Højstrup (Hastrup) i Øsby. Men Katsund og Bremvra kjender jeg ikke.

Bergam. fra 1639 har Forlle for Fole, hvilken Stavemaade er baade god og gammel.

Brøstrup, Horreby og Kamptrup er i Hygum Sogn, Hundebøl i Rødding, Terp i Øster-Lindet, Langetved i Skrave, Ganderup i Forle. Aakjær formoder jeg at være Aalkjær i Austrup, nok for Resten det eneste af Sognet, der hører til Frøs Herred, og Vaasbøl tænker jeg maa være Barsbøl: Skjærbæk, der rigtignok ligger uden for Herredet, men det kan ret vel tænkes, at en af Arvingerne var bosat der.

Vi efterskreftuene Nis Anderfen thil Sverderop hærreedsfogd, Nis Hansen vdi Martorp, Kresten Knudsen vdi Nigard, Sandemend i Haderslø herrit, ewindeligh med Gud kundgiøre, ad Nar efter Christi fødsjell XV^c oc LXXXVIII Mandag, som war then XXII Aprilis, tha war skicket far osz oc menige herridsmænd, som then dag ting

førte, Kresten Hansen Smei wdi Kirkeby Ther tha bedis fect oc framledde et fuldkommen tingswinde aff VIII trofaste dannemend, som ware Niß Lawsen i Foulfang Peder Madsen i Haystorp, Peder Skreder i Catzind, May Lawsen i Kestorp, Fjuer Madsen i Lon- ding, Hans Knudsen i Soob, Kresten Pederesen i Moltorp oc Hans Madsen i Wilstorp. Swilcke VIII for^m trofaste dannemend vdginge oc welberadde igien indkame, vonde oc sagde Paa thieris tro, siel oc sandhed, ad the hafde siet oc hørd, ad Peder Underßen i Bremwra hand stod hier inden Ting for fogden oc menige Mand Wdaff frie wilie oc wel berad, skøete oc aldieliß oplod fra seg oc sine arfning oc ind thil Kresten Hansen Smej wdi Kirkeby oc hans arfning ien Towtt, ther jame stedz i Kirkeby liggendiß, som Hans Smej Paa boer, saa wie oc bred oc lang, som then fierde Partt belanger, wodt oc tyrdt, inthoz vndtagen i noger lond Maade, frie oc quidt for huer Mandz Paa tale vthen Kongens rettighez oc halß anden stilling lubß, Kresten Hansen eller hans erfning skulle aarligen gifue Peder Underßen thil hielps thill sin Vdgiuift. Oc tackede Peder Underßen for seg oc sine arfning Kresten Hansen oc hans arfning for guod betaling i alle maade. Bleß ocfa logligen lagbøden Tre Ting far skod oc tre Ting esther, oc aldieliß med farn, som wor landzlou ther om vdermer farmelder oc indholder. Actum vt j.

Matthias Johannisøn.

Der er tre Segkremme, men Seglene er borte. Der er kun én Underskrift nemlig den længst til højre lige over Seglhullet, saa denne Underskrift er aldeles skjult, naar Pergamentets nederste kant er bøjet opad, som den skal være.

Original paa Pergament. Dokumentet er velbevaret og skrevet med en overordentlig smuk Haand, saa det hele er næsten, som det var prentet.

Udskrift: Prot. paa Hadersløf Herreds Ting Mandagen d. 26de Juny 1735.

Vi Eftterschreiffne Jesper Søffrensen i Forlle, Hieribsfogit i Frøs- hieritt, Pouell Christensen i Brosterup och Holden Jensen i Ganderup, sandmænd i for^m hierit, Kundgiør for alle med dette vort obnne breff: Ano 1639 Thorßdagen den 7 Nouembris var schicht

for oß och dannemend flere paa for^m ting for domb denne
 Breffuifer Laurids Jørgensen i Aakier, huilcke solig bediit, sich och
 fremblede it fult tings winde aff otte dannemend, som er Ebe An-
 dersen i Terp, Holden Jensen i Ganderup, Niels Hansen i Schod-
 borig, Michell Laursen i Horeby, Hans Andersen i Terp, Anders
 Nisen i Kamptrup, Peder Pouellsen i Hundebøll och Knud Tamsen i
 Nøding, Huilcke for^m otte Dannemend wonde alle samdbrectelig med
 dieris hellig ands Ed, at de haa och horde samme dag och tid paa
 for^m ting for domb, det Jonn Sørensen, fød i Aakier, hand
 frembgich paa for^m ting for domb med frij willie och welberaad
 hoff och schotte och holde och aldelis affhendit fra sig och sienne
 hand arffuinger och thill Laurids Jørgensen och sienne to halffue-
 fødschind, Søren Lauridsen och Anne Lauridsdatter, och dieris Arffuing
 ald den diell, lod och anparadt, som hand kunde arffue och tilkomme
 i den Bundegaard i Aakier, som Laurids Jørgensen nu iboer Effter
 hans sahl. fader Søren Jonsen och Moder Bierit Sorensdatter och
 effter hans broder Bennit Sørensen i huise och Husstoff, Ager och
 Eng, schouff och marc, moese och Kier, wat och tiffuert, fiskevand
 och fregang, stoff, Arnum, Emmemerd, Indtit Vndertagen Inden
 march heller uden march, som nu tilliger och aff Aarldstid tilliget
 haffuer, alle sierre Wegne til marche moede. Disligeste gjorde och
 gaff Jon Sørensen for^m Laurids Jørgensen och sienne for^m to halffue
 fødschende Et frij och fast Afskald for ald diell, som hand kunde
 Arffue och tilcome Effter hans sahl. fader och Moder och broder
 Bennit Sørensens død i den gaard i Aakier, Desligeste arffue och
 Indgiæld, Boe och boeschap, Koren och Korensed, sea och Kra, Røring
 och Wrorinnis, Indtit vndertaget i nogen maade, Huilcke for^m
 Bundegaard, quods och Egendomb for^m Jon Sørensen hand Be-
 pligtet sig h . . [och] sinne Sand arffuing at frij och frelse och
 fuldkomelig til at itaa for^m Laurids Jørgensen och siene to Halff
 Sødskind, Søren Lauridsen och Anne Lauridsdatter, och dieris Arffuing
 for Huer Mandys paa talle, som derpaa kand talle med Rette, och kiend
 for^m Jon Sørensen sig heller sinne hand Arffuing Ingen diell, loed
 heller Anpart at haffue i for^m bundegaard, goeds heller Egendomb, men
 Wederkiende sig at haffue Anammit och opboren pending, fyllest och fuld
 Werd aff for^m Laurids Jørgensen och siene for^m to boren Effter sin
 egen goede Noye och tocke i alle maade. Disligest tadtit Jon
 Sørensen for^m Laurids Jørgensen Gaat for goed betalling, for huif
 hand kunde tilkomme Effter hans sahl. fader och Moder och broders

død i boe och boesjap, i foren och forensced, i jeet och Kræ, i Krif og Indgild, Rørind och Brørind, Indtet Indertagen i nogen maade, och gaff hannem Duit och Kierløb for ald ydermere tiltalle for for^m Krif och guodis effter denne dag i alle made, och war for^m Bundegaard, goedg och Egendomb louglic laugboden trej tingh, førend skoden gic, som Fordeguodis bor at werre effter Louen, der ischodis och sellis schall, och war disse Effterjchreffuene aff Jon Sorensens Næste frender och flegt, med Raffen Pouell Christensen i Brosterup, Soren Clausen i Langetued och Anders Bennitsen i Baasbøll, Christen Jonzen i Aekier till Vermolsting, der dene skode bleff giffuen, och sambtyete med Jon Sorensen och hiemlet Soren Ebsen och Jep Jefferjen i Foell, at de i dag 14 dage var i Skjoldager for Per Jesens Bropiell och gaff hannem lolig 14 dags Warjel her till Froshierids ting for denne skode. Disligist var de i Barsbøll och gaff Anders Bennitsen ocjaa 14 dags Warjell, och ydermere da gaff de Christen Jonzen, Jon Hansen, Pouell Christensen och Soren Clausen enhuer lolig 8 dags Warjell for denne skode. Datum ut supra.

Original paa Pergament, meget snavjet og med afbleget Skrift. 3 nedhængende Bokssegl, der er hele og ret vel bevarede. Dog er de i disse aftrykte Bemærker jaa afflidte, at man ikke kan se junderligt deraf.

Udskriften er:

Lest paa Froshierits ting for domb thorfdagen den 3. Julij Nr 1640.

Lest paa Frosherris ting for Nætte Torfdagen d. 7. Martij 1695.

Lest paa Allmindelig Foramlings ting paa Gram-Gaard d. 14 January N° 1721. L. Hantenstein.

Endnu en Udskrift er aldeles ulæselig. Det er en med Orig. samtidig Skrift. Der kan kun sees enkelte Ord, s. Ex. Jorgen . . .

Num. Hvor Pergam. er lagt sammen, er en Linje meget utydelig, og et Ord er ikke til at læse. Der staar h, og det skal maaske være heller. 3 jaa Fald staar der ikke och. S i n n e er høist utydelig. Mere kan der ikke staa, jaa der er intet væsentligt gaact tabt.

Musen.

Af P. Skovgaard. Med Tegninger af Alfred Larjen.

Borger og Smedemeſter Raſk ſad en mild Sommeraften uden for ſin Gadedør og røg ſin Pibe. Den var lang — Piben nemlig —. Han røg ogſaa om Dagen ved ſit Arbejde, men da var det en kort Pibe med Træhoved. I ſine yngre Dage havde han ogſaa om Dagen brugt Pibe med Porcelæns-hoved; men i de ſenere Aar havde de ſlidte Landſtumper viſt en betænkkelig Tilbøjelighed til at ſlippe Piben ud af Munden . . . Og ſaa gik det Aaas jo i Stykker!

Tobaksrøgningen var i Aarenes Lob vokſet op til en ſand Lidenſkab for Raſk. Onde Tunger vilde endogsaa paastaå, at han røg i Sovne. At han røg i Sengen om Morgenen, var imidlertid viſt, for det havde man fra hans Datters, den ſmukke Mariæ, egen Mund, da det var hende, der højt egenhændig maatte ſtoppe Piben og bringe Faderen den paa Sengen. Og ingen anden blev betroet til dette Hverv, ſiden Moderen døde, og det var nu ſyv Aar ſiden. Datteren havde beklædt denne Poſt, ſiden hun ikke var ſtørre end „Tobak for en Skilling“, og nu var hun ſyatten Aar, og køn var hun, og ſtor og kraftig var hun, og ſin var hun, med en Hud ſaa ſkær og hvid. „F. F. Bortorico!“ plejede Faderen at udbrøde, naar han fra Smedjen ſå Datterens Skikkelse ſvæve over Gaarden med Mælkepanden — for Køer havde Raſk, og Svin ogſaa — men derom ſiden.

Raſk og Piben var vokſede ſaadan ſammen, at han en Gang havde forglemt ſig i den Grad, at han underſtod ſig i at ryge i Borgmeſterens Frues høje Aarværelſe, da denne Dame en Dag modte i Smedjen med ſin Bornevogn, ſom havde ſaaet en Skavank. Til Straf herfor havde Borgmeſterfruen i et Kaffeſelskab i Byens højere Kredſe kaldt ham „ein horribles Subjekt“, hvilket kom ud

i Byen ved et Tilfælde. En af Gæsterne, Raadmandens Frue, havde, skønt hun ikke vidste, hvad det betød, fundet et sligt Behag i dette Udtryk, at hun næste Dag anvendte det paa sin Kockepige. Følgen var den, at hun af Pigen blev stævnet for Metten og idømt en Bøde for Fornærmelse, skønt Indklagede højt og dyrt forsikrede, at hun ikke kendte Udtrykkets Betydning, men kun havde brugt det, fordi hun havde hørt Borgmesterens Frue bruge det.

Denne Dom gav senere Anledning til en lille ægtefabelig Tvist mellem Borgmesteren og hans Kone, idet Borgmesteren havde Dommerens Retfærdighed, medens Fruen med ægte kvindelig Logik og Fortørnelse brød Staven over Alverdens Jurister, hendes Mand ikke undtagen. Følgen heraf var den — ganske vist lige saa ulogiske, men maaske desmere menneskelige — at Borgmesteren fra den Dag af saa skævt til Smedemeister Rask, som den oprindelige om end uskyldige Marsag til den ægtefabelige Tvist.

Uden Anelse om de truende Skyer, som trak op over hans Hoved, røg Rask videre paa sin Pibe, baade den korte og den lange. Byens vittige Hoved havde en Gang jagt om Rask og hans Pibe, at naar Piben ikke røg, saa var Rask ikke sig selv mere, det vil sige, saa var han ikke „rask“. Denne Vittighed var for saa vidt træffende, som den var sand.

Men nu var der ingen i hele Byen, maaske ikke i hele Herredet med, der kunde glæde sig ved et bedre Helbred end det, Rask var i lykkelig Besiddelse af — Gud ike Lov!

Egentlig jyg havde han aldrig været. Og skete det en Gang, at han ikke følte sig rigtig i sit Es, saa havde han et Midde, som aldrig slog fejl.

I et lille indmuret Skab inde i Smedens Stue stod der nemlig en Glaske, der indeholdt en fortebrun Vædike med noget Bundfald. Og hver Gang Rask ikke var sig selv, tog han en rigtig stor Snaps af denne Vædike, og det hjalp ham altid, sagde han, hvad enten Dudet havde taget Sæde i Hovedet eller i Maven, eller over Lænden.

Men det bed! Den var stram! indrømmede Smeden. Og naar han sagde det, saa kunde man tage Gift paa, at den var unanuertlig kraftig.

Han havde selv „jat“ Miksturen efter en gammel haandskreven Lægebog, han havde faaet som eneste Arvelod efter sin Bedstemoder, der havde været Jordemoder. Han nærede mere Respekt for denne

Lægebog end for Alverdens Læger? tilsammen. Det var derfor ogsaa bleven til en formelig Mani hos Smeden at tilbyde sin Mikstur til enhver, der søgte sig ilde. Men Folk i Byen nærede, efterhaanden som Erfaringen var naaet frem, en vis Sky for Smedens Medicin, da der skulde en Natur som Smedens til for at døje den. Det var i de sidste Aaringer kun lykkedes ham en eneste Gang at overvinde et Menneskes Betænkkeligheder. Denne Mand var hans Nabo, Politibetjent Nikolajsen, eller „Nikkelasen“, som Smeden kaldte ham. Denne stakkels Mand gik i Marevis og drog sig med et kronisk Maveonde og — med Smedens Anmodninger om at prøve hans Snaps. Det sidste var næsten værre end det første. Det var en formelig systematisk Belejring, Smeden anvendte. I samme Grad som Betjenten blev svagere, i samme Grad blev Smedens Overtalelser og Forestillinger mere indtrængende, indtil Fæstningen en skøn Dag kapitulerede, og „Nikkelasen“ overgav sig paa Naade og Unaade til Smeden og hans Medicin.

Næst bragte ham i Triumf ind i sin Stue, trykkede den syge Mand ned i „Mors Lænestol“ ved Vinduet, langede Flasken ud af Skabet, rystede den forjvarligt og raabte ud i Køkkenet:

— Marie, det ringlede Glas!

Da han havde faaet Glasjet, stillede han sig ud midt paa Gulvet, spillede Venene ud fra hinanden, lagde Hovedet lidt paa Siden, løftede Haanden med Flasken op i Linje med Øjnene, spidsede paa Munden, som han havde set Provvisoren paa Apoteket gøre, og hældte Glasjet fuldt til Randen af den grumsede Bædske.

— Saa, min Ven, drik nu, saa skal du se!

Med disse Ord rakte han Nikolajsen Glasjet, støttede begge Hænderne paa Bordet og slugte sit Dffer med Øjnene for at iagttage Virkningen.

Nikolajsen tømte Glasjet i et Drag, gjorde derpaa nogle forunderlige Bevægelser, og sank saa tilbage i Stolen, gispende efter Luft.

— Hva' er der? raabte Smeden og grinte.

— Na, jeg dør! gispede Nikolajsen og famlede omkring paa sin Mave.

— Ikke andet end det! sagde Smeden. Det skal du aldrig bryde dig om. Det er barestens i Førstningen, siden saa skal du se!

Det blev dog ikke „ved Førstningen“, som Smeden havde spaaet. Den itakfals Mands svage Mave havde ikke kunnet taale den forfærdelige Dosis, og han laa syg flere Dage efter. Smedens Medicin havde paa et hængende Haar nær gjort det af med ham.

Efter den Dag kunde Nikolajsen aldrig komme ind i Smedens Stue, uden at han med en Gysen støttede hen til Skabet i Væggen, hvor Smedens Medicin stod gemt.

Da Begivenheden kom Borgmesteren for Dre, opfattede denne Smedens Bedrift som et Angreb mod den Del af den offentlige Magts Værdighed, som var inkarneret i Politibetjentens Person, og hans Følelser for Smeden blev ikke blidere stemt. Borgmesteren var et Stykke af en Koleriker, sygelig og nervøs og tilbøjelig til at se Spøgelser ved højlys Dag. Han var fremmed for Befolkningen, forstod ikke Folketsproget, og lige som den Dove let bliver mistroisk og mener, at Folk taler ondt om ham i hans egen Nærværelse, saaledes troede Borgmesteren, at alt, hvad Smeden foretog sig, var rettet imod ham og den offentlige Magt, som han repræsenterede. Og da Kollerpolitikens Vra oprandt og vakte de onde Instinkter hos vore Landsmænd, da de politiske Zeloter myldrede frem af de morie Kroge og dryppede deres Gift i Myndighedernes Dre, da regnede Boderne ned over Smedens syndige Hoved. Det

begyndte med en Vejrhane. For mange Aar siden havde en af Meſter Raſks Svende lavet en Vejrhane, ſom beſtod af et Skib for fulde Sejl. I Bagſtavnen var der et Flag med et Kors i, ſom ſet mod Himlen kunde tage ſig ud ſom et Dannebrog. Vejrhansen havde i mange Aar drejet ſig efter Vinden over Smedjens Tag, og Farven var for længe ſiden ſværtet af Nøgen fra Smedjens Skorſten. Smeden blev anklaget, men frikendt, da han kunde godtgøre, at han var uvidende om det hele, og Smedesvenden var gaaet paa Vandring for mange Aar ſiden. Denne Sag løb ud i Sandet; men der fulgte flere efter.

Smed Raſk blev en navnkundig Mand, og han blev, hvad han maatte under andre Forhold ikke vilde være bleven, en Mand, ſom man ſylkedes om. Man ſøgte hans Raad, og man fulgte hans Foreſtaab, fordi han havde viſt, at han kunde ride en Storm af, uroffelig ſom en Klippe i Havet.

Smed Raſks borgerlige Forhold var underbygget af en ſolid Velſtand, og hans Sind af et uopſlideligt godt Humør, to Dufteændigheder, ſom voldte, at den politiffe Kamp gik for ham ſom en Leg. Hans hvasſe Øjne under de tykke, buſkede Bryn, hans bidende Bid var kendt og frygtet af Venner og Modſtandere. Raſk var Grovſmed og lagde ikke Fingrene imellem, naar han ſlog, og han ſlog ofte, han var næſten altid i Kamphumør, ſlog altid til med Forhammeren, viſte man.

Som Smed Raſk nu ſad paa Bænken udenfor ſit Hus og røg ſin Aftenpibe, lod Sommeraftenens ſtille Fred til at have meddeelt ſig til hans Perſon. De hvasſe Øjne miſſede mod den dælende Sol, der kaſtede et rødt Skær over Skyerne paa Himlen og Luſene i den lille Købstads Gader.

Dvæ paa den anden Side af Gaden ſaas en jeditet Kaſket komme til Synne i et aabent Vindue og nedent under Kaſketten Værtshuſholder Jenſens rød-blufende Anſigt med en Næſe — naa ja, man ved Veſked — den findes ſtundom i ſmaa Byer, i ſmaa Værtshuſe og ſkal have ſit Ophav i ſmaa Snapſe og ſmaa forte.

— God Aften, Meſter, og Gud Hjælp! lod Værtshuſholderens grødede Stemme over til Smeden. Har du Fyraften?

„Ja vel, Jenſen, har jeg det.

— Du, Raſk, blandt andet, vedblev Værtshuſholderen, har du hørt, at Nikolajſens Søn er kommen hjem?

— Hvad, han, den Laban, som hentede Vejrhauen ned fra mit Tag, fordi Faderen, det Skrog, ikke turde komme saa højt til Vejrs?

— Jo, han kom i Aftes fra — hvor er det nu, han har været — hvor i hede — naa, det er sandt, fra Hujum Latinskole. Ved du hvad, Rast, det er svært, hvor min Sukommelse tager af blandt andet, jeg kan ikke huske fra Næse til Mund mere.

— Da var det løjerligt, Jensen, for jeg synes, at Vejen fra din Næse til din Mund bliver kortere Aar for Aar.

Jensen strog kærtegnende Tommeltot og Pegefinger op over den omtalte blomstrende Legemsdel og svarede med en godmodig latter:

— Du er et Afsen, Rast, blandt andet! For Heften siger man, at Nikolajsens Olaf har gjort en god Eksamen, og nu vil man nok se at faa ham til Kiel for at studere til Præst blandt andet.

— Det forstaar sig — „Løgn er ogsaa en Videnskab, sagde Kanden, han studerede i Kiel!“ udbrod Mester Rask og søjede til, idet han spyttede arrigt: han skal naturligtvis fortykkes!

— Vilt! der kommer Nikolajsen selv! hviisede Værtshusholderen over Gaden.

Nikolajsen var en lang, mager Mand, Uniformen hang om hans knoklede Skikkelse som Klæderne paa et Julestrømpe. Nikolajsen horte til de Naturer, som ønsker Fred for enhver Pris, og hans Egenkab af Politibetjent passede til hans indre som Uniformen til hans ydre Menneske. Men saa lunefuldt og træff er denne Verdens Tilfældigheder.

Smed Rask sad og pustede store Røgskyer op i Luften, idet han lod, som han ikke saa Betjenten.

— God Aften, Mester!

Smeden forblev ubevægelig og stirrede op i Skyerne, som om han der saa noget ganske mærkværdigt, hvad han for Mesten da ogsaa gjorde.

— God Aften, Nabo! lod det nok en Gang fra Betjenten.

— God Aften, Nikolajsen! sagde Smeden og rejste sig hurtigt og greb Nikolajsen i Armen. Du kommer, som du var kaldet. Jeg har gjort en Opdagelse. Ser du derovre, kan du se den røde Sky?

— Den røde Sky, ja vel kan jeg det. Hvad er der med den?

— Kan du ikke opdage noget mærkeligt ved den?

— Jo, den er farvet rød af den nedgaaende Sol.

— Ja, men Menneske, hvor har du dine Politiojne henne? Kan du ikke se, at Skyen er spaltet paa to Ledder, og at der ved denne Spaltning fremkommer et hvidt Kors i den røde Sky?

— Haa, haa, haa! lod detovre fra Værtshusholderens Buidue. Du er et Afsen, Rask, blandt andet, du er et Afsen!

Smeden slap Betjentens Arm og stemmede begge Hænder i Siden.

— Haa! Hvorfor tager du den ikke ned, ligesom min Bejr-hane? Det er jo en Dannebrogssjane!

Nu da Rask sagde det, kunde Nikolajsen og enhver med lidt god Vilje virkelig saa en Dannebrogssjane ud af Skyformationen.

— Tag den ned, Nikkelaisen! Hvor i Alverden kan du til-lade slikt! raabte Smeden med komisk Højtidelighed. Vend, skynd dig, hent Borgmesteren, lad Trommen røre, ring med Stormklokken, kald hele den væbnede Magt paa Benene! Naa, hvad nøler du efter?

— Jeg vil ind og hente Olaf, for jeg er for svimmel til at komme saa højt til Vejs, svarede Nikolajsen, lo godmodigt og forsvandt gennem sin Gadedør.

Bærtshusholderen laa ovre i sit Vindue, ganske blaa i Ansigtet af Latter. Han kørte med sin fedtete Rasket rundt paa sin Kise, og ned over det valnede Ansigt flød et Par lange graa Haar-tjavsjer. Af og til trængte op fra Mandens Bryst nogle dybe ho, ho, ho! som fra en Vulkan, der skaffer sig Luft gennem et Udbrud, eller fra en Dampmaskine, der letter paa Sikkerhedsventilen, naar Spendingen er for stærk.

II.

Selv om et gammelt Plankeværk kan der være to forskellige Meninger her i Verden. Til evig Spot og Spe for den kvagtige Menneskehed være dette sagt!

Der var nu Smedemester Rask, han havde altid, i det mindste i de sidste ti Aar, paastaet, at det Plankeværk, som skilte hans Gaardsplads og Have fra hans Nabo, Betjent Nikolajsens Ejendom, var gammelt og brostfældigt og fortjente at nedrives. Og enhver, som saa Plankeværket, havde hidtil maattet sande, at Smeden havde Ret. Det var det eneste fornuftige, som kunde siges om det Plankeværk.

Men den allerførste Dag Nikolajsens Søn Olaf tilbragte i Hjemmet, efter at han havde forladt den lærde Skole i Husum som Student, kom han til det mærkværdige Resultat, at blandt alle de Plankeværker, han i sit paa store Begiverheder saa rige Liv havde set for sine Dine, baade gamle og nye, malede og umalede, tjærede eller kalkede, var det gamle raadne Plankeværk mellem hans Faders Ejendom og Smedens ham det kæreste. Han

kunde gerne have trykket det gamle Plankværk til sit unge Hjerte — og han gjorde det virkelig! Straks fra Morgenstunden af kunde man se den nybagte Student Gang paa Gang gaa ned og gnide sig op ad det gamle Plankværks affældige Legeme.

Det gik saaledes til.

Derinde i Smedens Gaard havde Marie Rask staaet ved Vaskeballen helt fra Morgenstunden, længe før Fanden fik Sko paa, i det mindste længe før Studenten fik Sko paa, og vasket og vasket, saa Sæbestummet stod op om Ørerne paa hende.

Da Olaf havde nydt sin Morgentasse var han drevet ud i Gaarden med sin lange Pibe med de store Kvaster. Da han havde slaet et Slag ned i den lille Have og faaet Lungerne fyldte af den friske, kvægende Morgenluft, havde han tilfældigvis nærmet sig Plankværket, gennem hvis talrige Revner han syntes at se noget hvidt glimte. Og hvad han saa, da han lagde Øjet til en Abning, havde straks faaet hans Studenterhjerne til at slaa Dommedagsflag under Besten.

Formodentlig har den skælmste Eskovsgud haft en Finger med i Spillet og valgt det rette Djeblik; thi netop da Studentens Blik trængte igennem den forræderiske Sprække, havde den smukke Marie Rask løftet begge sine Arme i Vejret, holdende et Stykke Linned op mod Solen og betragtede det med et kritisk Blik. De smalle Haandled var bøiede lidt nedefter, Solen legede paa de til Skuldrene blottede Arme, som kappedes i Hvidhed med det skinnende Linned, og Sæbevandet, som flød ned over Albuens fine Kunding, fik Armene til at glimre i Solen som Maaen. Hendes tunge, jorte Haar var sat løst op i Naffen, men ud fra Haarknuden ringlede sig en tyk Fletning, som var gleden ud under Arbejdet, og flød ned over hendes ene Skulder.

Daaf følte ved dette Syn en løjerlig varm Fornemmelse i Hjertekulen. Var denne store, komne, slanke Pige virkelig den lille Marie, som han havde leget med som Barn? Han havde ikke set hende i flere Aar, da hun havde været borte fra Hjemmet, naar han var hjemme i Ferien. Na, hun skulde da faa en ordentlig Overraskelse! Han slyngede med et elegant „Barriere spring til højre“ sin slanke og smidige Studenterkrop over det gamle Plankværk, og i næste Nu følte Marie Rask en Arm omkrig sit Liv og et Kys paa sin Kind — ganske nær ved Munden.

Marie gav et Skrig fra sig, sled sig løs og stirrede med et forvildet Blik paa den unge kæffe Ransmand. I næste Djeblik steg det stolte og hede Blod, hun havde arvet fra Faderen, hende til Hovedet, hun løftede Haanden, og i samme Nu følte Studenten en faa kraftig Lusning paa sin Kind, at det juste ham for Dreerne, og han tumlede tilbage.

Efter denne Bedrift slygtede Marie ind i Huset og om bag Kjøkkendøren, hvor hun skulde sit af Skam og Harme blussende Ansigt i begge Hænder.

— Na, jeg slog ham! Jeg slog ham! hviskede hun Gang efter Gang som Udtryk for den Skam hun følte ved hvad hun havde gjort. Hvad maa han dog tro om dig! Hvad maa han tænke!

Men umiddelbart efter vandt Harmen over den lidte Krænkelser Overhaand hos hende. Hun knyttede de kraftige Hænder om Skafstet paa en Fejekøst, som stod bag Døren: Hvor kunde han ogsaa understaa sig, den væmmelige Dreng! Hvilken Fornærmelse! Jeg

hader ham — hader ham! Og jaæ græd hun af Skam, Garme og krænkethed Kvindestolthed.

Studentens første Bevægelse, efter at han havde modtaget Slaget af Maries smukke Haand, var at han uvilkaarlig tørrede sin Kind, der var vaad af Sæbeskummet. Derefter samlede han sig sammen og toflede af, jaæ slukøret som en vaad Hund. Han følte hos sig selv, at skønt han havde jaget Fjenden paa Flugt, havde han alligevel tabt Slaget.

Følelsen heraf blev endnu mere levende hos ham, da han om Eftermiddagen saa Marie gaa forbi Vinduet til Musiktime med Modemappen paa Armen. Han gik ud i Gadebøen og saa efter hende. Hvor fin og stolt hun saa ud! Hun var jo bleven en fuldstændig Dame, den lille Marie Rask. Og denne unge Pige havde han i Morges budt en saadan Behandling! Denne fine Taille havde hans frække Fingre berørt paa en saa raa Maade, og dette yndige Ansigt havde hans Læber vanhelliget ved et brutalt Kys! . . . Hvad maatte hun tænke, hvad maatte hun dog tro om ham!

Han rakte Hals og stirrede efter hende, som hun gik ned ad Gaden, hilst snart af den ene, snart af den anden, indtil hun bøjede om Buntmagerens Hjørne.

Saa lod Olaf Blikket glide ud over de gamle kendte Omgivelser, der saa der som gamle fortrolige og ligejom gemte paa hans Barndomsminde, der steg op fra dem, som Duften fra et Urtebed.

Derovre paa den anden Side af Gaden saa Maadmandens store Gaard med Græsplæne og Springvand ud til Gaden i lidt tilbagetrukket Fornemhed, med halvt nedrullede Jaluserier for Formiddagssoolen, som en snerpeth Skønhed, der trækker Skjolen til sig for Gadens Snavs og lukker Døene halvt for dens Liv.

Ved Siden af sprang Tommerhandler Adserens høje hvide Gavl lækt frem mod den aabne Plads, med sin store sorte Loftsdør paa vid Gab som en stor graadig Mund midt paa den hvide Mur.

I denne Dør kom af og til to Tøsehoveder til Syne, for lige saa hurtigt at forsvinde igen, da de fik Øje paa den unge Mand. Det varede dog kun kort, saa var Hovederne der igen, og en temmelig højlydt Fniisen lod sig høre. Den ene af Tøjene tystede paa den anden, dog ikke mindre højlydt, og da Studentens Dmærksomhed lod til at trænge til endnu kraftigere Vækkelses-

midler, nappede den ene den anden i Armen, saa et „Ho!“ — et Hvin og en skrældende Latter rungede ned ad Gaden.

Olaf saa op, og hans Blik mødte de to højrodede Pigeansigter, der øjeblikkelig forsvandt. Han hørte dem ramle inde paa Loftet; nogle halvkvalede Skrig, en krampagtig Latter og Raab: „La' vær'! La' vær'!“

— Dumbe Løse! mumlede Studenten og smilte foragteligt.

Hans Tanker var sysselsatte med Marie Klaf, som var saa sød, og som han havde fornærmet. Og om Aftenen, da han kom op paa sit Værelse for at gaa i Seng, stod han ved det aabne Vindue, som vendte ud til Haven, og hvorfra han kunde se en Fløj af Smed Klafs Hus med et oplyst Vindue, og sendte dybe Suk snart til Maanen, som lyste paa Aftenhimlen, snart til det oplyste Vindue i Smed Klafs Hus, hvor han formodede, at hans Hjertes Elskede dvælede. Ak, han havde forspildt sit Livs Lykke! Hun vilde aldrig kunne tilgive ham en saa blodig Fornærmelse, en saa ryggesløs Frækhed! Hvordan skulde han gøre det godt igen? Han kunde aldrig se hende i Dørene og bede hende om Tilgivelse for den Brode — den Helligbrode, han havde øvet! — Angeren brændte endnu i hans Sjæl, da Dødens barmhjertige Broder, Sønnen, lukkede hans Dørlaag.

Dvre bag det oplyste Vindue i Mester Klafs Hus saa det ikke synderlig bedre ud. Bag de hvide Forhæng sad Marie Klaf paa en Stol med Hænderne i Skodet, og det udredte tunge, sorte Haar hængende ned over de hvide Skuldre. Over Forhængene tittede Maanen ned til hende og saa med sit blege Smil paa den stakkels Piges modfaldne Miner. Thi ogsaa hun var sønderslidt af Angerens og Kløvens skarpe Tænder. Hun havde baaret sig uvindelig ad, hun havde været simpel! Hun havde handlet som en Fiskekælling — ja, som en Fiskekælling!

Hun havde en Gang i Løbet af Dagen listet sig hen til det gamle Planteværk og gennem en Sprække set Olaf sidde i Lyshuset i Haven og læse. Hun havde med inderlig Blufelse set, hvor stor og fin han var bleven. Og dette store, voksne Menneske havde hun, Marie Klaf, som var atten Aar gammel, givet en Kusning! Hun maatte jo synke i Jorden for hans Fødder næste Gang, hun tilfældigvis mødte ham! Hvorfor kunde hun dog aldrig styre sit hidtige Blod?

Dg hun laa længe vaagen og tænkte og tænkte, og stirrede paa Maanestriben, der løb over det lille Bord, over Gulvet og klatrede op i Sengen til hende. Dg hun vred Hænderne og ønskede, at hun kunde dø endnu i denne Nat — for hvordan skulde hun faa denne Skampet ud af sit Liv? . . .

Gud, jikken Elendighed!

Men udenfor i Haven, oppe paa den højeste Gren i det store Tbletræ sad Kærlighedsguden og vippede med Venene, ja de smaa Paradisæbler dinglede paa Stilkene, og hvæssede med et træsk Smil sine Pile paa Maanens Solvstraaler.

III.

En Formiddag nogle Dage efter, da Mejer Klask og Svenden, i Mangel af noget bedre, „strakte Somtene“ af Kramkistens Indhold af gammelt Jærn, gik der to Skygger forbi Døren, en kort og en lang, den lange var Borgmesterens og den korte Maadmand Michelsen.

— Der har vi sku Sundhedskommissionen i fuld Virksomhed, sagde Smeden, kastede Haandhammeren paa Blokken, trak op i Skodskindet og gik udenfor.

De to Mænd stod henne ved Smedens Svinehus og stirrede ned i Bloddingsstedet, mens de smaa snakkede. Da Klask nærmede sig, vendte Borgmesteren sig om paa Hælene og pegede paa Bloddingen:

— Min gode Hr. Klask, dette her vil jeg ikke have.

— Det faar De sku heller ikke, Hr. Borgmester, for det vil jeg selv have til min Have.

— De misforstaar, jeg mener, det er ikke i sin Orden. Der maa sørges for bedre Afløb, og Svinestien maa ryddes. De faar nu tre Dages Frist til at gøre det pænt og anstændigt, som det kommer sig, saa kommer den samlede Kommission og afgiver sit Skon, om de kan slippe for Bøden eller ej. Farvel!

Borgmesteren svingede Hatten, Klask satte Fingeren op til sin brujende krollede Haartop, i hvilken nogle Fjilpaaner sad og

blinkede i Solen, og bukkede, jaa Skødskindet smældede mod Knæerne.

De følgende Dage var der paaafaldende stille i Smed Rasks Værksted. Man hørte ikke Blæsebælgens hvæsende Lyd eller Hammerens Slag paa Ambolten. Desuagtet havde baade Mester, Svend og Dreng meget travlt, og det var, som foregik der inde bag Smedens lukkede Port noget hemmelighedsfuldt. Folk, der kom ud derfra, var allejammen „store i Hovedet“, og da Værts-husholder Jensen Tredjedagen efter kom ud af Smedens Port, var hans Ansigt saa blussende rødt, at hans flammende Næse lignede et Krater i Udbrud. Han ravede hen til en Vygtepæl og holdt sig fast ved den, medens hans lille trinde Mave bolgede op og ned under Latterudbruddene.

Lars Halvtoude, der havde faaet sit Øgenavn af Rask, fordi det hed sig, at han havde stemt tykk for en halv Tønde Kartofler, kom ned ad Gaden med en Stige paa Rasken og en Raskspand i Haanden. Han standsede ved Synet af Værts-husholderens loj-erlige Stilling og udbrød:

— Jøsjes, Jensen, er 'et skidt med dæ? Hvad er der?

— Der er det, hikkede Jensen, at den forrykte Smed bygger et Slot til Garibaldi!

Disse sinds svage Ord kunde Lars Halvtoude, som ikke vidste, at Rask kaldte sin store Orne „Garibaldi“, ikke tyde, og han ryfede paa Hovedet og gik ud i Byen og fortalte, at Værts-husholder Jensen vistnok havde faaet „Lirium“.

Men om Eftermiddagen, da den samlede Sundheds-kommission mødte hos Smed Rask, var der formelig Dplob. Da Borg-mesteren i Spidsen for Kommissionen kom, var der jort af Men-nekker. Selv Møllerkulsten havde ladet Vogn og Heste staa for at faa se med egne Øjne de mærkelige Ting, som foregik inde i Rasks Gaard.

Der stod Rask selv, stor og bred, men i sin Arbejdsdragt, med Skødskindet for og i bart Hoved og tog imod den høje Kom-mission med det mest uskyldige Ansigt af Verden. Høfligt buk-kende førte han Herrerne hen til Møddingstedet og Svinehuset, og Borgmesterens lange Skikkelse var lige ved at gaa bag over af

Forbavelse over den Forvandling i Forholdene, som her var indtraadt.

Der laa Møddingen, men smukt sat op og klappet paa Siderne, og ud over dens velformede Legeme var der spredt grønne Granviste og et Flor af duftende Blomster.

Det begyndte at trække op til Smil i Kommissionsmedlemmernes Ansigt, og Tilskuernes sagte Fniisen lod som et Forbud paa den Storm af Munterhed, som var ved at kile op.

— Jeg haaber, at Møddingen nu vil falde mere i Hr. Borgmesterens Smag, sagde Rask, uden at fortrække en Mine. Og saa vil jeg bede den ærede Kommission at se i Raade til mit Svinehus.

Munterheden blandt Tilskuerne, som hidtil var holdt i Aue af Respekten for Øvrigheden, brød nu alle Dæmninger, og en Latterfalve rungede ud over Kommissionens Hoved.

Men et Blik paa Svinestien var ogsaa nok til at begrunde denne Storm af Munterhed.

Det lille Hus var malet med prangende Farver, og paa et Taarn over Indgangen stod med store flammende røde Bogstaver

Garibaldi.

Og fra Taarnets slanke Spir vajede stolt i Vinden den italienske Tricolore. Gulvet i Stien var dækket med det fineste hvide Sand, Væggene var tapetjerede med itraalende Guldtapeter og behængte med Skildrier.

Midt i al denne Herlighed laa Garibaldi og gav sin Tilfredshed til Kende ved en sagte Brynten, medens den laa og slukkede Dronning Isabella, hvis Billede den havde rodet ned fra Væggen.

— Staa op, dit Spin, raabte Rask, og bete dig for Hershaberne! Raa, op med dig, dit horrible Subjekt! En itraaldende Latter fra Tilskuerne lødde Smeden for denne velanbragte Hentydning til den bekendte Proces.

— Jeg haaber, vedbliver Smeden, uden at slaa saa meget som et Smil, at jeg ikke har glemt noget Hensyn til Sundheden og Sikkerheden for Beboeren. Som De ser, er der her anbragt et Luftventil, og her paa den vestre Væg har jeg anbragt en Røddor, som man jo synes at sætte saa stor Pris paa i vore Dage.

Smeden viste paa en lille Lem, hvorpaa stod malet „Kottür“ efter den nyeste tyske Ketskrivning.

Dette kunde end ikke Kommissionens egne Medlemmer staa for. De slejste lo med, Tilskuerne jublede, og Drengene uden for paa Gaden og hængende paa Plankværkerne brølte Hurra.

Over det gamle Plankværk saas en Studenterhue, og under den Olaf Nikolajssens leende Ansigt. Af og til vandrede hans Blik til Bejrs og op til Marie Kasts Kammervindue, hvor hun selv stod smilende, rød og blusjende. Sælsomt nok slog hun slet ikke Øjet ned for Olaf, og naar deres Blikke mødtes, var der endog en unmistakelig Forstaaelse og et Glimt af Lykjalighed i dem, som aabenbart ikke skyldtes „Kottüren“.

Selv Borgmesteren kunde ikke længer dy sig, men lo med, eller han var klog nok til at gøre gode Miner til slet Spil.

Med et Smil tog han Hatten af for Kast og sagde Farvel. Da han kom ud paa Gaden vendte han sig til den lille tykke Raadmand, som endnu var højrod i Ansigtet af Anstrængelse for at holde Munterheden inden for Tandrækken, med de Ord:

— Den Mand faar vi aldrig Bugt med! Han er som poleret Granit — ligesaa haard og lige saa glat!

Der var dog en, som fik Bugt med ham . . .

IV.

Medens ethvert Barn i Byen kendte Politiberjent Nikolajssens høje knoklede Skikkelse, var de Folk let talte, der havde set hans Kone. Hun var lille og spinkel, og Alderen og Sliddet havde kroget hendes Skuldre lidt, saa hendes Blik var bleven en nedadvendt Fakkelt i Aarenes Løb. Hun havde ingen Tid tilovers for megen ørkesløs Snak, men hændte det, at et Ord vakte hendes Interesse, kunde det ske, at Taleren blev forbauset ved pludselig at se ind i et Par smukke, klare Øjne, hvor Ungdommens Æld endnu lyste med en sælsom klar Lue. Men denne nedadvendte Lue varmede de imaa, og det var maaske dette Blik, der voldte, at alle Børn holdt saa meget af den lille Madam Nikolajssen. Hun havde selv opdraget 7 Børn, men i disse mange Aar havde hele Gadens Smaaafolk saa at sige haft deres hjemlige Tilhold der i hendes

Smaaſtuer, hvor der altid var Blads, fordi der var Hjertenum. Der var altid hyggeligt og morſomt i diſſe Stuer, ſyntes Børnene, uden at de ſenere kunde forklare ſig hvorfor. Gemmeligheden laa maafke i dette milde og dog ſaa faſte Blik, der revſede enhver Naahed paa en ejendommelig virkſom, men ſtilfærdig Maade. Denne lille Kvinde, ſom levede i ſmaa Kaar med en ſtor Børnefloſt og en Mand, ſom var god, men ſvag, var en Legemliggørelſe af Livets ſtille Magt. Det var utroligt, hvilken Sum af Arbejdskraft denne lille Kvindeſtiffelſe havde udfoldet i alle diſſe Aar. Og naar alle Nikolajſens Børn ſom vokſne havde artet ſig ſaa vel, var det ikke Madam Nikolajſens eneſte Fortjenefte, men ſelv de fleſte af Naboernes Børn kunde takke den lille ſtrøbelige Kvinde for den Indflydelse og Paavirkning, ſom ſiden for dem, om end ubevidſt, blev den bedſte Balafte for deres Livs Skude baade i Storm og Magsvejr.

For Marie Raſt og dennes ældre Broder, ſom for Djeblicket var paa en Handelsſkole, havde Ellen Nikolajſen været ſom en anden Moder, uden at Smed Raſt havde haft nogen egentlig Anelſe derom. Raſt respekterede Madam Nikolajſen ſom den dygtige Kone, hun var, og han havde givet hende Dgenavnet „Muſen“, en Betegnelse, ſom var rammende nok. Ellen Nikolajſens Fremtoning og travle, men ſtilfærdige Sæt havde virkelig noget af Muſens vimſe Vaſen. Deſuden havde hun i Mandſ Minde gaaet i en graa Hvergarns Kjole, der var ſaa forvaſt og luſtligt, at den nok kunde ligne Muſens graa Pels.

Et Par Dage efter at Smed Raſt havde haft Beſøg af Sundhedskommiſſionen, kom Marie Raſt ſtormende ind til Madam Nikolajſen, allerbedſt ſom denne ſad og ſtoppede en Strømpe, og kaſtede ſig om Halsen paa den gamle Kone med Ordene: Hjælp os, Moder! Vi er ſaa ulykkelige!

— Men Barn dog, hvad er der i Vejen? Hvem er ulykkelig?

— Olaf og jeg . . . vi . . . vi holder af hinanden! ſtammede den unge Pige og rødmede ſom en Roſe.

— Men Gud bevares dog, Barn, hvordan er det kommet?

— Jeg ved det ikke — jeg ved det ikke — ſtammede Marie i den dødeligſte Forlegenhed.

— Men naar I holder af hinanden, hvorfor er I ſaa ulykkelige? ſpurgte Muſen og ſaa ſkarpt paa Marie.

— Na, Gud! Fader har — Fader har overrasket os nede i Haven — og han er saa vred! Han slog mig! Han truer med at jage mig ud af Huset! Na, jeg er saa ulykkelig! Jeg rejser min Vej — jeg kan ikke være hjemme længere! Hvilken Skam! Hvilken Skam!

— Han slog dig! Ja saa!

Ellen Nikolajsen havde rejst sig. Hun lagde roligt Strømpen paa Bordet.

— Hvorfor er han saa vred? Hvad sagde han?

— Na Gud! Han sagde saa mange Ting! Han siger jo saa meget, naar han bliver hidsig! Han sagde, at han vilde ikke ind i den tyske Familie!

— Naa, saa det sagde han!

— Ak, Moder Ellen, bliv nu ikke ogsaa vred, for saa har jeg da slet ingen her i Verden, som kan raade og hjælpe mig! Fader kender dig jo slet ikke.

— Nej, det har du for Resten Ret i. Men saa skal han lære mig at kende.

Hun var gaaet ind i den anden Stue og kom lidt efter tilbage, færdig at gaa ud.

— Bliv du nu kun her, Marie, saa skal jeg tale et Ord med din Fader. Men da det maaske kan trække lidt ud med vor Samtale, saa kan du stoppe denne Strømpe færdig — den tilhører Olaf, hvis det kan interessere dig at vide det.

Selv om Dronningen af England var traadt ind til ham i egen Person, vilde Smedemejer Raaf ikke være bleven mere overrasket, end da han saa „Musen“ træde over hans Dørtærskel.

Han blev saa forbløffet, at han bød hende en Stol, skønt han fortrod det straks efter, men da var det for sent. Han blev dog selv staaende som en Slags Demonstration.

— Marie er inde hos mig, begyndte Ellen roligt, og hun fortalte mig . . .

— Ja, den Historie bliver der ikke noget af med, saa hvis der ikke er andet, saa . . .

Ellen rejste sig langsomt, rettede paa sig og saa Raaf i Øjnene. Der kom Blink, som naar Flint og Staal mødes.

— Vær saa god og sæt dig ned, Raaf, sagde Ellen, uden saa meget som at hæve Stemmen. Jeg gaar dog ikke, før jeg faar talt med dig.

Nasf satte sig, uden at sige et Ord, aabenbart lige saa for-
 bavset over sig selv, som over, hvad dette lille Kvindemenneske turde
 byde ham i hans eget Hus; thi han følte instinktmæssig, at han
 her stod over for en Vilje modsat hans: ikke stejl og uroffelig,
 men smidig og højelig som en Staalstjeder, hærdet i et helt Livs
 Kamp i Stilhed og Ubemærkethed.

Ellen satte sig og tog Ordet:

— Lad os tale lidt om Politik, Nasf. Kan du huske Preus-
 fernes Kamp mod Dybbølskanjerne? Saa faare en Skanse løsne-
 de et Skud, dægnede man den saa længe med Granater, indtil den tav. Det
 samme System bruger man endnu i den politiske, eller rettere den
 nationale Kamp. Naar en muller, dænger man ham, indtil han
 tier. Tror du, det System er klogt eller dumt?

— Dumt, min Salighed, hestedumt! buldrede Smeden løs.
 Man kan ikke prygle Kærligheden ind i Folk!

— Jeg er fuldkommen af samme Mening, sagde Ellen, og
 der tegnede sig om hendes endnu snuukle Mund et fint Smil.
 Men derfor undrer det mig ogsaa, at du selv anvender det samme
 System i din Familiekreds.

— Hvad behager? raabte Smeden og fo'r op.

Men Muzen lagde Pegefingeren paa hans Frakkerme og
 sagde:

— Sæt dig roligt ned, Nasf. Jeg vil fortælle dig noget.
 Du har sagt, at du ikke vilde ind i en tysk Familie. Alligevel
 giftede du dig med en tyksindet Mand's Datter. Og din afdøde
 Kone var tyksindet. Nej — sid bare ganske rolig! Jeg ved,
 hvad du vil sige. Ja, vist sagde hun, at hun var dansk, for hun
 turde ikke andet. Hun vidste, at du . . .

— Du mener da vel ikke, afbrød Nasf forfærdet, at jeg
 vilde have pryglet hende!

— Nej, sagde Ellen med et Smil, ikke det — men —
 dænget hende. Og naar hun alligevel døde som en trojast dansk
 Kvinde, der kunde ofre alt for vor Sag, saa var det min Skyld . . .

— Din — Skyld? stammede Smeden forundret.

— Ja, hun kom ofte til mig, men jeg berørte aldrig det
 nationale Spørgsmaal, indtil hun en Dag selv bragte det paa
 Bane. Hun beklagede sig over, at hun, skønt hun ved de mange
 politiske Samtaler hun havde hørt, og hvad hun havde læst, nok
 var overbevist om, at vi havde Ret, desuagtet ikke f o l t e noget

for Sagen. Der var en underlig Eplid og Tvedragt mellem hendes Forstand og hendes Følelser. Det lykkedes mig at bringe Ligevægt i hendes Sjæl. Du fik Wren derfor. Hvor tidt har jeg ikke hørt Folk ovre i din Have rose dig for dette!

Klafs store Legeme rokkede lidt uroligt frem og tilbage paa Stolen, som om den Ligevægt, der lige var Tale om, pludselig begyndte at svigte hos ham.

Musen saa paa ham med sit støtte rolige Blik, aabent som et Barns og rent som dette, da hun lidt efter atter tog Ordet.

— Husker du, Klaf, at din Son, Karl, som nu er paa Handelskolen, en Gang i sin Opvækst fik det sære Indfald, at han var tyfskindet. Da det kom dig for Øre, pryglede du Drengen.

— Ja, so'r Smeden op, og de Frygl havde han jandelig fortjent, den dumme Lommel!

Musen lo kort og haanligt:

— Javel — ægte preussisk — „Die dummen Dänen!“
 Nej, min gode Klaf, Frygl duer, som du jo ogsaa tilstaar, ikke til at prygle Kærlighed hverken ud eller ind i Folk. Tværtimod, du bankede Trods og Nag ind i Drengens Sind. Han led under Nymygtelsen, du havde tilføjet ham, den fjortenaarige Dreng, hvis Sjæl var i sin Opvaagnen, endnu fært og fintfølende som de fine Blade i en Blomsterknop, der lige har udfoldet sig, modtagelig for ethvert Indtryk, men uklar i Billederne. Hans Lidelser formede sig til en Forestilling om, at han virkelig var tyfskindet, og hans Stolthed bød ham at holde fast derved. Denne Overgangsalder er farlig, min gode Klaf. Han kom meget i Raadmandens Hus hjit ovre, han jværmede for den lille Emilie med Krollene, hans Kammerater drillede ham, han sang tykke Sange med hende, man befyldte ham for, at han var tyfsk. Han drillede igen og jagde paa Trods, at han var det, hvem vilde forbyde ham det. Alt dette fik jeg at vide af Olaf og de andre Dreng, som kom i vort Hus. Saa tog jeg ham i Behandling, meget varjomt. Din brutale Behandling — ja, undskyld, at jeg maa tale rent ud — havde slaaet et dybt Saar i hans stolte, folsomme Drengesind, der maatte heles indvendig fra og holdes aabent ud ad til; men det lykkedes mig tilhidsit at faa ham paa ret Køl.

Klaf havde rejst sig. Han gik frem og tilbage paa Gulvet. Hans Sind var aabenbart i stærkt Oprør. Af og til, mens Musen talte, havde han kastet et underligt, næsten skj Blik paa denne

Kvinde, som tvivlede han om Situationens Virkelighed og ventede, at hun hvert Øjeblik kunde være forsvunden som en Drøm.

Da hun tav, fattede han sig og blev ved at stirre paa hende. Omfjeder udbroød han:

— Og det har du gjort — saadan i al Stilhed — uden at nogen vidste det . . . det er jo vidunderligt!

— Det er ikke vidunderligt, det er kun naturligt, at et Menneske arbejder for den Sag, han tror paa. Og hvis det var al min Fortjeneste, vilde jeg anse det for saare lidt, men alle de Børn, Piger og Dreng, der er kommen i vort Hjem, har jeg søgt at indpode Kærlighed for vor nationale Sag, og det er ikke, som man har ment, noget rent Tilfælde, naar saa mange Hjemmetskyndes Børn i denne By ved Skols Nar og Alder har svoret til vor Fane.

Smedemester Nask var efterhaanden som Musen fortalte, i stigende Grad bleven et Bytte for en højst mærkelig Forestilling. Det bares ham for, som Musens lille Legeme voffede og voffede paa Stolen foran ham, medens hans eget brede Korpus svandt ind og blev til den lille Mus.

Der blev en lang Pause, under hvilken Nask nafladelig stirrede paa denne lille Kvinde i den graa, lusludte Hvergarnstjole. Han tænkte paa denne Kvindes trælsomme Liv, fyldt af Sorger, Nidmygelser, Slid og Forjagelse — ja, Foragt og Miskenndelse! Man jablede om, at Heltebedrifternes Tid var forbi! Hvad var da hendes Livsførelse andet end en lang Kæffe Kampe, dobbelt heltmodige, fordi ingen stod rede med Sejrens Krans, naar hun vandt.

Han rejste sig langsomt. En brusende Strøm af varmt Blod trængte ham til Hjertet, og Taarerne traadte ham i Øjnene. Det var med en Følelse af Nidmyghed, han rakte Haanden ud til hende og sagde:

— Tak Ellen! Jeg behøver vel ikke at sige, at jeg nu vilde anse det som en Ære for min Datter og mig at komme i Familie med dig.

Samme Aften var der et lille Forlovelsesgilde hos Smedemester Raft. Betjent Nikolajsen var rigtig i sit Øz, men af og til skottede han dog op til Skabet i Væggen, hvor han vidste, "Smedens Medicin" stod, og der gik en Gysen igennem hans Legeme.

Da Olaf, til stor Ergrelse for den rødmande Marie, fortalte om Kysset og Lusningen, lo Mester Raft i højen Sty.

— Men det var dog egentlig det, der førte os sammen, jagde Olaf; det ligesom slog den Bro, hvorpaa vore Tanker vandrede frem og tilbage imellem os, sluttede Studenten poetisk.

— Saa? udbød Raft, nej, hvis jeg maa sige den højlærde Student m i n Mening, ja var det nok hende her — Musen, der førte jer sammen. Na, Gud velsigne hende! Jeg vilde ønske, at der var mange af den Slags Mus i Landet.

Skrærre Riis ò hans Gris.

Med Tegninger af Alfred Larsen.

In lille By ved e Vesterkant —
e Bynawn hōws æ itt så grant —
der boej en Skrærre, som het Klavs Riis,
der oldtins slawt de feerest Gris.

No plejt e Bynder å gi e Præst
et Liispund Flæsk ved e Slawdefest.
De lær e Bøen a dæ Forælder,
ò den Slaws Skik som Pligt jo gjælder.
Men de töt Klavs no slet itt om :
han va no jengang itt så from,
fòde e Præst sit Tøj ladt sy
ve'n anden Skrærr' i e Naboby.
Te Klavs da itt e Præst kund li,
kan vi sgu itt fotænk ham i.
Han spekulé, hvodant han bedst
kund sny sæ fra de Flæsk te e Præst.
Han tændt ò tændt ved Daw ò Nat,
men kund dò inne Plan faa fat.

En Mårn, da dèr blōw slawt ve'n Buend,
soej Klavs a jet Gång te sin Ku'en :
„Hor, vée do hvad, min lille Moer,
no è vort Svin tyw Liispund stor ;

de è så feer ò rund ò tyk,
 hær ædt fem Tynde Row ò Byk,
 ò døfo, tos mæ, er et sawt
 no ved e Tid, vi fær et slawt ;
 men de vil æ band doffelt aa,
 te e Præst han inne Flæsk skal faa :
 han lad sit Klæer jo sy i Tynder,
 men föj ham, ja de skal æ Bynder.
 Æ taeld ejaws med Peder Brom,
 han er en Karl, der itt è dum :
 han meend, han fandt nok en Idé,
 ò vild sin kom ò si Besked.“
 „No ham, ham kenne æ sgu godt,
 han hær jo sodden i Kasjot ;
 de va jo ham, den Sag è vis,
 dè sidst Aar staa e Slawdes Gjæs.“
 „Hold Mund, no kommer han min Sæl !
 No skænk vos i en Fart en Pæl.
 God Mårn, Pæ Brom, no sæj, hvordan,
 hær do en Plan, dè kan gaa an ?
 Kom, sæt dæ neer ò faa en Puns.
 Sjenée dæ itt, begynd do kuns ;
 hær do en Plan, no så fôtæl,
 så skal vi nar e Præst minsæl !“

„Jo se, do hindde blot Mathis
 ò lad ham bare slawt dit Gris,
 ò hæng et op sin i et Træ,
 hvo de kan rigte køls i Læ,
 te de er mørkt, fø se, så læng
 skal do kun role lar et hæng.
 Men hvæn e Kløkk è hen ved ni,

så putter do dit Gris da i
 en Sæk ò lar et saa forsvind
 et Stej, der itt è let à find,

ò så lof rundt ò slaa Alarm,
 fõtæl, en Tyw hæ, Guj fobarm
 sæ, town ò stål dit slawde Svin.
 Ja, do kan tro, de vil blyw Grin!

Law Pede Brom sin hjemad gik,
 han griind så smørrer i sit Skek
 ò søj: „Den Plan er it saa fæl;
 æ tror, æ stæl e Svin minsæl.
 Men helt oldjenn è vist itt godt,
 æ må sgu hen te Ole Ott;
 han tykkes nok om den Slaws Böwl
 ò er itt bang fò nowe Döwl.“

O så fötoeld han Ole Ott
 sin lele Plan. — Han gründ så småt
 ò søj så sin te Pede Brom :
 „Ja de Projekt ò pinde grum :
 vi to, vi stæl e Skrærres Svin,
 ja, de må blyw en Fandens Grin.
 Hvo vil Klavs Riis begynd å spytt,
 hvæn baade han ò e Præst væ snyt.
 Aa e an Daw gær do op te e Skrærre
 ò spör ham, om e Pols è færre.“

Aa e Monda Mårn kun di sin hoer,
 te Klavs han haj sit Svin ved e Oer.
 Mathis, e Slawde, va blöwn hindt,
 han slaw ò stak e Svin gesvindt,
 ò de blöw skolet, de blöw skraft ;
 e Skrærre hjalp med old sin Kraft.
 „Hvo kommer de“, søj sin Mathis,
 „do oldtins hær de störrest Gris ;
 tre hunder Pund, de vil æ sæj,
 de skal de Svin omtrent nok vej.“
 „Da kan do godt faa de å véer,
 hvordan æ fær e Svin så féer :
 æ gier 'em blot kuns Row ò Byk,
 så blywe di så féer ò tyk ;
 hvæn di fær nowe i e Lyw,
 skal di sgu nok blyw tyk, min syw.“

E Skrærre plöjt e Grises Tæer,
 ò så fæk di et aa e Læer.
 Mathis han søj : „Tæj no kuns ved,
 vi hænger et op i e Æveltræ.“

De vaer itt læng, så va di færre ;
 så søj e Slawde te e Skrærre :
 „No lad et hæng e hele Daw,
 men pas kuns aa fø Tyw elaw.“

Law de blöw mork ò e Klokk vår aat
 ò alde jen dè vår, dè saa't,
 da stål Pæ Brom ò Ole Ott
 e Skrærres Svin — ò de gik godt.

De vaer itt læng, så vild Klavs Riis
 da gi sæ tæ å putt sit Gris.
 Men I kan vel nok tænk hans Skræk.

da han blöw var, e Svin vår væk.
 Han vild ò kund itt tro sin Øwn :
 e Gris vår væk, de vår itt Löwn.
 Han blöw a jet Gang dødsens bleg,
 lof rundt i e By ò öjt ò skreg :
 en Tyw haj væn ò stæl hans Gris.
 De gor dem undt for Skrærre Riis.
 E hele Nat gør han Spetakkkel,
 han kund itt find sit Gris, den Stakkkel.

Pæ Brom gik sin aa e an Daws Mirre
 op ad e By ò ind te e Skrærre :
 „Godaw, Klavs Riis“, han søj med et Grin
 „hvondt gær et med dit dejle Svin?“
 „E Svin“, søj Klavs, „e Svin è væk,
 en Tyw hæ væn ò stæl et fræk!“
 „Ja, de è ret, søj Pede Brom,“
 „do è sgu pinde itt' så dum ;
 såen ska do si med'n driste Pænd,
 så tror' jo Folk, te de è sand.“
 „Aa Slurre med din tumbe Snak
 der virkle Tyw hæ væt, de Rak,
 ejaws ò stål mit Gris — o, aa,
 kan do da inne dansk forstaa?“
 „Jo, jo“, søj Pær, lad't dæved blyw,
 æ haj itt tændt, du såen kund lyw ;
 do skuld haj lærer en an Gesjæft.“
 „Hold da for S . . . do din Kjæft“
 blöw Klaws no lync-sprøjtegal
 ò tåsk Pæ Brom jen med e Al
 ò ga ham sin et Spark saa drøj,
 te bawlands u'r a e Dör han fløj.

„E Gris è væk, de kan do tro.“
 „Ja, de è ret, do sier et jo.“

O den Moral, som I kan lær,
 den vil æ osse si jer lær:
 Hvæn do te ander grawer et Gaf,
 så folder sjel do i't te Straf.

— —n i Logumkloster.

Den Gang Jorgen fik Sto!

Skitse af J. N. S. Skramsager.

Det var i det tidlige Foraar 1850; Aftensædet var ved at høre op, men Mørkningsstunden varede ved og samlede i Jorgens Hjem de vanlige Gæster, hvoriblandt Fæster Greth, Jens Lassen og hans Hustru An Laster var dem, der stadig gav Møde.

Her drøftedes saa Dagens Begivenheder, og de var mange i de Tider; Samtalen havde efter 1848 med det store Køre, Oprøret og Krigen faaet en videre Mark at bevæge sig paa, end forhen var Tilfældet, da Underholdningen mest havde bestaaet i at forhandle Omegnens Forhold, fortælle Sagn og Eventyr samt mere personlige Oplevelser. De dagligdags Forhold blev dog heller ikke forbigaaet, men maatte nøjes med en anden Rangs Plads i Underholdningen. Jorgens Hjem var ved Flid og Nøjsomhed blevet ret velhavende, efter tarvelige vestjydske Forhold at regne. Jorgen var eneste Børn. Hans Fættene og jævnaldrende betragtede ham jøgar for rig; thi han gik altid i Kjøle, hvorimod de kun havde kort Trøje, og saa havde han som Legetøj en Skofak til Hest, og desforuden en lang firkantet Eske med to bevægelige Bomme, hvorpaa var fastgjort en Mængde bevæglige Billeder, der under Viskens Laag af Glas kom frem og forsvandt, naar man trak i den ene Bom; en slig Velstand var ellers ikke kendt i de Egne. Jorgen vilde nu meget hellere selv haft en Somands-trøje end en Kjøle, da en saadan under mange Forhold var langt bekvemmere at bevæge sig i, men Far og Mor havde en anden Opfattelse, og den gjaldt.

Af Fodtøj havde Jorgen et Par Træsko til at bruge ude, og et Par Klodser at tage paa inde, og saa havde han, hvad langt fra var almindeligt blandt hans jævnaldrende, et Par Støvler; men nu havde han faaet en saa ubegribelig Lykt til at faa sig et

Var Sko til at springe rundt i til Sommer, naar han skulde være rigtig søndagsklædt og skulde i By. Han havde betroet sin Mo'r dette Ønske, og hun havde ikke fundet det saa helt urimeligt; men det kom jo an paa, hvad Fa'r vilde sige. Det var en meget vanskelig Sag, dels det at saa det sagt til Fa'r, og dels det at saa det sagt saaledes, at Fa'r ikke fik sagt nej lige straks, for fik han først sagt nej, saa var alt Haab saa godt som ude. Førgen gik i lange Tider og overvejede Sagen, lagde mange Planer om, hvordan han skulde indlede Sagen med Faderen, men kunde ikke komme af Sted med at finde den rigtige. Saa endelig en Mørkningsstund, da Fæster Greth, Jens Lassen og An som sædvanlig var til Stede, kaldt Samtalen paa Skotoj, og han tog Mod til sig og henstillede til Faderen, om han ikke maatte saa sig et Par Sko til Sommer? „Du er jo for lille til at have baade Støvler og Sko, du vokser fra dem, før du faar dem slidt!“ „Na, det behøver du ikke at sørge over!“ kaldt Greth ind, „vor Fader klager stadig over vore Dreng, saa mange Træsko de slider!“ „Det tror jeg nok, saadan som de smider dem lige i Sølen, i Stedet for at lægge dem med Bunden i Vejret!“ „Naar Køerne bisser og løber i Kornet, saa er det nok bedre, at de smider dem i en Fart, end det skal „gaa ud over Kornet.“ „Ja, jeg kan saa Søren godt lide, at Drengene er raske paa det,“ kaldt Jens Lassen ind. „Du kan sagt med Sko til den jen Dreng“, bemærkede An Fæster, „det var et, som duhaad en hel Flok o' sørre for!“ Det var en større Udsætning, Førgen her fik, end han havde kunnet haabe, og han følte i sit stille Sind, at Skoene alt var Kampens Pris. Men hans rolige, stilfærdige Far lod sig ikke saadan gaa paa; heller ikke tabte han Blikket over Slagets Gang. Henvendt til Greth siger han: „Det er, vel o' sej å, ogsaa bedre, at eders Dreng har saa travlt, at de bruger deres Træsko til at banke Tøjrepælene ned med, i Stedet for at give sig Tid til at tage Køllet med; det har Træskoene vist godt af!“ Til Jens Lassen, der var saa umaadelig jen af sig som Haandværker: „Jeg er enig med dig, Jens Lassen, at det er godt, Drengene kan vende sig, og det var godt, om vi ogsaa kunde det! Du forstaar det jo nok, An, med den ene Dreng, hvad det har at betyde, for J har jo heller ikke flere end Laj, og ham har Kræ Bjere jo taget. Det var et haardt Slag for Førgen, Skoene syntes tabte, han kastede et bedende Blik til sin Moder, der tabte sig i Kvældens dunkle Lys. Fæster

Greth, der altid var rask baade til Haand og Mund, lod sig ikke forkynte, men tog Handsken op, idet hun, henvendt til Jørgens Fader, lod ham vide, at han ikke behøvede at være bange for, at Jørgen skulde bruge Skoene til at banke Tøjrepælene ned med, og der blev jo da heller ingen særlig Anledning for ham til at kaste dem fra sig i Sølen.

„Jeg holder nu for, at man skal tage sine Sager i Agt, hvad det saa siden er, og vil han passe godt paa dem, saa dem godt udstoppet med Hø, naar de bliver vaade, og vi kan saa dem syet saadan, at de ikke bliver for smaa — for saadanne Knægter vokser jo — saa kan han jo godt saa sig et Par Sko!“

Jørgen blev glad og udbrod: „Maa jeg saa saa dem syet hos Morten Skomager i Kjøret?“

„Det ved jeg ikke,“ svarede Faderen, „hvad du maa. Morten syer vel nok lidt pænere end Jeppe ved Naen; men det kommer mig for, at hans Skotøj er mere saadan Markedsfram!“ „Jeppe er god til at sy Studetøj,“ bemærkede Greth, ledsaget af en munter Latter.

„Ja, da gør han ogsaa Høstetøj godt i Stand“, tilføjede Jørgens Far. „Jørgen er jo hverken Stud eller Høst“, bemærkede hans Mo'r, der hidtil havde holdt sig tavs. Denne ret træffende Bemærkning var et meget vægtigt Lod i Vægtiskaalen til Fordel for Morten Skomager.

„Jeppe Skomager er nok vor Diabo, og hans Arbejde er jo solid“, kaldt Jens Lassen ind, „men det kommer an paa, at Fodtøjet vil følge med, naar man skal gaa et Stykke Vej, ellers tager det Huden af, det kan jeg fortælle om. Da jeg havde udlært og skulde første Gang paa Rejse, havde jeg faaet mig et Par ny Stovler, som jeg tog paa, da jeg rejste til Kristiansfelt; men jeg havde nær aldrig naaet derved. Da jeg siden efter kom til Amsterdams, fik jeg mig et Par Sko, som jeg kunde have gaaet til Verdens Ende med, saa godt fulgte og passede de Fodderne. Jeppe har jo ingen Steds været, men har lært hjemme hos sin Fader; Morten derimod har jo været Svend i Ringkøbing.“

„Det er grumme fattigt for Morten med de mange Børn,“ søjede Jørgens Moder til, „saa jeg synes, han godt kunde have Fortjenteften ved at sy Jørgens Sko.“

„Ja, lad ham saa det!“

Saa Dage efter kom Morten for at tage Maal. Jørgen fik to Par Højer paa, for at Maalet ikke skulde blive for lille, og da saa Morten var godt instrueret om Læderets og Saalernes Godhed, blev Maalet taget, og otte Dage efter sprang Jørgen munter og glad omkring i sine første ny Sko.

— . . . —

Slottet paa Smøl.

Et Eagn fra Sundeved. — Frit fortalt af M. Med Tegninger af Paul Steffeniën.

Smøkket af Flensborg Fjords Bunde paa den ene Side og af Nybølør og Bemmingbund paa den anden Side ligger Halvøen Broager med sine frodige Ager, sine herlige Skove og

fine blomstrende Landsbyer, en yndig Vlet i „Sonderj s skønne Have“, Sundeved. Blandt Halvøens Landsbyer indtager Broager med over 1000 Indbyggere første Plads. Fra Kirken, der er beliggende paa en temmelig høj Bakke, har man en vid Udsigt over hele Halvøen, ind over Dybbøl og Als, hvis sydligste Punt, Halvøen Skjævnæs, synes at svømme paa Østersøens Bover. Hele Nybølnoor, en stor Del af Sundeved, lige fra det nære Bøffelkobbøl, ind over Nybøl med den ældgamle Kirke, Stenderup, Nonbøl, Ndsbøl, om til Graasten, hvis gamle Slot og ny Kirkehus synes at lege Skjul i Skovene, ligger her, som et dejligt Billede, udbredt for den beundrende Beskueres Blik. Mod Syd ser man over Flensborg Fjord langt ind over Angel og Holdnæs til Lyksborg Skove og Flensborg. Mod Vest øjner man Øfseerne i Flensborg Fjord, hvor Dronning Margrethe døde; man ser Krusaa med „Kobbermøllen“, Kollund og Ringenæs med de mørke Lyngbakker langs Flensborg—Mabenraa Landevej til Baggrund, alt omkranset af Skov og Vand. Det er en velsignet Vlet af vort kære Hjemland, som Djet her hviler paa, og talrige Vinder strømmer ind paa os ved Beskuelser af dette Land; Vinder, kære og solrige; men ogsaa Vinder, tunge og mørke; Vinder, gamle og halvt udviskede; men ogsaa ny, dybt indprentede i Sjælen. Netop til denne Vlet knytter sig baade Historie og Sagn i næsten uoverskuelig Mængde. Et af disse gamle Sagn skal her fremdrages, for at det ej skal gaa i Glemme, som iaar maangt et dejligt Sagn fra vore Forfædres Tid alt gjorde.

Omtrunt 2000 Aalen Nord for Kirkebakken, hvor vi staar, og i umiddelbar Nærhed af Landsbyen Smøl findes en ejendommelig firkantet Høj paa Toppen af et stejlskræanende Bakkestrøg. Denne Høj synes opkastet af Mennekehænder. I vor Tid afholdes paa Højens flade Top Folkeforlystelser med Ringriden og Dans. Højen kaldes af enkelte „Svenskestanjen“; i Almindelighed kaldes den dog i Folkemunde „Smølvold“. Denne sidste Benævnelse er ogsaa ubetinget den mest betegnende og vistnok ogsaa den rette. Smølvold er en gammel Borgplads, og Sagnet, der knytter sig til denne Høj, ligger næppe længere tilbage i Tiden, end at det godt kunde være historisk. Sagnet, der hænger nøje sammen med Kirkens Opførelse, og som tydeligt henviser til de Taarne, Kirken har faaet, lyder i fri Fortælling, som følger:

For mange Hundrede Aar tilbage i Tiden var næsten hele

Broager Halvø bevoftet med store Skove, af hvilke endnu nogle Smaaskove er tilbage. Et Par smaa Landsbyer, Emøl, Jller, Skelle, var de eneste, der fandtes paa Halvøen. Disse var byggede i Nærheden af nogle faste Borge, der tjente Beboerne til Beskyttelse, og som ydede dem sikre Tilflugtssteder i urolige Tider. Paa Broagerlandet fandtes i det mindste tre saadanne Borge, nemlig en i Nærheden af Skelle, — hvis Tomt, „Borreshoved“, endnu tydelig ses, — en i Skoven „Roje“ i Nærheden af Jller, — hvor ogsaa Resten af en „Pæleby“ skal være fundne, — og endelig Borgen eller Slottet paa Emøl. Dette sidste var det største og stærkeste paa Halvøen. Beliggende paa en temmelig stor Bakke med stejle Skraaninger, var Borgen en omfangrig Bygning med fire Længer og med et stort, firkantet Taarn paa Midten af den østre Fløj. Taarnet havde et lavt Tag og var forsynet med en Vægtergang. Dag og Nat gif her en Stridsmand og holdt skarpt Udkig til alle Sider. Paa Østsiden af Bakken var Skraaningen mindre stejl; her førte en smal Vej op til Borgen. De øvrige Skrænter var tæt bevoftede med Slaentorn og Brombærranker, hvis tornede Grene firkredte sig sammen til et uigennemtrængeligt hele. — Endnu grov Slaentorn og Brombærris frodigt paa Bakkens Skrænter. — Indgangsporten førte igennem det store Taarn ind i Borggaarden. Var Porten lukket, kunde ingen trænge ind i Borgen; thi den ydre Mur var kun forsynet med smalle Skydeskaar, gennem hvilke Beskytterne kunde sende deres hvasse dødbringende Pile. Muren var forsynet med Murtinder, bag hvilke en Vægtergang førte rundt om hele Borgen. Fra denne Gang kunde Borgen med Lethed forsvares. Paa Taarnet var over Porten en svær Bjælke ophængt i stærke Kæder; paa denne Bjælke laa en Mængde svære Sten ophobet; — hvortil de skulde bruges, faar vi senere at høre. — Nærmede nogen sig Slottet, saa blæste Vægteren paa Taarnet i sit Horn, og Portvagten tog den kommende i Øjesyn, forend Porten aabnedes og Gæsten indlodes. — Vi træder igennem den mørke Porthvalving ind i Borggaarden. Her havde Slottet et helt andet Udseende! En bred Stentrappe, hvis Sider bevogtedes af to i Sten udhuggede Leoparder, førte op til den høje, hvælvede Indgangsdør. Gennem høje, smukke Buevinduer med brogede Glasruder strømmede Sollyset ind i de rummelige Haller. Karnapper smykkede de fire Jløje, og i hvert Hjørne stod et mindre, rundt Taarn med

Rundgang om Taget. Disse Taarne var just saa høje, at man fra Rundgangen kunde se over Slottets Tag og jaaledes nyde den dejligste Udsigt over Land og Hav. Morgenen var opjort af Munkesten og store, tilhugne Kampesten; den havde Tegtag, medens Taarnene havde Blytag. Midt paa Slotspladsen fandtes en dyb Brønd, over hvilken et smukt Brøndhus af Træ hvælvede sig. Udenfor Slottet var paa Bakken smaa Blomsterhaver anlagte, ogsaa en Del Koffenurter og Lægeplanter dyrkedes her; den store, smukke Abildgaard laa derimod neden for Bakken mod Syd; en smal Sti med Trappetrin førte ned over Skrænten til Abildgaarden. Vagved laa Skoven med smukke Bøje og Stier, her vandrede i Fredstid Borgens Damer, hvorfor Skoven ogsaa kaldtes Fruerlund. De omkringliggende store Skove vrimlede med Hjorte og Wildsvin, og der fandtes ogsaa baade Ulve og Bjørne i Nærheden, saa Slotsherren, der var en driftig og dygtig Jæger, havde god Lejlighed til at øve denne smukke og mandige Jdræt.

Paa Slottet paa Smølv boede i Begyndelsen af det 12. Aarhundrede en tapper og modig Ridder, Hr. Jens paa Smølv. Han var den ædle Knud Lavards Lensmand og Bannerfører. Hertug Knud havde mange Kampe at bestaa med Drotterne, der den Gang boede i det østlige Holsten; men især var det de urolige og rovlystne Vendere, der stadig foruvoligede hans Land og gjorde Strandhugst paa Sønderjyllands Kyster. Disse hedenske Vendere boede paa Nygen og i det nuværende Pommern. — Efterkommere af dette Folk bor endnu i Brandenburg ved Spreewaldens Bredder, i den saakaldte „Spreewald“, og adskiller sig endnu for en stor Del i Sæder og Skikke fra deres Naboer; i Berlin ser man disse „Spreewälder“ spadsere rundt i deres Nationaldragt, som hos os „Famlikere“ og „Amagerkoner“. — 3 store Skarer landede de hedenske Vendere paa Sønderjyllands og de danske Vørs Kyster og overføjmede det omliggende Land. Disse vilde Horder røvede og plyndrede, hvor de kunde, brændte Landsbyerne og Stæderne og førte Indbyggerne i Fangenskab og Slaveri eller ofrede dem til deres Guder, blandt hvilke Svantevit og Madegast var de berømteste.

Venderne landede med deres smaa Skibe pludselig paa de danske Kyster for lige saa hurtig igen at forsvinde med deres Røv. Hertug Knud tugtede dem saa ofte og saa grundig, at de tilfjældt ikke mere vovede sig ind paa hans Omraade, og de af ham og

hans Lensmænd bevogtede Kyster syntes endeligt at skulle faa Fred. Paa Grund af sin Tapperhed og Dygtighed var Ridder Jens af Hertug Knud, hvis Ven han var, bleven indsat som Lensmand paa Smøl og var saaledes bleven betroet den vigtige Post at beskytte Broagerlandet og den nordlig Kyst af den vigtige Flensborg Fjord. Mere end en Gang havde han gjort dette saa eftertryffeligt, at Bunderne uden mindste Bytte, men med store Tab skyndsomst havde maattet søge hjemad. I det nære Bemmingbund laa 10 „Langskibe“ og nogle „Knorer“, der hurtig kunde bemandedes, da Korkarlene boede i Smøl og ved Bemmingbund, hvor de i Fredstid drev Fiskeri. Styresmændene og Stavnemmerne horte til de dygtigste blandt Borgens Besætning. Paa de nævnte Skibe forfulgte Ridder Jens tit Bunderne langt ud i Østersøen, ofte op forbi Elien; det hændte ogsaa, at han da sendte Bud til Hertug Knud, som saa i Forening med ham fortsatte Forfølgelsen helt op under Fehmarns og Nygens Kyster. At saadanne mislykkede Nøvertog gjorde Bunderne hævnerrige og rasende, er jo let at begribe. Ridder Jens' Banner med de to blaa Leoparder var baade velkendt og frygtet af Bunderne; thi de vidste af Erfaring, at hvor dette Mærke vejede, der vankede der braadne Pander, og mangen Bunderfyrste, mangen vendisk Kriger havde en falden Frænde eller Ven at hævne og havde derfor svoret den tapre Slotsherre Døden. Men Slottet paa Smøl blev godt bevogtet, baade i Fredstid og i Fejdetid, og man var altid vel forberedt paa at møde Bundernes Angreb. I flere Aar havde nu Sønderjylland og da især Broagerlandet Fred for Bunderne. Den tapre Slots høvding sad rolig og tryk paa sin faste Borg, og Beboernes Velstand paa den lille Halvø voksede Aar for Aar. Med graadige Blikke ikelede Bunderne efter denne fede Bid, men de vovede ikke at udstrække Haanden efter den.

Lige saa tapper som Ridder Jens var i Felten, lige saa lykkelig var han i sin Families Skød. En Søn og to Døtre var hans Fryd og Lykke. Sønnen blev oplært til en brav og dygtig Krigsmand; tidlig blev han øvet i Vaabenbrug, for at han efter Faderen kunde tage Slottet og Lenet i Arv. Døtrene var smukke Born og blev af deres fromme Moder omhyggeligt opdragede til fromme og huslige Kvinder; tidligt lærte de at bede for deres kære Fader, naar han var borte paa Togt imod Bunderne. Ja, Ridder Jens havde et dejligt og et lykkeligt Hjem; hans Mænd og Hus-

fæller elskede ham som en Fader, men han behandlede dem ogsaa som sine Børn, om end mangen en af dem allerede havde tjent hans Fader og nu alt for længe siden var graanet i hans Tjeneste.

Da blev i Aaret 1131 den ædle Knud Lavard myrdet af sin Fætter, Kongesønnen Maagens Nielson og dennes Staldbroder Henrik Skatelaar. Dette ynkelige Mord i Haraldstedskov ved Roskilde gav, som enhver Dansk véd, Anledning til en 27-aarig Borgerkrig. Anden Pinsedag, den 4. Juni 1134, faldt begge Morderne i Slaget ved Fodvig i Skaane, og Kong Niels, Maagens' Fader, dræbtes samme Aar i Slesvig af Gildesbrødrene, hvis Obermand Knud Lavard havde været. Begge de følgende Konger, Erik Emun og Erik Lam, gjorde nok et Par Krigstog mod Bønderne paa Nygen; men disse Tog havde kun til Følge, at Bønderne lærte deres Svagthed at kende, og i Aaret 1148 hjemjogte disse Noverer igen vore Kyster. Saaledes afbrændte de denne Gang Byen Aabenraa. I store Skarer landede Fjenden paa Broagerlandet og plyndrede og brændte paa det rædsjomste. Ridder Jens paa Smøl var nu de stakkels Beboeres sidste Haab og Tilflugt. Han sad paa sin Borg, ædret og nedbøjet af Sorg; hans elskede Hustru, hans Børns fromme Moder, var for fort Tid siden lagt i Graven; med hende var al Solskin og Glæde vejet fra hans Hjem. Hans høje Bøns og Belynders, Knud Lavards Død havde alt gjort et dybt og smerteligt Indtryk paa ham; han var bleven mørk i Hu og indesluttet, og ofte sad han tungsindigt grublende med Ansigtet i Hænderne, tunge Taarer piblede frem mellem Fingrene og randt ned i hans lange graanende Skæg. Da han horte om Bøndernes Strandhugst, tog han sig sammen, og man mærkede snart, at det endnu var den samme gæve Kæmpe, der i Spidsen for sin lille udsøgte Skare drog den vilde Fjende i Møde. Forfærdelig var den tapre Slotsherre at se; de dybtliggende Øjne syntes at skyde Lyn; de blege Kinder var indfaldne, og Haar og Skæg var stærkt graanet; men hans Nyg var lige, og man mærkede snart, at der i hans Arm endnu var Staal; og knugede han Sværdfæstet, saa Knoerne blev hvide, da ve den, hvem Slaget traf! Snart traf man Smaastokke af plyndrende Bønder, der hurtigt blev slagne og adspredte; dog stadig ny Skarer dukkede op, saa den lille modige Trop snart fik nok at gøre. Det syntes, som havde Helvede udspyet alle sine Furier for at hidse

dem paa den lille Hob Krigere fra Smol. Flokkede om deres gæve Anfører trak de modige Mand sig kæmpende tilbage ned mod Bemmingbund; deres Hensigt var at gaa ud paa Skibene for saaledes at tvinge Benderne til ogsaa at gaa i deres Skibe, da jo ellers Jens og hans Mænd vilde ødelægge disse og saaledes affikare Benderne Tilbagetog. Ved Bemmingbund blev den lille Skare paa det heftigste angrebet af Bendernes Hovedstyrke. Horkarlene sad paa Tosterne med Mærerne i Hænderne, parate til at støde fra Land; men Benderne var Skibene nærmere end Jens og hans Mænd, og da nogle allerede gjorde Mine til bemægtige sig Skibene, stodte Horkarlene fra Land, stadig beredte til, naar Lejlighed gaves, at hente deres Fæller. Da der imidlertid kom stadig flere Fjender, trak den lille Flok sig kæmpende tilbage til Slottet, bag hvis Mure de roligt kunde afvente et Angreb. Benderne fulgt dem i Hælene. Under Slottets Port kom det endnu en Gang til et hæftigt Sammenstød, da Benderne vilde forsøge at trænge med ind i Slottet. Men Vejen var saa smal, at kun saa ad Gangen kunde angribe, og det blev den tapre, lille Skare til Fordel. Hr. Jens, der stod Fjenden nærmest, var ikke uden Grund frygtet af Benderne; snart dannede de faldne en Vold mellem de kæmpende, og Benderne formaaede ikke mere at trænge frem over deres faldne Brødres Lig. I et gunstigt Øjeblik aabnedes Porten, Forsvarerne jnittede igennem, og Porten smældede i lige for Ræsen af de forbitrede Benderne. Disse udstødte et forfærdeligt Hyl og løb rasende mod Porten, men de tykke Egeplanter gav ikke efter, og al Anstrængelse var forgæves. Tættere og tættere flokkedes de stormende Benderne foran Porten og hundrede løs paa denne med Økser og Sværd; — da sukke de hult over deres Hoveder, Bjælken med de store Stene løsnedes, og Stenene faldt med et forfærdeligt Vulder ned paa Bendernes tætte Klynger. Mange laa lemlæstede og knuste paa Pladsen, de øvrige overdængedes med en saadan Pileregn, at mange faldt, og endnu flere saaredes. Grebne af en forfærdelig Angst og Gru løb de andre paa maa og saa for blot at komme bort fra denne skrækkelige Ødelæggelse. I Lobet af saa Øjeblikke var ingen levende Fjende at se, og Borgen laa atter i dybeste Fred.

Ogsaa inde paa Borgen var alt tyst og stille; ingen Glædesytringer lod over det vellykkede Tilbagetog og Fjendens Nederlag; kun sagte hvissende Stemmer og forsigtige Trin hortes; de vejr-

bidte Krigsmænd gif omkring med mørke, sorgfulde Miner, og mangen barket Næve søgte at bortviſke en Taare, der ſjal ſig frem under de buſkede Djenbryn. Ridder Jens, Borgens Herre og den tapre Stares afholdte Hovedsmand, laa dødelig ſaaret paa ſit Smertensleje. En Pil, en af de ſidſte, Benderne ſendte den lille Flok, før Porten ſkilte de kæmpende fra hverandre, havde netop i det Øjeblik, da Ridder Jens ſprang ind under Porthvælvingen, truffet ham i Siden, hvor Brynjepladerne var ſammenſpændte. Næppe havde Porten lukket ſig, før Hr. Jens ſegnede om i Armene paa ſine Mænd. Nu laa han paa ſit Dødsleje; ved hans Seng knælede hans grædende Born, medens de ældſte og dygtigſte af hans Krigere med taarefyldte Øjne modtog hans ſidſte Befalinger, der nærmest drejede ſig om Borgens Forſvar. De lovede den døende at forſvare Borgen til det yderſte. Derſom de overlevede den foreſtaaende Kamp, ſkulde de bringe deres Herres unge Søn til Hertug Knuds Søn, den unge Baldemar Knudſen, der blev opdraget af Hr. Niſger Ryg paa Hjemmeſløv; thi ham, og ingen anden, ſkulde Hr. Jens' Søn tjene. — Ridder Jens døde.

Benderne drog plyndrende, brændende og ſkændende omkring baade paa Broagerlandet og paa Sundeved; men i Nærheden af Slottet paa Smøl viſte ſig ingen. Den afdøde Slotsherres Søn blev bragt til Hjemmeſløv, Døtrene forblev paa deres faſte Slot, der igen var ſat i tilbørlig Forſvarsſtand. Bjælken over Porten var atter belæſjet med tunge Sten, Bliderne ſtod paa deres Pladſer paa Murene, og Hobe af Sten laa opſtablede ved hver af diſſe vældige Slynger. Studvogue, der ſkulde ſkyde gloende Stene, ſtod paa Portaarnet, og paa Pile og Kasteſpyd var der ingen Mangel; troſtig imødeſaa man Hjendernes Ankomſt.

Øg endelig kom de. Dog Stenene, der truende laa paa Bjælken, indgød Benderne en ſaadan Reſpekt, at de ikke vovede ſig i Nærheden af Porten. Derimod begyndte de at afhugge Tjørnekraattet og ſlæbe Straa og Ved ſammen neden for Højen. Et mørk Nat benyttede de til at ophobe de ſammenſlæbte brændbare Sager foran Porten, og da Hoben ſyntes dem tilſtrækkelig ſtor, ſatte de den i Brand. Snart luede Flammerne højt op, og ſmaa Ildtunger ſliffede ſtadig vokſende op ad Portens ſvære Planker og Stolper, et Tegn paa, at det ophedede og udtørrede Træ ſnart vilde fænge Ild. Da løsnede Forſvarerne Bjælken over Porten og ſtyrtede Stenene ned i det brændende Kvaſ for at kvæle Ilden;

den dæmpedes vel nok ogsaa for en kort Tid, men hvad hjalp det! Snart brændte det igen i lys Lue, og Portens Egeplanter begyndte at brænde. — Venderne hilsende Stenenes Fald med et øredøvende Triumfskrig, der endogsaa overdøvede Stenenes Buldren og Jldens Bragen. I store Flokke styrtede Fjenden frem for at øge Jlden. Borgens Forsvarere skød Pile og Kastespjyd af mod de fremstormende Vendere, ogsaa Blidestene, ja kogende Vand styrtede ned paa de

myldrende Fjender; men de slagrende Flammer kastede et alt for ustadigt Lys paa Skuepladsen for den natlige Kamp, og kun forholdsviis faa af de lig Skygger omkringløbende Bendere blev fældebe. Om Morgenen faldt Porten med et vældigt Brag, men alt var endnu et eneste Fjdhav, og først den følgende Dag var det muligt at skaffe sig Indgang. Benderne stormede frem! Mand mod Mand modtoges de i den mørke Porthvælving af de uforjagte Forsvarere. Kampen var lang og blodig, men altfor ulige. — Stedsje ny Masser af Bendere stormede frem, og efter en haardnaffet Modstand blev den lille tapre Skare trængt tilbage, efter at de fleste var faldne. Benderne trængte ind i Slotsgaarden, og nu kendte deres Hovgerrighed ingen Grænser; alle stormede ind i Slottet for at røve og plyndre; enhver vilde være den første, og nær var de komne til at slaas indbyrdes. De faa Mænd af Borgens Besætning, der var blevne tilovers, indsaa, at alt var tabt, og benyttende Benders Begærlighed og Havesyge, traf de sig i sluttet Høb med deres afdøde Hovedsmands Døtre i deres Midte langsomt tilbage til Skibene, som de lykkeligt naaede; snart var de i Sikkerhed ude paa Fjorden. — Da Benderne intet mere fandt at plyndre og røve, satte de Fjld paa Borgen, og snart efter forløb de det ødelagte Land. Broagerlandets Beboere vovede sig snart frem af deres Skjulesteder; de afbrændte Landsbyer blev igen opbyggede, og lidt efter lidt vendte med Freden ogjaa Velstanden tilbage. Den afdøde Nidders forældreløse og hjemløse Døtre fandt et Tilflugtssted hos en af deres Faders gamle, trofaste Mænd.

— Og endelig fik Landet den saa længselsfuldt imødesete Fred! — I Aaret 1157 blev Danmark delt imellem Svend Erikfsen, Knud Waagenfsen og Baldemar Knudfsen jaaledes, at Baldemar fik begge Jylland, baade Nørre-og Sønderjylland. Han var en dygtig og tapper Herre, der vandrede i sin ædle Faders Fodspor og rensede Landet for Benderne. Samme Aar blev Knud Waagenfsen myrdet i Roskilde af Svend Erikfsen. Baldemar undgik Morderne og undkom til Fjenneslov. Nu udbrod en krig mellem Baldemar og Svend. Paa Græsteden ved Viborg faldt Svend, som man siger, for en Bondes Øksehug. Baldemar blev nu af hele Danmarks Folk kaaret til Konge. Det stolte Tvillingspar, Asbjørn Snare og Alfel Hvide, hans Fosterfaders Asger Nyg's Sønner, stod Last og Brast med Baldemar, deres Fosterbroder, til hvem de

var knyttede ved et trofast Venſkab. Før at tuatte Bønderne eftertryffeligt for deres Hovertog førte Baldemar i mange Aar Krig med dem; men han nøjedes ikke med at jage dem bort fra Danmarks Grænſer, han angreb dem i deres eget Land.

1168 erobrede og ødelagde han Arkona paa Nygen; 1170 indtog han Zulin, Ramin og Stettin i Pommern. Dermed var Bøndernes Magt brudt; deres Land blev et Len af Danmarks Rige, og snart fandt Kristendommen Indgang hos dem; deres Sæder og Skikke blev mildere, og aldrig mere gæstede de deres Nabolande paa deres forrige Vis. — Baldemar fortjener med Rette Tilnavnet den Store, ſom baade hans Samtid og Eftertid tillagde ham; han viſte ſig ſom en ægte Søn af ſin tapre, ædle Fader.

Da Landet endelig havde faaet Fred, lod de to Søſtre fra Smøl af deres Fædreborgs Mure opbygge en Kirke til et værdigt Minde om deres brave Fader. Kirken blev opført paa en nærliggende Høj. Daſaa ſig ſelv ſatte Søſtrene et varigt Minde, idet de forſnyede Kirken med tvende mægtige Taarne. Diſſe to lige høje Taarne vidner endnu om, at to Søſtre har bygget dette prægtige Tempel. Den omtalte Kirke er Kirken i Broager. I Tidens Lob opſtod om dette Gudsſhus Landsbyen Broager. I Ende i Kirken oprejſtes et Træbillede, der fremtillede Kristendommens Sejr over den vendiſke Drage. Dette Billede findes endnu den Dag i Kirken i Baabenhus.

Anekdoter.

Passer partout. „De har altsaa berejst alle Lande i Europa?“

„Ja.“

„Taler De fremmede Sprog?“

„Nej, men man kan rejſe, hvorhen man vil, med et eneste Ord.,“

„Hvad er det for et Ord da?“

„Fenge.“

En Vis',

dø kan synges, hvæn en strygge
for e Kaal.

Af Nikolaj Andersen.

Med Tegning af Paul Steffensen.

Mel: Robert Bly han var ej skabt som
Folk er flest.

Hvas ò viss'!

Ved e Spids'

strygge vi vo Le.

Viss' ò hvas!

I vil stras

no faa nyt å se.

Da vi hæ

iild ò è

færre med e Kvaan,

vil e Le

ind ò se,

om e Kaal è maan.

Kom, Moe,

no, Moe,

hvæn do itt' vil ha,

te vi kö

los ò gö

i din Kaal et Ska.

Ja, Moe,

Madmoe,
kom ò løs en ind;
i et Rend
rygge den
ejsen a e Pind.

Kling ò Klang!
Ved e Tang
strygge vi vot Staal.
Klang ò Kling!
vi vil ring'
fò vo Madmos Kaal.
Moe, kom,
sæt en Bom
fò vo Plan elaw
med et Skænk,
fò betænk,
ejsen må den aw.
Ja, Moe,
Madmoe,
kom kuns ò betænk
Flir ò Iil
med et Smil
ò et howsom Skænk.
Så, Moe,
må, Moe,
do behold' din Kaal,
ò enhvè
a vos hè'
drikke sin din Skaal.

Et Minde fra Trediveaarskrigen.

Af N. S. Callejen, Levitov. Med Tegning af Paul Steffenjen.

I gamle Dage havde Folk andre Sæder og Skikke end de, som er herskende nu til Dags. Den større Oplysning i vore Tider har gjort, at man er kommen bort fra meget, der i forrige Tider blev anset som nødvendigt, vel mest fordi det havde gammel Hævd, og de gamle Overleveringer gik det efter den Tids Tankegang paa ingen Maade an at bryde med. Men desværre var mangen gammel Skik udartet paa en for Befolkningens Tarv uheldig Maade, saa at endog Kongen ansaa det for nødvendigt at gribe ind, hvilket igen skete paa en Maade, der skød langt over Maalet og kun havde til Følge, at Befalingerne blev omgaaede, hvor det uden alt for stor Fare kunde ske. Det kunde vel være godt nok, at der blev lagt en Dæmper paa de alt for overdaadige Gæstebud ved Barsler, Trolovelser, Bryllupper og Verreler, men naar Befalingen gik saa vidt, at det blev foreskrevet, hvor mange Netter Mad der maatte opvartes med, hvorledes Klædedragten skulde være o. s. v., som naar det f. Eks. hedder: „Hustruerne maa ikke have høje Hætte, Flegger eller Høller af Sammet og ej gævere Forskorter end af sort Urast; Pigerne maa ingen Kniplinger og Border have, ej bedre Lærred end til 10 Skilling Alen og ej flætte Haaret med Silkebaand; Drengene og Karle skal klæde sig efter deres Stand, og ej ville være Soldat før Tiden kommer, og ingen maa have Snorer eller Baand paa deres Klæder og ingen købe dyrere Klæde end til 3 Mark Alen“, saa var alt dette noget, som vanskeligt blev gennemført. Liggagt og Verreler (Arveol) blev helt forbudte, men at opgive saadan gammel Sæd og Skik, deri kunde man ej finde sig, og disse Befalinger blev derfor heller ikke efterfulgte.

Vi ser da ogsaa, at til Trods for, at der var sat store Boder for Iffeoverholdelse af disse Forrifter, saa blev de alligevel ikke efterfulgte. Skont de Anno 1623 var blevne paany indskærpede, saa ser vi, at allerede 1626 er der i Anledning af Zibel Pauls Død i Hovslund Lignagt, hvor Byens Ungdom er til Stede. Vel er det muligt, at det gaar mere stilsfærdigt af end forhen, da Dans i Ligtuen ikke hørte til Sjældenhederne, men i Mangel deraf mover man sig paa anden Maade, f. Eks. ved at fortælle Spøgelseshistorier; thi Troen paa Spøgeri var den Gang almindelig.

En gammel Ungkarl, Jesper Mogensen, vidste meget at fortælle. Han havde tjent flere Steder, og ikke een Gang men oftere set Mænd, der havde pløjet Naboen for nær, efter deres Død med gloende Heste og Plov og med brændende Haand paa Ploven pløje tilbage, hvad de i levende Live havde pløjet fra Naboen. Ogjaa opriisfede han Fortællinger om Ratteravnen i Hagensholm, der var en forhen nedmanet Genganger af en Stormand, hvis Nedmaningstid var udløbet, og som derfor nu i en Ratteravns Skiffelse sløj for at naa til den hellige Grav. Kunde den naa samme, da var den frelst, men da Vejen var lang, og den altid igen inden Hanegal skulde være i Hagensholms Uføre, saa naaede den aldrig derhen. Ratteravnen — tilføjede Jesper — havde et Hul i højre Vinge, og hvis nogen kunde komme til at se igennem det Hul, da døde han straks, eller ogsaa blev han meget rig. Jespers Fortællinger førte til, at ogsaa andre gav deres Beshyv med i Laget. Der blev saaledes fortalt om Hesten i Damsted paa Gemmer Mark, der var et Spøgelse, der dog lod sig fordrive med Salmesang, og endelig kom man ind paa Dmtalen af den unge Peder Nielsens Bekendtskab med Ellepigerne ved Hanebjærg. Hanebjærg paa Hovslund Mark ligger ved Siden af et lille Kær, hvilket til den Tid var en Sø, opfyldt med Ellebuske. Peder Nielsen havde en Aften vogtet Hestene der ved Søen og var falden i Sovn. Da skete det, at han vaagnede ved Lyden af Musik og Sang, og han saa da et Par Ellepiger, der dansede for ham og tiltalte ham, men Peder svarede dem ikke. Da sang de for ham: „Og hør Du Ungerjvend, og vil Du ej med os i Aften tale, saa skal før Hanegal sølvbeslagne Knive ret lægge Dit Hjærte i Dvale.“ Nu vovede Peder ikke at tie længere, men just som han vilde aabne Munden til Svar, gøl Hanen, som det forekom ham, inde

i Bjærgtet, og Ellepigerne forsvandt. — Til Peder, som var til Stede ved Liggvagten, henvendte sig nu en af Pigerne med det Spørgsmaal: „Men saa og hørte du dem da ogsaa virkelig, Peder?“ „Det ved du jo nok, at jeg gjorde,“ svarede Peder, idet han med det samme greb sin Hat og gik, noget han altid gjorde, hvor denne Sag blev drøftet. Sagen var, at Peder, siden han havde oplevet dette Eventyr, var bleven noget underlig, og det var, som en usynlig Magt i stille Sommeraftener altid trak ham ud til Hanebjærg for at jøge de smukke Ellepiger, dem, der havde gjort et stærkt Indtryk paa ham og forstyrret hans Sindsro.

Som fortalt, holdtes denne Liggvagt 1626, og ingen anede, at de rolige Tilstande, hvorunder man den Gang levede, hvor kun Spøgelsjer og Ellepiger gjorde nogen Fortræd, næste Aar skulde afløses af de forfærdeligste Ulykker. — Ariagen dertil var 30-Aars Krigen, der 1618 var begyndt i Bøhmen af Kejser Ferdinand den Katolske imod Protestanterne. Christian IV., den Gang den mægtigste Konge i Norden, forbandt sig med Sverrig, England og Holland om at opstille en Hær imod Kejseren, over hvilken Kong Christian 1623 blev valgt til Krigsoverste. De kejserlige Generaler, Tilly og Wallenstein, der var ham langt overlegne med Stridskræfter, trængte ham imidlertid tilbage, og i Efteraaret 1627 naaede de fremmede Hære, der bestod af allehaande sammenhvervet Paf, ogsaa frem til Øster-Vogum Sogn og blev her liggende til Juni 1629, altsaa i næsten to Aar. De vilde Soldater mishandlede Følket, nedbrændte Bygningerne og voldtog Kvinderne, og tilmed bragte de smitsomme Sygdomme med sig, saa at Sognet, der ved Krigens Begyndelse havde 600 Indvaanere, ved dens Slutning kun havde 450. — Paa en af Gaardene i Byen var baade Manden og Konen og flere af Børnene døde af de smitsomme Sygdomme, kun 2 Døtre var tilbage, Karen og Mette. De kunde naturligvis ikke drive Gaarden og sank derfor ned i den dybeste Armod og levede mest af Almisse, som andre af Byens Folk bragte dem; selv vovede de sig næsten aldrig ud af Frygt for de fremmede Krigsfolk. Saa var det en Aften i Slutningen af Maj 1629, at de efter at have søgt deres Leje blev opskræmmede ved, at nogen søgte at bryde ind til dem. De forlod skyndsomt Huset ad den modsatte Side og flygtede ud paa Marken efter Hanebjærg til. Da den fremmede Soldat, der var trængt ind i Huset, ikke fandt Pigerne, ilte han igen ud, og ved

at lytte opdagede han, ad hvilken Kant de flygtede, hvorpaa han i fuldt Løb satte efter dem. Han naaede dem ved Hanebjærget, hvor de søgte Skjul i Ellebuskene. Nu hændte det sig, at samme Aften var det en mild Sommeraften, og Moskonens Dryg havde indhyllet Egnen i et Taagesløv. Peder Nielsen var som

faa ofte søgt ud til Hanebjerg og havde lagt sig paa samme Blet, hvor han mente at have set Ellepigerne. Da han saa de to Piger, der kom løbende i deres Nattedragt, thi de havde ikke givet sig Tid tit at faa Klæderne paa, troede han at se Ellepigerne igen og laa som fortryllet ved det Syn, han havde for sig. Men da saa den fremmede Soldat ogsaa naaede frem og greb den ene af Pigerne, da kom Peder rask paa Benene, tog en Træsko i hver Haand og ilte hende til Hjælp. Paa Grund af Taagen og af, at Peder løb paa bare Fodder, hverken saa eller hørte Soldaten ham, før han var lige ved, og nu gav Peder ham en saadan Kindhjælp med den ene Træsko, at han vælte og slap Pigen.

Pigerne klyngebe sig nu til Peder, og ledsaget af ham vendte de tilbage til Byen, medens Soldaten, der var besvimet af Slaget med Træskoen, blev liggende. Siden den Tid overnattede Peder i Huset for at være dem til Beskyttelse, hvis Soldaterne igen skulde faa i Sinde at gøre dem Fortræd. Eventyret ved Hanebjerg havde haft den Indflydelse paa Peder, at det, som drog ham ud at se efter Ellepigerne, nu kom til at gælde de to Søstre; fra nu af gjaldt alle hans Tanker kun dem, og da især Mette, hende, han havde befriet af Soldatens Hænder. Han kunde imidlertid ikke hjælpe dem meget, efter som han selv var en fattig Karl, der tjente for sit Brød; han kunde, saa godt det lod sig gøre, beskytte dem imod Soldaternes Rold, men det var ogsaa det hele, og deres Stilling var derfor bestandig lige sørgelig. En Lettelse var det, at kort Tid efter blev Freden sluttet i Lybæk, og de fremmede Hære maatte skynde sig ud af Landet for at møde den svenske Konge Gustav Adolf, der med en Hær var gaaet i Land ved Stralsund, og som endelig bragte det til en ærefuld Fred med Kejseren, der førte til Protestanternes Befrielse. Men Pigerne var alligevel ilde stedte og vidste ikke, hvorledes de skulde komme igennem. Da en Dag kom der en Vogn kørende og drejede hen for deres Hus. Den Mand, der førte Vognen, viste sig at være en langt ude beslægtet med dem; han var fra Smedager, og hans Navn var Martin Gallefen. Han besaa alting i Pigerne's Hjem, deres nedbrændte Gaard, Markerne o. i. v., og spurgte dem om, hvo af dem der skulde have Gaarden. De svarede, at det var det samme, hvem af dem der fik den, bare de kunde blive hjulpe. Martin drog imidlertid bort igen uden at ytre sig om, hvad han havde i Sinde, og Pigerne sad igen modløse, men de haabede dog

paa, at Martin skulde komme igen. Efter nogle Dages Forløb kom han virkelig til deres store Glæde tilbage, og da medbragte han Mel, Smør, Flæsk, Kød og deslige; og hvor steg ikke deres Fryd, da han androg om Karens Haand og lovede snart at komme og holde Bryllup med hende, genopbygge Gaarden og blive for at leve og dø paa den. Han kom ogsaa snart og giftede sig med Karen og blev siden en af Byens mest ansjete Mænd, hvis Etlinge endnu findes i Sognet. Han er bleven kaldt den lille Martin, i Modfætning til hans Sønnesøn, der blev kaldt den store Martin, og som senere udmærkede sig i Polaktiden. Peder Nielsen, der havde været Pigerne til Beskyttelse, tjente siden paa Gaarden til sin Død; men hvor Mette er bleven af, derom høves ingen Efterretninger.

U e k s t e r .

Gæsten (læser Spisefedlen): „Kogt Torst! Hum! Torst er vist ikke godt i April.“

Dvarteren: „Nej, det er de heller ikke, men — jeg tror nok, at Principalen købte et større Parti i Marts“.

— P a a R e s t a v r a t i o n e n . (2 Skuepillere, den ene spiser Bøf, den anden fyldt Hvidkaal).

1. Skuepiller: „Hvorledes imager Bøffen?“

2.: „Daf, godt, den er ren Komedie.“

1.: „Hvorledes det?“

2.: „Jo, der er saa mange Scener i den.“

2.: „Hvorledes er Hvidkaalen?“

1.: „Na, akkurat som en Tragedie.“

2.: „Hvad mener De med det?“

1.: „Der er ikke Spor af Farce i den.“

— E f t e r H v e d e b r ø d s d a g e n e . Hun (indsmigrende): „Hvad vilde Livet være for Dig uden mig?“

Han (fortrædelig): „Billigere.“

En Republik.

Skitse af F. C. Hansen, Løjtertoft. Med Tegning af
Paul Stejjenen.

Nu for Tiden higer alle Stormagter efter Udvidelsen af deres Landomraade. Om dette sker paa retfærdig eller uretfærdig Maade, dertil tages der ikke stort Hensyn. Afrika er i den sidste Menneskealder, i det mindste da paa Papiret, bleven delt imellem mange forskjellige Nationer; men det meste af denne Verdensdel egner sig ikke for Europæeren. Klimaet lægger den hvide Mand i Graven, og hvorledes tallose Millioner ødsles bort til Formaal, der ikke svarer Henter, hertil giver særlig Tysklands Kolonialbudget et affrækkende Eksempel.

Ubegribeligt er det, at det store Fastland, Ny Holland eller Australien, Marchendredet efter dets Opdagelse blev liggende, uden at nogen ansaa det Umagen værd at tage det i Besiddelse. Det var først i 1787, at England begyndte med at sende sine Forbrydere derud, først til Sidney, senere til Tasmania, hvor de benyttedes til at anlægge Beje, opdyrke Landet og desl.

Det var først i Aaret 1836, at de første hvide Mand landede ved Barra Floden paa Landets Sydkyst. Det var Folk ovre fra Tasmania, der med deres Heste, Kvæg og Faar sejlede over Basstrædet. Landet var frugtbart, Klimaet sundt, og da Græs-væksten var frodig, saa blev Følgen, at Nybyggerne inden saa Aars Forløb var blevene velhavende Folk uden stor Ulejlighed fra deres Side.

Saa var det i Aaret 1850, at en af disse rige Kvæg-opdrættere for sin Fornøjelses Skyld rejste over til Kalifornien, hvor der 2 Aar i Forvejen var funden rige Guldbletter. Da han, Hargreaves var hans Navn, naaede op til Guldminerne der, saa

han, at Landets Formation var just den samme som histovre i Australien. Da han saa næste Aar kom hjem, tog han Folk med sig op i Bjærgene for at se, om der ikke ogsaa skulde findes Guld, og det viste sig, at han havde gættet rigtigt. De fandt Guld baade paa Bjærg og i Dal. Rygtet om rige Guldfund oppe i de blaa Bjærgे spredtes som en Lobeild over hele Kolonien og foranledigede en total Omvæltning i alle Forhold. De mange Tusinde Forbrydere, som England i Aarenes Løb havde sendt derud, vare spredte omkring i Landet og arbejdede under Bevogtning af en talrig Politistyrke med Unlæg af Reje, Broer, Skovhugst og slikt; de grebes alle af Guldfeberen, og i Fællesskab ilede de op i Bjærgene for at faa deres Andel af de store Skatte. Det viste sig snart, at Rygtet var sandt nok, og efter nogle Maaneders Forsløb opdagedes de rige Miner i Victoria. Der blev aldrig Tale om, at de flygtede Forbrydere skulde indfanges igen, hvilket ogsaa var ugørligt; men som Følge af dette Forhold var Overfald og Røverier daglige Begivenheder oppe i Minerne. Enhver var henvist til eget Forvar.

Lidt efter lidt ordnedes Tilstandene der oppe dog en Del. Der blev anstillet talrigt Politi men just ikke meget paalidelige Folk, idet det viste sig, at ikke faa af det antagne Mandskab bestod af de indvegne Forbrydere fra Sidney-Siden og fra Tasmania. Det blev befaleet, at enhver Mand, der vilde grave Guld, skulde have en paa Navn lydende Tilladelse; denne licence kostede for 1 Maaned 20 Mk., men naar vi tog den for 3 Maaned, som næsten alle gjorde, saa betaltes kun 40 Mk. Vi vare pligtige stedse at have dette Bevis hos os og at forevise det paa Forlangende. Den indeholdt 12 Punkter eller Paragrafer, der var korte og tydelige; det var vor hele Grundlov, den kendte enhver snart udenad, det var ikke som f. Eks. den nuværende Lovgivning her i Nordflesvig, der udmærker sig dels ved Paragrafernes Mangfoldighed, dels ved deres Utydelighed.

Ja, det er nu afgjort, at Tiderne den Gang derude for en sund, rask Mand, der ikke styede Arbejdet, var meget gunstige; Folk havde visse ingen skellig Grund til at klage. Vi havde i alle Henseender den mest ubundne Frihed, kunde flytte fra den ene Mine til den anden, kunde fiske og jage, hvor vi vilde; anden Skat end forhen nævnt havde vi ikke. Da samtlige Miner overalt den Gang laa i selve Urskoven, stod det os frit at hugge

faa meget, vi lystede, og sparet blev der ikke; tværtimod Tusinder af de gamle prægtige Gummitræer faldt for Øiens Hug, ofte til ingen Nytte.

Da den engelske Regering jo ejede Landet, var Sproget derude engelsk; desuden var Flertallet af Guldgraverne af engelsk Afstamning. Forholdet her forandrede sig imidlertid i Løbet af saa Nar ganske betydeligt, idet Folk fra alle Egne af Jordkloden strømmede massevis til Landet. Fra Autoriteternes Side blev der aldrig lagt nogen Hindring i Vejen; enten Engelsen eller ej, saa havde vi dog alle ens Ret og ens Frihed. Men efterhaanden blev Tilstrømningen til Minerne saa stærk, at de gamle Guldgravere begyndte at se skævt til de mange Fremmede, og Rivninger mellem de forskellige Nationaliteter fandt Sted af og til; særlig ilbesete var de mange Tusinde Kinesere, der ikke sjældent maatte døje brutale Overfald og blev bortjagede fra deres Grund, naar den viste sig at være mere end almindelig guldholdig. Men under Tiden skete det ogsaa, at Europæere, der ikke var Engelsen, fik Udvemsord at høre, der satte ondt Blod i Vedkommende; ganske vist turde Engelsen ikke optræde her, som de gjorde overfor Kineserne, men de Ord: „forbandede Fremmede“ hørtes ikke saa ganske sjældent, saa Venkabet var just ikke altid det bedste.

Saa var det henimod Slutningen af 1854, at der opstod Stridigheder mellem Autoriteterne og Guldgraverne i Ballarat. Anledningen her laa dog ikke paa det nationale Omraade.

Paa en Del af de mindre Miner, hvor der intet Politi fandtes, haode det vundet Gævd, at Guldgraverne ikke alene selv var Politi, men ogsaa tillige Dommer, og Gud naade den arme Synder, der blev nappet paa fersk Gerning; her gjortes kort Proces. Paa Yamholes-Minerne var jeg selv Vidne til, hvordan en Mand, der grebes, imedens han var i Færd med at stjæle i et fremmed Telt, uden mange Ceremonier ved Flertallets Beslutning dømtes til Hængning. Han bad ynkeligt om Naade, men da det paastodes, at det var en gammel Synder, saa blev Dommen fuldført paa staaende Fod, og et Stringibartræ blev hans Galge.

Saa var det en sen Aftenstund, at en Guldgraver efter Sigende beruset gjorde Støj foran et Hotel i Ballarat, hvor der alt var lukket, og Værten var gaaet til Ro. Ved den vedvarende Støj stod denne dog op men nægtede at lukke ham ind og befalede, at han skulde forsoje sig bort, saafremt han vilde undgaa et Skud

gennem Hovedet. Da den Fremmede imidlertid vedblev med sin Støjen, gjorde Bærten Alvor af sin Trusjel; han hentede sin Revolver, og da Manden endnu efter gentagen Opfordring ikke vilde gaa bort, løb Skuddet, og Kuglen var gaaet igennem Mandens Hoved. Da der i Nabolavet boede mange Guldgravere, som igennem de tynde Teltdugsvægge havde hørt den hele Ordveksling, ilede en Del af disse, efter at Skuddet var faldet, ud af deres Telte, og de fandt den Saarede liggende i Færd med at drage det sidste Suk. Der kom flere til, Sagen blev drøftet, og da Bærten alt i Forvejen havde et daarligt Ny, skredes der til Dom, Bærten blev greben, og han blev hængt samme Aften.

Sligt havde nu godt kunnet gaa upaataalt hen i de mindre Miner. Men her i Ballarat, hvor en stor Politistyrke fandtes, ansaa denne det skete som et Indgreb i deres Ret. Næste Dag forlangte Politiet vedkommende Mænd, der havde udført Eksekutionen, udleverede, men de satte sig til Modværge og fandt Støtte hos de andre omboende Guldgravere, og Politiet maatte rømme Pladsen.

I Melbourne laa der et engelsk Regiment. Da Politiet ikke alene kunde optage Kampen med Guldgraverne, jendtes Bud derhen om Hjælp. Da Soldaterne nogle Dage senere traf ind i Ballarat, var det, at der først ret kom Røre blandt Guldgraverne. I Masjevís mødte disse foran Politikajenen, hvor Soldaterne var trukne hen. Der blev jendt en Deputation til Politikommisjæren; som første Betingelse forlangtes: Soldaternes Afmarch til Melbourne og fuld Amnesti for deres Vedkommende, der havde domt Bærten.

Selvfølgelig var de stillede Betingelser for ydmygende for Ballarats højest Embedsmand, særlig da Retten var paa hans Side. Der førtes flere Dages Forhandlinger uden Resultat, tværtimod tiltog Spændingen mere og mere, idet Guldgraverne fra Omegnen gjorde fælles Parti med de øvrige, og Soldaternes Nærværelse gav Anledning til, at der opkastedes Barrikader paa Gaderne til at afværge et muligt Angreb fra deres Side. Dette skete ogsaa en tidlig Morgenstund, men da Mændene omkring paa Højene vaagnede ved Geværskuddene, ilede alle til Undsætning, og inden Solen var staaet op, var Soldaterne drevne tilbage til Barakkerne, og mange Tusinde opbragte Mænd forlangte med høj Røst Soldaternes Afmarch endnu samme Formiddag; hvis ikke,

var de rede til at iværksætte deres Trussel med Magt. Der var i Virkeligheden intet Valg her for Kommissæren, han bøjede sig for den store Overmagt, Soldaterne blev trukne tilbage til Melbourne; samtidig maatte han gaa ind paa den anden Betingelse: fuldstændig Amnesti.

Medens de foran skildrede Begivenheder fandt Sted i Ballarat, befandt jeg mig en Dags Rejse derfra oppe i Mount Alexander-Minerne. Der gik alt sin rolige Gang, dog her som overalt i de andre Miner ansaas det som en Skam, at de lejede Soldater fra Melbourne var komne frem i Minerne, og vore Sympatier var fuldstændig paa Ballarat-Mændenes Side.

Saa var det en Lørdag Formiddag, at der gik Parole langs hele Minen fra Selvfab til Selvfab: 3 Estermiddag Kl. 2 har alle at møde nede foran Politistationen i Castlemaine. Hvem der havde sat Budstikken i Gang, vidste ingen, endnu mindre, hvad Sagen drejede sig om. Da vi havde spist til Middag, blev Revolverne eftersejete, Sagen drøftedes mellem Naboerne, og da imidlertid Mændene oppe fra Golden Point rykkede ned langs Dalen, sluttede Guldgraverne paa den 3 engelske Mile lange Strækning til Castlemaine sig overalt til Flokken, jaaledes at ved Totiden stod 15 a 20,000 Mand opstillede paa den store Slette foran Politistationen, ventende paa de Ting, der skulde komme.

Påa en improviseret Talerstol traadte saa en Guldgraver frem. Han havde været til Stede ved Oprøret i Ballarat; efterat have givet en Skildring af Begivenhederne derfra, appellerede han til Mængden, om den ikke ogsaa syntes, at det var en Strænkelse, at Soldaterne var bleve kaldte op til Minerne, og han fandt heri fuld Tilslutning blandt hele Mængden, der raabte: Vi vil ej heller taale Soldaterne her.

Imidlertid traadte efterhaanden flere og flere Talere frem, og Stemningen blev mere og mere ophidset. Da traadte der frem en ung, køn Karl, en Amerikaner. Han skildrede den store Magt, der laa i Guldgraverens Haand, saa længe kun Enigheden holdtes vedlige. Her var vi alle Australianere; Englænderne havde ingen Grund til at bruge det Ord om andre: Fremmede, thi netop det samme var disse her ogsaa. Landet var stort og rigt nok til at rumme os alle. Han opfastede det Spørgsmaal, om det med Nette kunde forlanges af os, at der skulde betales for Tilladelsen til at grave Guld. Jeg antager, fortsatte han, at

hvis vi vægrer os ved at betale, saa er der ej heller nogen, der tør rove at tvinge os. Taler endte saa med, at der paa staaende Fod toges den Beslutning straks at tænde et Baal, og saa skete det for alle vistnok uventede, at vi udleverede vore licences frivillig og brændte dem lige foran Politiets Næse.

Derefter traadte den sidste Taler atter frem. Han udviklede, at det skete i Grunden var aabent Oprør; vi maatte nu alle holde sammen og tage Følgerne; vi var det store Flertal i Landet, og ingen kunde befale os noget. Dernæst gif han endnu et Skridt videre, idet han foreslog, at det rigtigste var straks at proklamere Republikken. Under stor Jubel fra Mængden erklæredes derpaa, at Australien fra nu af skulde være Republik, og samtidig oprulledes en blodrød Fane, der fra nu af skulde være Landets

Flag. Hermed endte saa den alvorlige Del af Feiten; der gjordes intet Forsøg med at vælge en Præsident, Mængden antog vistnok, at det gif ogsaa nok foruden en saadan.

Alt imens alt dette foregik, stod Politiet indenfor Indhegningen som rolige Tilskuere. De var ganske ajmægtige overfor den store, bevæbnede Skare; maaske ogsaa, at de sympatiserede med de tagne Beslutninger, det vil sige da de Menige.

Saa kom Mandag Formiddag. Da blev Politiet sendt ud for at se efter, om Folk havde deres licences, men fik overalt det Svar: „Nej, dem har vi brændt, vi behøver dem nu ikke længere“. Ja, saa maatte de med hen til Politikommissæren. Dertil var de ogsaa villige; men samtidig raabtes til de andre: „Kommer alle med, send Budet videre.“ Og i en Haandevending stod tætte Masser igen nede ved Castlemaine Station. Da Guldgraverne fuldstændig beherskede Stillingen, kunde den gængse Vulkf, 100 Mark, ikke inddrives, langt mindre kunde der være Tale om Arrest. Kommissæren valgte den eneste Vej, der laa for ham, gav efter for Mængdens Tryk og tog Sagen med No. Han bad Guldgraverne at gaa tilbage til deres Arbejde, han kunde nok indse, at hans Magt her var til Ende, han vilde nu referere det skete til Guvernøren i Melbourne.

Nu var altsaa Slaget vundet; Friheden var nu ubejskaaren, ikke Spor af nogen Stat at betale. Til Guldgravernes Nos skal dog tilføjes, at Roligheden og Sikkerheden i Minerne efter det skete paa ingen Maade blev daarligere end for, jaarene det modsatte; det var ligesom en Følelse gennemtrængte Folket, at nu, da Politiets Magt var brudt, maatte de selv sørge for Ordrenes Opretholdelse. Republik var erklæret, og der var almindelig Tilfredshed.

Hvad blev saa Enden af Legen?

Australien laa i 1854 ganske vist ogsaa paa Jordkloden. Men den store Afstand fra Europa, hvortil der hverken var Dampskibsforbindelse eller Telegraf, og Suezkanalen endnu kun jaas som en fjern Drøm, saa den eneste Forbindelse med Europa kun fandt Sted med Sejlskibe, der maatte gøre Rejsen enten om det gode Haabs Førbjærg eller Kap Horn, begunstigede i højeste Grad Planens Fuldførelse. Der hengik næsten et Aar, forinden vi oppe i Minerne fik Kendskab til den engelske Regerings Stilling overfor den indtraadte Forandring i Victor'a. Krimkrigen var den Gang

udbrudt, og England havde andet at tænke paa end at bryde sit Hoved med de dristige Gulbgraveres Jdrætter derude i det fjerne Land.

Men Løsningen af Sagen kom da endelig. Der toges fat med varjom Haand. Igen at ville lægge Skat paa Tillabelsen til at grave Guld var uudsjorligt. I Stedet herfor paalagdes en Udforjelstold paa Guldet. Tolden var sat til en halv Krone pr. Unce. Det foltes nu ikke saa meget oppe i Minerne, og paa denne Maade kom Skatten da ogsaa mest til at hvile paa den heldige, saa dette ny Paalæg toges med temmelig No. Der taltes ganske vist om, hvad det nu var blevet til med vor Republik, men der var dog ingen, der ret havde Lyst til at begynde Sagen forfra igen. Friheden var i hvert Fald bleven os fuldstændig ubeskaaren, vi havde ingen Grund til at klage over noget som helst Tryk fra Autoriteternes Side, og saa glædede vi os da i det mindste i Tankerne derover, at vi havde vist, at vi kunde optræde i Enighed, naar det gjaldt, og at vi et Aar igennem havde været fuldstændig eneraadende i Guldminerne.

Folk, der har haft Lejlighed til at leve under friere Forhold end dem, der raader herhjemme, fastholder i Tankerne de gamle lære Minder fra svundne Tider, fra den Gang, da enhver var sin egen Herre.

Anekdoter.

„Hvad synes De nu om Mogensens Billede? Rædsomme, ikke sandt?“

„Jo, og dog kender jeg en Mand, der finder dem henrivende og som ejer et Bognmandslæs af dem.“

„Hvem i al Verden kan det være?“

„Mogensen.“

— En Forsigtighedsregel. A.: „Hvad mener Du, skulde jeg lade Karl lære Fransk eller Engelsk?“

B.: „Engelsk, naturligvis. De fleste Mennesker stikker jo i vore Dage af til Amerika.“

Hilsen fra Danske i Amerika til Landsmændene derhjemme.

~~~~~

Endelig kom den længe imødesete Ferie! For mangen betyder Ferie kun dette at more sig og maaſke i en kort Tid at lade de ſurt erhvervede Spareſkillinger rulle.

Men der er ogsaa Folk, ſom ved Ferie forſtaar noget mere, om vel end den forſte Bevæggrund ikke altid er udelukket. Den danſke Mand bevæger ſig helſt paa egne Omraader aandeligt talt, og en Ferie for ham betyder noget mere indadvendt, thi forſtaa os ret Venner derhjemme: at bo og leve hver Dag iblandt ſutter Fremmede har udviklet manges Tankegang.

Til dagligdags lever han med i Bulderet, tager livlig Del i alt, men naar Hviletiden fra legemligt Arbejde kommer, ſaa opfriskeſ han paany og indrulleres i det danſke Landslivs og Kulturens Tjeneste.

De Danſke i Amerika er bleven kaldt Verdensborgere og for ſaa vidt med Rette, ſom vi ſnapper begærligt efter og godkender ethvert Stykke fremmed Kultur; vi overfører det ſom Indtægt paa vort Folkelivs Konto.

Som vi onſker at tilegne, ſaa onſker vi ogsaa at give.

Saa bliver ogsaa vi Vidragedere for danſk Kultur i Særdeleſhed og for Kulturlivet i Almindelighed.

Det var i Ferietiden! En Mand ſad nede ved Havnen, og han ſaldt i Tanker. Bølgerne kom ſagte og hviſkende, det var en Søndag Eftermiddag, og Puritaner-Søndagsſtilheden laa ogsaa over det tit oprørte Hav.

Mandens Tanker fik Flugt, og han talte og betroede ſig til Bølgerne.

Du Bølge, du væder denne Strand! Men ogsaa du væder og kærtegner mit Fødeland der langt borte, Landet mellem Sund og Belt, mellem Østerjø og Vesterhav, Landet, hvor Barndomstiden hengled. Du lille eller store Bølge! du bærer ogsaa mit Lands Flag viden om, ja selv til denne Krog af Atlanten har du baaret mit Lands Mærke, og stolt har det vajet jævnyrdigt blandt de store Magters. Jeg mindes jærligt den Dag i Efteraaret, da en knugende Stilhed herskede Landet over, den Dag, den myrdede Præsident bares til Graven, da vajede ogsaa det danske Flag paa halv Stang.

Et Moment, hvor det bedste i Folkeslagene mødtes!

Han talte fremdeles til den vuggende Bølge: Din Mission er gensidig, som det bedste i Folkeslagene er gensidigt; thi visstelig, du er endnu som før „Danstens Vej til Ros og Magt.“

„Milde Luftning fra Soen, bringer du mig et Bud?“ Du har bragt mangt et godt Budskab, du har meldt om udvist Trofasthed og Sammenhold derude fra Landet mellem Østerjø og Vesterhav, men du har ogsaa haft din Jobspost; tænk paa Udvisningerne af uskyldige Folk derhjemme, og de Midler, der bruges for at kneble dansk Nationalitet.

Men jeg vil give dig et Bud at overbringe til dem derhjemme, og naar du næste Gang stikker Moderlandets Kyst, jaa fortæl ogsaa Tyskerne, at her i Staten foranstalttes hvert Aar en Fest, hvortil jaa alle de, der i Marens Lob er fløjet af Reden, opfordres til at komme tilbage for i nogle Dage rigtig at føle sig hjemme og nyde Hjemlivets Hygge, og de kommer i Hundredvis, de bliver modtagne med aabne Arme. Folkefester afholdes, og Samlivets som Genhynets Glæder er gensidig og nydes i fulde Drag.

Man bliver hjertevarm ved at tænke derpaa, det er rigtig det Gode og Edle i et Folks Karakter, der derved saa kont aabenbares.

Dette er et Stykke Vestens Kultur.

Og jaa derhjemme, hvor et snæversynet trælbundet Tyskeri udviser Folk i Flokkevis! Det første Stykke Kultur kan udmales i de lyseste Farver, jaa hjerteligt, som det er, og det sidste Kulturudslag i de grelleste og modbydeligste. Tænk, hvilken Glæde det første afføder, og tænk hvilken Sorg og Bitterhed det sidste medfører!

Du Bølge vil nok forstaa at tolke mine Følelse!

Men da du kommer viden om og kommer i Berøring med

mange Folkeslag, og du hører dem tale om et Armenien, fortæl dem da, disse fremmede Folk, at der er flere end et!

Dg tilbage til dette:

Den danske Mand bevæger sig helst paa egne Omraader, aandelig talt; derfor har Danskerne i Portland, Maine, ogsaa deres Forening og Bibliotek, deres Menighed og Kirkehus, og de søger der at opretholde deres danske Landsliv paa bedste Maade.

. . . S

—•••••

Gustav Johansen.

Fører efter Fører er segnet under Kampen for vor Arv og Odel.
Nu hviler ogsaa Gustav Johannsens Kampstiftelse under Mulde.

Krügers Død vakte Landejörg. Junggreens uventede Bortgang følte som et uopretteligt Tab over hele Nordflesvig. Men paa den brede Slette vest for Jærnbanen vedkender Tusinder af danske Hjem sig endnu Hans Krügers Idealer, og Nabemaa har flere danske Drengene nu, end den Gang J. P. Junggreen vakte til national Bevidsthed i Frederik Fiskers Hus.

Fra Gustav Johannsens Hjemstavn kan vi derimod næppe vente en ny Fører af lignende Rang. Han var født i Gundeby ved Slien og opvokset i Treja ved Dannevirke. Dette stemmer Sindet til Bemod, thi ved Sliens Bred er Folk nu tyfskændede, og i Treja er det danske Sprog forstummet. Et Stykke af den gamle Havbrink, som skærmer os imod Stormflodens Magt, er med Gustav Johannsen styrtet i Havet. Kirken er paa hans Dødsdag rykket et Hanesjæd længere ud imod Stranden. Derfor har Nordflesvig og hele det danske Folk Grund til at sørge dybere ved hans end ved Krügers og Junggreens Død.

Der ligger megen Solglans over Gustav Johannsens Liv. Hvor tiltalende er ikke Billedet af den raske, rødnuksede Gut, der tumlede sig i munter Leg paa Dannevirkes ældgamle Volde, eller af den opvakte tiars Dreng, som dybt grebet af Kampen mellem Dansk og Tyfsk under Fjtedslaget løb længere og længere ud over Markerne, henimod Valpladsen, hvor Kanonerne tordnede, saa Jorden drøgnede under ham, før først at standse, da han elleveld af Klæde hørte, at Slaget var vundet.

Dg hvor hyggeligt er ikke Billedet af den unge Skolemeisters lykkelige Hjem i Angel. Ingen Lærer i hele Angel, sagde en af hans daværende Nabolærere en Gang til mig „havde smukkere Stuer og en smukkere Kone.“ Han burde have tilføjet: Dg ingen Lærer i hele Angel stod mellem Krigerne i et smukkere Forhold til den vanskelige, mistænktsomme Befolkning dernede. End ikke Angelboerne kunde modstaa Gustav Johannsens Elskværdighed. Dgjaa dernede gif han, som en af hans Venner en Gang har sagt med et hjært Ord: ud og ind ad Folk med Træsko paa. Dg dog var han sig selv, dansk til Liv og Sjæl. En Dag, Karet før sidste Krig, foretog han en Udflugt til Dybbøl med sine Skolebørn. Dmtrent Halvdelen var fra tyfskændede Hjem. Deltagelsen var frivillig, men ingen havde holdt sig tilbage. Med Dannebrog i Spidsen og syngende danske Fædrelandsfange gif Turen først til Stranden, hvorfra de sejlede over til Sonderborg. Om Aftenen

kom den lille Trup tilbage i iraalende Humør efter at have tilbragt en prægtig Sommerdag paa de minderige Steder. Forældrene, „tyfke“ saa vel som danske, stod ved Landgangsstedet og tog imod dem. Og mens danske Sange tonede ud over den stille Fjord, var al Mudsætning som bortblæst. I sine sidste Aar betegnede Gustav Johannsen ofte den Dag som en af de dejligste, han havde oplevet.

Men ogsaa mørke Vinder knyttede sig til den lille Skolegaard i Nørreangel. Dannevirke var rommet. De fjendtlige Hære strømmede ind over Landet, fulgte af alskens Pak, som søgte at komme de danske Embedsmænd til Livs. Henad Aften spurgtes de tunge Tidender i Langballe. Gustav Johannsen og hans Hustru var som lammede af det tunge, uventede Slag. Erdbnu havde Stormen ikke naaet dem, men de anede, hvad der var i Vente. Ud paa Natten vaagnede Fru Johannsen ved sin Mands hæftige Hulken. Store Taarer randt ned ad hans Kinder. Han græd over Fædrelandets Ulykke. Ikke længe efter blev han bortjaget fra Hus og Hjem, revet ud af en Væring som han elskede, bort fra en Plads, ingen havde bedre Betingelser for at udfylde.

Hans Hustrus efter Landsbysforhold betydelige Medgift satte ham imidlertid i Stand til at blive hos os, da saa mange andre fordrevne Embedsmænd maatte søge deres Brød i Kongeriget. Mæret efter staar han midt i en betydningsfuld Virksomhed i Flensborg. Byens daværende Politimester, den senere Regeringspræsident, v. Tiedemann sagde 1899 i den tyske Rigsdag: „Det var unægtelig Hr. Johannsen, der i 1865 langsomt fik Folk i Slesvig sat i Bevægelse paany. Han holdt allerede den Gang en vidt forgrenet Agitations Traade i sin Haand. Til den ene Side naaede denne Agitation til København, til den anden Side til den avgustenborgske Lejr.“ Maa dette end betegnes som overdrevne Forestillinger om Gustav Johannsens daværende Betydning, var det dog ham, der atter samlede Flensborgs danske Borgere til Kamp for den danske Sag. Forbavjende hurtigt blev han, en ung ukendt 25-aarig Landsbyslærer, den udadtil stærkt affluttede flensborgske Borgerstands folkeligste Mand og jevnsfærvne Ordførere, og fra Flensborg knyttede han snart betydningsfulde Forbindelser til alle Sider. N. D. Jørgensen, som den Gang lærte ham at kende, skildrer ham som „en ung, slank Yngling, brændende i Manden,“

og alle er enige om, at Begejstringens Ild brændte i ham, naar det drejede sig om at fremme Dansthedens Interesjer.

Magthaverne forfulgte ham. Et halvt Aars Tid maatte han melde sig paa Politikontoret hver Formiddag. De forsøgte at udsulte ham ved at forbyde ham al Lærergerning, men han oprettede først en dansk Boghandel, senere „Flensborg Avis“ og klarede saaledes stolt Bynten, om end med Tabet af hele sin Privatformue. Da Flensborg senere ved Rigsdagsvalget i 1881 kastede 2,428 Stemmer paa Gustav Johannsen, mens hans Modkandidat Francke kun fik 1434 Stemmer, viste Byen, at hans mangelarige opofrende Arbejde indenfor dens Mure ikke havde været forgæves. Paa det Tidspunkt stod hans Stjerne højest derne. Kort efter kom det socialdemokratiske Gennembrud, og da han senere efter Junggreens Død blev Rigsdagsmand i første Valgkreds, kunde han ikke fylde denne Plads uden at tilføje en Del af sin Indflydelse i den gamle Handelsby, hvor det plattyske Sprog har for stort Raaderum til, at „Kampen for Modersmaalet“ kan faa rigtig Genlyd i de brede Lag.

Fra nu af var Gustav Johannsens Virksomhed mere delt: Hjemme slog han snart stærkt igennem som Folketaler i stor Stil, Udendret var han værdigt og taktfuldt, med Omhyg og Dygtighed vore politiske Interesjer under meget vanskelige Forhold. Hans Virksomhed i begge disse Retninger er endnu i saa frisk Minde, at den kun skal omtales ganske kort i dette lille Mindeord.

Som Gustav Johannsen stod paa Talerstolen i den overfyldte Sal, bred og mægtig, med tilbagekastet Hoved, spillende Øjne og malmfuld Nøst, mens alle bøjede sig for hans Tales Magt og søgte dens Evne til at vække Foragten, rejse Harmen, styrke Haabet, opslamme Modet, skærpe Energien, stemme Sindet til Bemod og atter løsslippe tunge og triste Stemninger i den hjerteligste Latter, vil han især mindes i Nordflesvig. Og mange Fyndord af hans Taler, som „Falder der Støv paa Sandheden, visk det af,“ eller „Den, der dør af Skræk, skal begravnes i Stenesten“, vil leve længe paa Befolkningens Læber.

Fra hans Virksomhed i Berlin husker alle hans brede Lune, hans ætjende Vid, hans vidende Spot, hans aldrig svigtende Evne til at bruge Hugget som Parade. Mangfoldige er de Smaatæk, der kan fortælles om hans Snarraadighed under et uventet Sammenstød og hans Slagfærdighed under Ordskiftet. Altid trofast imod

sine Grundfætninger, men lige fremragende ved sit diplomatiske Snille og sin politiske Smidighed, sine selfabelige Talenter og sin altid taktfulde Optræden havde han vundet sig en anset Stilling dernede. Ofte har jeg i de senere Aar siddet paa min Plads i Landdagen og glædet mig over den Agtelse og Bevilje, der vistnes ham af udmærkede Repræsentanter for alle Oppositionspartier, ja selv af principielle Modstandere. Og denne agtede Stilling, som ved at højne hans politiske Anseelse og styrke hans parlamentariske Indflydelse øgede hans Evne til at udrette noget for den nord-slesvigiske Befolkning, var hverken vunden i fordægtigt Spil eller købt med falske Indrømmelser. Vi har ofte her hjemme paa vore Møder hørt Gustav Johannsen synge de dejlige Strofer: „Jeg kæmper med aaben Pande, for hvad jeg for Alvor tror,“ med en Stemningsfylde, som ikke var til at tage fejl af. Skønt det derfor kan synes overflødigt, skal det dog, da ondsindede Penne og Tunger har villet paastaa det modsatte, udtrykkelig understreges, at det var med aabent Bist, i ærlig Kamp for den Sag, han havde ofret sin Ungdoms Tro, sin Manddoms Kraft, et stærkt berøget Livs bedste Tanker og rige Kærlighed, han tiltvang sig sine Modstanderes Agtelse og den Stilling i Berlin, der gjorde ham til en saa fremragende Repræsentant for den nord-slesvigiske Befolkning.

I de senere Aar maatte den stærke, kernesunde Mand gennemgaa mange Lidelser. En farlig Fodsygdom medførte Tabet af Tæerne paa hans ene Fod. Efter et langt, smertefuldt Sygeleje rejste han sig dog paany for i Rigsdagen at afgøre sine Vælgeres Mellemværende med Hr. v. Koller. Endnu svag og lidende, støttende sig paa sin Stok, traadte han en Dag ind i Landdags-salen. Fra alle Sider modtog han straks mange Bøsser paa Deltagelse. Baade Landdagens nuværende og dens tidligere Præsident indfandt sig ved hans Plads for at byde den gamle parlamentariske Veteran Velkommen. Der samlede sig snart en lille Kred. En af hans Venner udtalte da sin store Beklagelse over, at hans Fod var bleven saa lemlestet. „Nah!“ svarede Gustav Johannsen med sit lune Smil og sit altid friske Humør: „Det har saamænd ingen Nød, thi Operationen har været god for mere end Sygdommen: Nu kan Hr. v. Koller da ikke træde mig paa de Tær!“ Indfaldet gjorde Lykke og sløj snart ud over Salen.

Et Par Uger senere rejste han den store Udvisningsdebat i Rigsdagen. Det var en smuk Afslutning paa hans lange parla-

mentariske Virksomhed. Den vanskelige Opgave at faa Rigsdagens Flertal til at bryde Staven over Preussens Politik i Nordslesvig løste han med Held, og under det lange tre Dages Ordskifte, som endnu er i friskt Minde, ydedes der baade af Venner og Modstandere Gustav Johannsen megen personlig Anerkendelse for hans store Evner og betydelige Virksomhed som Agitator og Politiker i den danske Sags Tjeneste.

Rigtig rask blev han ikke mere. Men selv havde han godt Haab, og da han først havde overstaact den første farlige Sygdom, haabede ogsaa hans Venner, at hans kraftige Natur vilde sejre. Efterretningen om hans Død den 25. Oktober 1901 kom derfor uventet. Men det store og anselige Ligtøj af gode danske Mænd fra alle Egne af Nordslesvig, som nogle Dage senere fulgte ham til hans sidste Hvilested, viste, at det var en af Landets bedste Sønner, en Folkets Mand, en stor Hovding, der var falden.

H. P. H.

Altid frejelig, naar du gaar
 Veje, Gud tor kende,
 selv om du til Maalet naa'r
 først ved Verdens Ende!

Aldrig ræd for Morkets Magt!
 Stjernerne vil lyse!
 med et Fadervor i Pagt
 skal du aldrig gyse.

Pastor Johansen i Svanninge.

Den 14. Marts 1902 afgik gamle Pastor Johansen i Svanninge paa Fyn ved Døden i en Alder af 74½ Aar.

Jenseniuss Johansen blev født den 27. Oktober 1827 i Nakskov, hvor hans Fader var Kordegn. 19 Aar gammel blev han Student, deltog 1848 som frivillig Korporal i Krigen og tog 1853 theologisk Embedsatsamen. Han var derpaa en kort Tid Huslærer, indtil han 1854 udnævntes til Kateket ved Vor Frelseres Kirke i København. To Aar senere ægtede han Thora Oldenburg, en Datter af Præsten og Salmedigteren Th. W. Olden-

burg og en Søster til nuværende Overpræsident B. Oldenburg i København.

I Aaret 1860 forflyttedes Johansen til Haderslev, hvor han blev Præst ved Hertug Hans' Hospital og samtidig Overlærer ved Latinskolen med Religion og Hebraisk til Lærufag. Det sidstnævnte Embede beholdt han dog ikke ret lange, idet han i 1864 ligesom sine Kolleger fik sin Afsked af de ny Magthavere. Derimod lykkedes det ham endnu i nogle Aar at bevare sin Stilling som Hospitalspræst, og senere fik han desuden Tilladelse til at oprette en privat dansk Realskole der i Byen, der den 15. Maj 1866 aabnedes med 42 Elever og efterhaanden voksede op til henimod 150 Elever. Men efter den fransk-tyske Krigs Udbrud i 1870 blev det befalet Præsterne ved enhver Gudstjeneste at bede om „Sejr og Velsignelse for de preussiske Vaaben i denne retfærdige Krig“, og da Johansen ikke kunde faa sig til at holde denne Kirkebøn, blev han afskediget, og den af ham oprettede „Realskole for Haderslev By og Omegn“ blev lukket.

Straks efter sin Afsked i Haderslev fik Johansen Ansættelse i Odense, først som Hjælpepræst og senere som Sognepræst ved Vor Frue Kirke. Men derfor afbrød han ikke Forbindelsen med sin hidtilværende Menighed: i flere Aar vandrede han nemlig regelmæssig hver 14. Dag at rejse til Haderslev for at samles til Gudstjeneste med sine tidligere Tilhørere, indtil ogsaa dette blev forbudt af de preussiske Myndigheder. I Odense udfoldede han en ivrig og vidtudstrakt Virksomhed som Sjælesørger. Men det anstrængende Arbejde tog paa hans Kræfter: han fik flere Gange Lungebetændelse, og for at genvinde sit Helbred tilbragte han Vinteren 1878—79 paa Korfika. Efter Hjemkomsten optog han atter sin Værgning med fornyet Iver. Men med Tiden blev det omfangsrige Arbejde ham for overvældende, saa han efter det fyldte 60. Aar mente at burde overlade dette til yngre Kræfter.

Det var dog langt fra Johansens Agt at sætte sig til Ro, men kun at søge et mindre anstrængende Arbejde paa Landet. Han søgte og fik i 1888 Kaldet som Sognepræst i Svanninge ved Faaborg, hvor han dernæst udfoldede en velsignelsesrig Virksomhed indtil sin Død. Her havde han i Maj 1900 den store Sorg at miste sin trofaste Hustru, som han to Aar senere selv skulde følge i Graven. I de første Dage af Marts 1902 begyndte han at føle sig mindre vel; men han holdt dog Guds-

tjeneste endnu Søndagen den 9. Marts og læste den paafølgende Torsdag med sine Konfirmanter. Den sidstnævnte Dags Aften gif han i Seng til sædvanlig Tid; men da han ikke kunde komme til No, stod han op igen og satte sig i en Stol. Her sov han nogle Timer senere stille hen, formodentlig ramt af et Hjerteslag.

Pastor Johansen var en vennefæl Natur. Navnlig var han en stor Børneven: han kunde endnu i sin fremrykkede Alder spøge og lege med de smaa, og det fortælles, at Skolebørnene glædede sig til hans Eksamensbesøg som til en Fest. Og lige saa elskværdig og vindende var han over for voksne uden Hensyn til Stand eller Dannelsesstrin: enhver kunde tale fortroligt med ham, og til alle havde han et venligt Ord, en Trost, et Raad eller en Haandsrækning. Han var da ogsaa afholdt som saa. Da hans Helbred i 1878 var svækket, satte hans Menighed i Odense og andre Venner ham i Stand til at foretage en Rejse til det sydlige Udland, og ved hans Fordejsard havde hans Sognefolk i Svanninge rejst en Vresport med den Indskrift: „Tak for din velsignede Gerning, du bragte os Trost og Glæde, du var mild og kærlig, derved vandt du vore Hjerter.“ — Selv til fremmede udstrakte sig denne hans Vennefælsked. Saaledes stod han i Haderslev i et venligt Forhold til mange af de tysksindede Beboere, der blev hans ständige Tilhørere i Hospitalskirken.

Paa det kirkelige Omraade udsolde Pastor Johansen en nidkær Virksomhed. Fra tidlig til sent var han optagen af Besøg i sin Menighed eller af Arbejde paa sit Værelse, og i Svanninge holdt han ved Siden af de sædvanlige Gudstjenester hver Vinter maanedlige Karle-, Bige- og Konemøder. Det er ham, der sammen med tidligere Overlærer Monrad i Flensborg har indrettet det kirkelige Tillæg til „Nordslesvigsk Søndagsblad“, og han har i Marenes Løb leveret talrige Prædikener til Bladet. Og endelig har han deltaget i en ivrig Misionsvirksomhed, baade før 1870, da han i Nordslesvig var Medlem af Veitrykelsen for en „Kirkelig Forening til Guds Riges Fremme“, samt senere i Odense og Svanninge; blandt andet har han i sin Tid ledet Opførelsen af Misionshuset „Bethania“ i Odense. Til Anerkendelse for sit ihærdige Arbejde i Kirkens Tjeneste blev han 1877 udnævnt til Ridder af Dannebrog.

Men for os herovre er det særlig en Pligt at mindes den aldrig svigtende Kærlighed og den utrættelige Energi, hvormed

Pastor Johansen tog Del i Arbejdet for den dansk-nordflesvigiske Sag, siden han i 1870 blev nødt til at forlade vor Landsdel og vende tilbage til Kongeriget. Han hang med hele sit Hjerte ved de danske Nordflesvigere og nærede en urokkelig Tillid til, at Ret og Retfærdighed endelig engang vil sejre. Man læse f. Eks. hans tvende Skrifter: „Oplevelser i Sønderjylland 1860—1871“, der udkom 1899, og „Dansk Rødværge“, der er udkommet efter hans Død. I Indledningen til det førstnævnte udtaler han bl. a.: „ . . . mit Hjerte bløder ved Tanken om, hvordan man handler med vore kære danske Brødre og Søstre, der endnn stedje sidde som fremmede paa deres egen Odelsgrund“; men da han ser, at „Kærligheden til alt, hvad der er dansk, lyser saa klart og brænder saa varmt“ herovre som nogen Sinde, udbryder han ved Slutningen af Skriftet: „Hvad Gud har sammenføjet, skal intet Menneſke adskille; hvem sand Kærlighed forener, formaar ingen i Verden at rive fra hinanden“. Og til Ordene svarede i enhver Henseende hans Gerning: overalt var han med til med Naad og Daad at støtte vor Kamp for det danske Sprogs og det danske Landskivs Bevarelse herovre uden derved at stille sin egen Person eller Virken til offentligt Skue. „Han saa“, som en gammel Ungdomsven af ham har udtalt, „aldrig paa sit eget, men ofrede villigt, hvad han evnede — og under Tiden mere end det — for den Sag, der blev ham saa kær. Hans Energi, hans Udholdenhed, hans Varme og Uegennyttighed vil ikke let kunne erstattes.“ — Som Anerkendelse for sin Virksomhed i vor fælles Sags Tjeneste fik Pastor Johansen i Maret 1899 paa „De samvirkende sønderjyske Foreningers“ Aarsmøde i Slagelse af disses Formand overrakt Diplom som Væresmedlem.

Da Rigsdagsmand Gustav Johannsen i Efteraaret 1901 var afgaaet ved Døden, sendte hans Navne og personlige Ven Pastor Johansen ham en Solvkrans med Carl Plougs bekendte Ord: „Færre er de saa, men for Danmarks Væ vi end er nok at slaa“. Lad disse af den gamle Sjælesørger og Fædrelandsven fremdragne Ord da ogsaa tjene til at tolke vort Bemød og vort Haab ved Mindet om hans egen Bortgang.

N. A.

Sofus Høgsbro,

der afgik ved Døden d. 15. Jan. 1902, er født d. 18. Juli 1822 i Rødning Præstegaard, hvor hans Fader, Amtsprovst Dr. phil. Hans Høgsbro havde været Sognepræst siden 1797.

I ni-aars Alderen blev den lille Sofus sat i Ribe Latinskole, hvor han senere paavirkedes af Præsten L. C. Müller i grundtvigsk Retning, især hans folkelige Fremsyn blev Høgsbros Livsryn lige til hans Endeligt.

Mar 1839 blev han Student og deltog i det politiske Studentersliv, var med i Studentertogene til Lund 1842 og Upsala 1843. Og det Løstets Væger, han ved denne Lejlighed tomte, har haft

Indflydelse paa hans hele Livsgerning. Han var en af de saa, der endog som Olding blev sine Ungdoms Idealer tro. Den nordiske Enhed og den folkelige Frihed var hans ydste og hans kæreste Ønske. Og da han aldrig blev Embedsmand, var det ham ogsaa lettere at frigøre sig for de Hensyn, der forvoldte, at mange af hans tidligere Landsfæller faldt fra, saa de siden kimede ad deres Deltagelse i disse „Ungdoms-Daarfaber.“ Efter at Høgsbro i 1848 var bleven theol. Kandidat, blev han i Efteraaret 1850 Forstander for den paa ny aabnede Folkehøjskole i Rødning, i hvilken Stilling han har haft en stor Indflydelse paa en stor Del af den Tids Ungdom, hvoraf flere siden er blevene af de bedste af Dansthedens Forkæmpere i Nordfllesvig.

I 1858 blev Høgsbro valgt til Folketingsmand for Ribe Amts h., „de jydike Enklaver.“ Disse blandede Distrikter med en Del Strøgødsjer rundt om i Nordfllesvig fik ved Grundlovens Indførelse i Kongeriget d. 5. Juni 1849 en fri Forfatning og Andel i alle dermed følgende Friheder, der kom paa tværs af det fllesvigiske Ministerium. Regeringen arbejdede derfor paa at lægge disse Strøgødsjer under fllesvigisk Bestyrelse og fratage dem deres grundlovs-mæssige Rettigheder, hvilket Høgsbro sammen med Grundtvig modarbejdede. Han paadrog sig derved Regeringens Misshag, hvorfor Monrad nedfattede Statens Tilskud til Rødning Højskole.

Dette og dertil, at han blev modarbejdet af det nationale liberale Parti i Dagbladet og aller grovest i „Dannevirke“, hvis Redaktør Godtke Nielsen helt opfagde ham Guldstab og Trojstab i forhaanende Artikler baade om ham selv og om Rødning Højskole, bevirkede, at han besluttede sig til at opgive sin Stilling som Forstander for Højskolen fra 1. Oktober 1862. Han blev saa i Stand til at kaste sig over sin egentlige Livsgerning, Politikken, men blev, forinden han flyttede fra Rødning til København, tilbent Ridderkorset d. 5. Juni 62.

Fra nu af levede han mest for sin politiske Gerning, var i længere Tid den egentlige Fører for det forenede Venstre og derved i Opposition til Regeringen og det nationale liberale Parti i alle Spørgsmaal; kun i den fllesvigiske Sprogordning for de sprogligt blandede Distrikter var han egentlig med Regeringen og kunde ikke samstemme med Grundtvig og de saakaldte Klosterbrødre, der arbejdede for Sprogfrihed i Skole og Kirke.

Fra 1865—83 udgav han „Danst Folketidende“, det nationale

Benstres dygtigste Organ. I Maret 1866 valgtes han til Statsrevisor, og 1873 til Formand for Folketinget.

Hogsbro var gift med Amalie Jürgensen, en Datter af Sognepræsten i Oksenvad; hun fulgte ham trofast i alt og var ham en stor Støtte; hun døde 1893 højt skattet som Hustru og Moder.

Da hans varmeste Ønsker altid var for vor Sag, og han fulgte nøje med selv i de mindste Smaating, lægges dette lille Mindeblad til den store Mindekrans, som er flettet af hans mange efterlevende Venner.

G. T.

Anekdoter.

Lægen (til Patienten): „Hvad fejler De?

Patienten: „Det ved jeg ikam ikke. Jeg ved ved kun, at jeg er daarlig.“

„Hvilket Liv plejer De at føre?“

„Jeg arbejder som en Okse, spiser som en Ulv, er træt som en Hund og sover som en Bjørn.“

„I saa Tilfælde vil jeg raade Dem til at søge en Dyrslæge.“

En Handelsrejsende (til en Kræmmer paa Landet): „Hvorledes gaar det med Forretningen, Hr. Peteresen?“

„Jeg kan ikke klage. Jeg har lige tjent 12 Kr.“

„Hvorledes det?“

„Der var en Mand, der ønskede at jaa et Par Stovler paa Kredit, men han fik dem ikke.“

Dommeren: „Er der ellers noget mærkeligt ved Arrisstanten?“

Bidnet: „Ja, hans Skæg.“

Dommeren: „Hvad er der at bemærke ved hans Skæg?“

Bidnet: „Alt han ikke har noget.“

N. M. Grünwald.

Den 12. Juni 1902 døde Nikolaj Mathias Grünwald, tidligere mangeaariig Medarbejder ved „Dannevirke“, derefter Medarbejder ved „Modersmaalet“.

Grünwald var født i Gaderslev den 12. Maj 1836. Den største Del af sit Liv har han været nøje knyttet til den danske Presse i Nordtysland; han var Veteranen blandt dens Medlemmer. Allerede i Attenaarsalderen kom han paa Kontoret hos P. C. Koch og forblev hos ham, indtil han afskændede Bladet til Godste

Nielsen. Derefter var han nogle Aar hos daværende Boghandler Møller, men kom atter i „Dannevirkes“ Tjeneste i 1863. Men da Krigen udbrød, blev Bladet standset, og Grünwald kom da tilbage i sin gamle Stilling i Boghandelen, der dog i Mellemtiden havde skiftet Ejer og nu tilhorte Sabroe.

Efter Indlemmelsen i Pressen paabegyndte Sabroe atter Udgivelsen af et dansk Blad under Navnet „Haderslev Avis“, og Grünwald blev saa knyttet til dette og forblev i dets Tjeneste, ogsaa efter at det var gaaet over i Hjort-Lorenzens Eje og paany fik Navnet „Dannevirke“. Efter en kort Afbrydelse i Begyndelsen af Halvfjerdserne har han siden 1873 haft fast Stilling ved Bladet som Bogholder og Referent, indtil det foretog den sidste Volte, den Grünwald som dansk Mand ikke kunde være med til. Han tog da — i Januar 1900 — sin Afsked og blev for et Aars Tid siden knyttet til „Møbersmaalet“.

Grünwald hørte til de stille Medlemmer af den danske Presse; men han var ikke desto mindre lige trofast som dansk Mand, som Arbejder og som Standsfælle; hans uendelige Godmodighed, hans jævnt gode Lune og hans store Tjenstwillighed og Pligttrofasthed gjorde, at han var lettere end de fleste at arbejde sammen med.

Men hørte Grünwald end til de stille Arbejdere, saa har han alligevel gentagende personlig faaet at mærke de Aaar, den danske Presse i Nordflæsvig maa kæmpe med under det preussiske Regimente.

I 1875 blev daværende Redaktør af „Dannevirke“, Hjort-Lorenzen, indviklet i en Retsjag og idømt flere Maaneders Fængselsarrest, som han afsonede i Magdeburg. Zmens overtog Grünwald Ansvar for Bladet. En Artikel af Junggreen om Pragfredens § 5 blev anset for fornærmelig. Junggreen og Grünwald blev anklagede og idømte hver et halvt Aars Fængselsarrest, som de i 1876 afsonede i Magdeburg. Ved Tilbagekomsten derfra modtog Grünwald som Vidnesbyrd om sine danske Medborgeres Paaskønnelse et smukt Guldbur med Kæde. Men det blev ikke den eneste Gang, Grünwald som „Dannevirkes“ Ansvarhavende kom i Strid med de preussiske Domstole. Det er jo saa at sige afgjort paa Forhaand, at den Ansvarhavende vil blive indviklet i Presseprocesser og idømt Fængsel. Men trods dette var

Grünwald altid villig til paany at overtage Ansvaret, naar han blev anmodet derom.

I Efteraaret 1884 gængav „Dannevirke“ en Artikel efter „Nationaltidende“ om Ophævelsen af § 5. Den blev anset for fornærmelig mod den preussiske Regering, og Grünwald, der den Gang havde overtaget Ansvaret, blev idømt 3 Maaneders Fængsel. Endnu mens denne Sag var svævende, indvirkedes han i to andre, den ene sammen med Junggreen for en Artikel, denne havde skrevet i Bladet om Regeringens Behandling af de danske Underfaatter og dens Afdærb ogsaa i andre Henseender overfor den danske Befolkning; den anden for en Beretning om Forholdene i Kommuneraadet i Skodborg og Oprettelsen af Skodborg kommunale Sparekasse. For disse Artikler blev han idømt henholdsvis 10 og 7 Dages Fængsel, som han sammen med de tre Maanedes afføede i Flensborg i Sommeren 1885.

Endnu en Gang maatte han vandre i Fængsel som Ansvarhavende for „Dannevirke“. Det var i 1888. Han var da bleven anklaget for en i spogefulde Udtryk affattet Beretning om Reveillen paa Sedandagen, som en daværende Amtsretskskriver sølte sig fornærmet over, samt for en Artikel om Gravfreden i Ulkerup, der skulde være fornærmelig for Herredsfogden i Broager. Grünwald blev for disse formentlige Fornærmelser idømt 1 Maaned og 3 Dages Fængsel.

Men foruden i de anførte Tilfælde er Grünwald gentagende for andre Artikler bleven anklaget og idømt Bøder, sidste Gang i 1893, da han tillige med Mathiesen blev idømt en Bøde paa 500 Mark hver for at have fornærmet den tyske Forening i en Artikel om dens Virksomhed i Nordflæsvig.

De ny Forhold, der gjorde sig gældende ved Bladet i Begyndelsen af Aaret 1900, bragte Grünwald til at opgive sin Stilling. Det var og maatte være ham imod at medvirke til at bringe det gamle danske Blad ind i et Spor, der stod i ligefrem Mod sætning til den Land, der hidtil havde været den herskende i dets Spalter, og stred mod dets Opgave og Formaal.

Grünwald var selvfølgelig Medlem af vore nationale Foreninger, for Skoleforeningen var han desuden Tillidsmand. Og hvert Aar til Jul lod han sig fra Sprogforeningen tilsende et Antal Bøger, som han sammen med sine Søstre besørgeede uddelt til Smaataarsfolks Born i Haderslev.

Den Trofasthed og Pligtopfyldelse, der prægede ham i hans Gerning ved Bladet, fik et endnu skønnere Udtryk ved, at han til det sidste har været sine Søstre en kærlig og opofrende Broder og deres eneste Støtte.

Allerede i den sidste Tid, Grünwald var ved „Dannevirke“, begyndte Alderen at gøre sig gældende hos ham, skønt han ikke vilde høre Tale om at skaane sig. Da han fratraadte sin Stilling ved Bladet, var det med Haabet om atter at finde en Beskæftigelse ved det, naar det igen var kommet ind i det gamle Spor. Man kan derfor tænke sig hans Glæde, da Bladet gik over i andre Hænder og der derved aabnede sig Udsigt til Opfyldelsen af hans Forhaabninger. Vi ved, hvordan det i den Henseende er gaaet, og hvorledes han alligevel blev skuffet. Det var ham en Sorg, og til denne kom andre i Forbindelse med de legemlige Skøbeligheder og Tanken om hans Kæres Fremtid.

Kort før sin Død maatte han holde op med sit Arbejde paa Kontoret. Rigtignok syntes Hvilen at have en heldig Virkning paa ham, men det var kun midlertidig. Hans sidste Dage har ikke været lyse og lette. Nu er han bleven kaldt bort og, som saa mange andre, uden at have set sit kæreste nationale Haab gaa i Opfyldelse; men han skal mindes som en af de Stridsmænd for den danske Sag, der har lidt og stridt trofast uden at spørge om Ære, Anseelse eller Løn.

M. A. efter „Mdm.“.

U n e f d o t e r.

Der er Forskel. Hos Tandlægen: „Hvis Dur er det nu?“
 Patienterne (til deres Sidemænd): „Det er vist Deres.“
 Hos Barberen: „Den Næste!“
 Alle Kunderne (i Kor): „Det er mig!“

Gamle Peder Andersen

var født den 24. September 1818 i Horne i Sydfyn, hvor hans Forældre boede som Husmandsfolk. De havde foruden ham tre Børn, to Sønner og en Datter. Som ni Aars Dreng kom Peder ud at tjene hos Omegnens Bønder, indtil han i 1840 kom i Kongens Tjeneste ved de fynske Dragoner i Odense i to og et halvt Aar.

Den sidste Tjeneste, han havde før sin Soldatertid, var hos Gaardmand Mads Larsen, Horne Mark, med hvis Datter Anne han siden blev gift.

Peder Andersen, der var særdeles livlig og munter af sig, vilde gerne danse, og især vilde han gerne danse med Mads Larsens Anne; men da hendes Forældre hørte til de opvakte, fik hun ingenjinde Lov til at gaa med til Dans, og hjemme lod det sig jo langt mindre gøre; det skulde jo da være, naar de Gamle en

enkelt Gang var i By. Det skete imidlertid saa sjældn, at de Unge ikke kunde nøjes dermed; men saa hittede de paa Naad, ude i Loen paa Høsejokker der gif Dansen let over Gulvet.

Da Peder og Anne var blevne gifte, købte de en mindre Ejendom i Vintrup i Vintrup Sogn, hvortil de flyttede i 1846. Da Oprøret brød ud i 1848, blev Peder Andersen indkaldt og gjorde Felttoget med, var med i Slagene ved Skolding, Fredericia og Dybbøl. Mens han laa i Fredericia før 6. Julislaget, vilde hans Hustru ned for at se, hvordan han havde det, og hun gif hjemme fra en Morgen tidlig de mange Mil, først til Dons, hvor hun tog ind til Peder Larsen, som hun kendte fra sit Hjem paa Fyn, og herfra vilde hun saa, efter at have udhvilt sig, gaa ind til Fredericia. Hun maatte imidlertid vende om mod i Hu, da det ikke var muligt at slippe ind til den belejrede By. Tung i Sind og Tanker maatte hun vende sine modige Fjed mod Hjemmet uden at have faaet set og talt med sin kære Husbond, der var indesluttet i en By, som Fjendens Jld og Malm regnede ned over, bringende Død og Ødelæggelse med sig. Under Suk og stille Bøn til ham, der raader over Liv og Død, naaede hun atter tilbage til deres lille Hjem, hvor Budskabet om 6. Julisejren saa Dage efter blev modtaget med Tak og Jubelsang.

Peder Andersen dvælede gerne ved Minderne fra den Tid og kunde rigtig komme i Mande ved at fortælle særlig om General Schleppegrell, hos hvem han i lang Tid var Tjener, særlig den jævne Naade, han omgiktes Soldaterne paa, og den Tillid og Hengivenhed, hvormed de fulgte den kække Fører, hvis Kædningssnavn iblandt Soldaterne var „den Gamle“.

Peder Andersen var en alvorlig, troende Mand, der tidlig var kommen i Forhold til den fynske Vækkelse, som Peder Larsen Estræppenborg og Anders Gamborg navnlig var Ordførere for; det var ham og Hustru en Hjertens Glæde at søge deres Opbyggelse hos Pastor Svejstrup, der i 1861 blev Præst i Rødning og Stræve, og da Svejstrup paa Grund af Forholdene maatte forlade Rødning, var de med blandt de første, der dannede Fri-menigheden i Rødning med C. Appel som Præst.

Hele Peder Andersens Færd var gennemtrængt af en saa trofast Paalidelighed i smaat og stort, at det er velgørende at have været Vidne til disse gode Egenstavers Udfoldelse under de Smaakaarsforhold, hvorunder hans Liv henraandt.

Et rorende Bidnesbyrd om sit trofaste Sindelag afgav han ved sidste Rigsdagsvalg. Efter i længere Tid at have gaaet og skrattet blev han alvorlig syg og maatte gaa til Sengs, og det var tydeligt at se, at det gik mod Enden; men ihvor døds syg han end var, saa var det dog hans stadige Tanke endnu en Gang at give Møde ved Valgurnen. Da saa Valgdagen oprandt, henimod Middag, spurgte han sin Datter: „Hvad er Klokken?“ „Den er elleve“, var Svaret. „Ja, saa maa jeg op!“ Han havde ingen No, før han fik aflagt det sidste Bidnesbyrd om at ville gaa trofast og pligtopfyldende til sin sidste Dagsgerning. Han stod op, blev klædt paa og gik understøttet af sin Datter søn til Valgstedet lige i Nabolaget, afgav sin Stemmejeddél og sagde: „Ja, nu er det sidste Gang!“

Det blev sidste Gang, thi et Par Dage efter blundede han ind og gik hjem i sit fire og firsindstyvende Aar.

Man maa uvilkaarlig mindes Digterens Ord om en anden dansk Menigmand, hvor det hedder:

„Saa skont et Eftermæle faar ej Stridshøvding hver,
D! hvilke høje Sjæle bor i det Lave her!“

J. N. H. Skr.

1850.

Tørning=Lehns=Sang;

eller

kristeligt Tilbageblik paa nogle af de vigtigste Optrin
i Lehnet i de sidste henrundne 50 Aar.

Indsendt til Medaktionen af P. B. i K. med følgende Bemærkninger:

Jeg har i min Faders efterladte Papirer fundet hoslagte Sang, som jeg har tænkt mig mulig kunde bruges til Sprogforeningens Almanak. Forfatteren, Skolelærer N. Thornum i

Gasje, der døde 1856 eller 57, har udgivet mange Bøger. Min Fader købte en Del paa Auktionen efter ham, hvoraf vi endnu har nogle i Behold. Det er alle religiøse Bøger, og dog endte hans Dage sorgeligt, saa vi maa nok sige: „Hvo som tykkes at staa, se til, at han ikke falder.“

Mel.: Vor Gud han er jaa fast en Borg.

A Et tænke ofte paa sin Død, Det bør en Kristen gjøre, At han i Jesu Favn og Skjød Sin Vandring her kan føre: Forsigtigen og fro: I Gudsrygt, Haab og Tro: I Lov, Takfjelse; Hvad skal, hvad skal da skee? Han himmelfindet vorder.

2.

Det Slesvig-Danske-Tørningelehn Vi nærmest vil beskue, Og gaae tilbage Hver og En I Andagts Aand og Lue: At mærke visse Ting, Som skete her omkring Til vor Opvækkelse. O Gud, Treenige! Os røre, signe, vinde!

3.

Se! Krogstrup *) — Abel **) By ved Brand Saa hastig odelagte. Og samme Skaal jo mangan Mand Til Wiisdoms Prøve smagte. Alt, Alt skal her forgaae, Som Klomster, Græs og Straa; Det, Menneske! betenk, Og ham Dit Hjerte isjent, Som var, og er, og bliver!

4.

Bed Kastrop-Gram en Morder fik, Til Guds og Lovens Tre, Fortjente Lon ***); gid, saadan Skik Maa sand Advarsel være! Ja! gid, at Straffene, Endmere isærpede, Maa hæmme Synd og Last; Saa Gudsrygt fuld og fast Kan himmelisk Wiisdom lære!

*) Dmtrent Aaret 1804 af Lynild.

**), 1831. L. den 26de Martz.

***) 1816. L. den 2den Martz.

5.

See! Larses Gaard i Kirkeby En Morgenstund i Luc*)
 Syv Menneſter i Dønen flye, Da Ild og Fare true; Men Hver
 fandt her ſin Død. O! navnløs Sorg og Nød: At tænke, høre,
 ſe, iſær for Bennerne, Det Jngen kan beſkrive!

6.

See! Jule-Bryllups=Glæde blev Til Sorg, og Død, og
 Klage, Da Tidens Penſel faſt nedſkrev: Fuldendt er Dine Dage! **)
 I Amtſprovſtiets By. Skal Sligt os ei fornye: At ſøge til vor
 Gud, Som ene frier ud: Fra Synd, og Død, og Smerte?

7.

I Veſter=Vedſted Herrens Syn Iſær to Gange tændte. O!
 det var ret et Rædſels=Syn: At Gaard ***) , ſom Kirken †) , brændte.
 Dog endnu værre var: Af! Døde man udbar To unge Menneſter;
 Hvad ſtal vi lære her? Et Vink os kan affære!

8.

Saa mangel Een ved Hefte, Bogn Sit Liv i Haſt fuld=
 endte †*). Paa Hønning Mark, i Arrild Sogn, Skypompen Huſet
 iſjendte, Dg fire Menneſter Med Et omkomme her †**). Saa det
 ſtaaer end ved Magt, Hvad Paulus haver ſagt: Vi ſtedſe ſtaaer
 i Fare. 1 Kor. 15.

9.

Paa Vejen hjem ſant Præſten ned, Dg det ved Degnens
 Side †***). Sin ſidſte Time ingen veed. Gud! hjælp os vel at

*) 1823. L. den 23de Auguſt.

***) 1823. M. den 29de Dec. en Kone, under Dands, i Rødning.

***) 1839. L. den 18de April.

†) 1845. O. den 1ſte Oktober.

†*) 1837 Starbøl Poſtbud zc. 1845 Degnen i Aggerſkov. 1847
 Spandet=Hjerſted. 1850 i Høirup og Aggerſkov: 2 Koner.

†**) 1841. M. den 31te Mai. Paa lignende Maade dræbtes en
 Smedkermester i Rødning Høiſkoles Gaard 1826. L. den 6te Juli.

†***) 1845. Palmeføndag, den 16de Martz, Paſtor Møller i Gram.

stride: Mod Fjendens Ligt og Vold, Med Scierherrens Skjold:
 Af! vaagne, bedende, Som ret Bødsfærdige, Hvis Lys og Lampe
 brænde!

10.

Nær Gasje By, ved Alfar-Bei, En Føder, Moder, Datter
 Afstykelig myrdes *), saa man ei Det Rødsfældte fatter. Det Gud
 tillod for Synd: At vække os med Fryd. Vel Hver, som agter
 paa: Fra Synd og Last at staae, og flue til Gud omvende!

11.

Af Hver for vor Konges Sag, Vel ikke uden Pletter, Man
 fik ved Brons en blodig Dag **); Der dog i Klarhed sætter: At
 man med Liv og Blod Var Tydsterne imod; Men tænkte ikke paa,
 Hvordan det vilde gaae Med saadant Boveslykke.

12.

O Gud! vor Gud! Alvældens Gud! Du, Du os selv
 forynge: At grandste, elste Dine Bud, Og Dig med Fryd lov-
 synge! Trods Verdens Lyst og Tant! Thi det er vist og sandt:
 Du skuer Nat og Dag, Med Fader-Bebehag, Paa Hver, som Dig
 tilbeder!

Om Behandlingen af en Græsplæne.

Af P. Jensen, Tombel.

En Græsplæne findes nu næsten i alle Haver her paa Egnen.
 Vi kan med Sandhed sige, at der er intet, der virker saa
 velgørende paa Øjet som Synet af en jævn, grøn Græsflade, og
 man finder derfor ogsaa med Rette Græsjet anvendt i de moderne
 Haver efter en stor Maalestok. Det er i det grønne England,
 hvor Græsjet er grønt næsten hele Aaret rundt, at denne natur-
 lige Stil i Haveanlæg er fremstaaet og derfra har udbredt sig til
 det øvrige Europa. Det kunde jo synes som en stor Ødselhed at
 anvende saa meget af en Have til Græs; men skal Blomsterne

*) 1847. Matten for Gregori Dag. S. den 12te Martz.

**) 1849. M. Eftermiddag den 22de Januar.

tage sig smukt ud, saa maa de nødvendig staa i en Græsplæne. Nu indskrænker man sig til at klage over Kjøstbarheden af Græsplanernes Anlæg og Vedligeholdelse, og at de er kjøtbare, lader sig ikke nægte. Det er en Byrde, hvori enhver, der vil have en smuk Have, maa finde sig, og Udgiften dertil er dog ringe i Forhold til den, andre Lysthaveerjer koster. Uden Græs kan man ikke tænke sig en smuk Have; selv smaa Haver opnaar først ved Hjælp af Græsset deres største Fuldkommenhed, thi kun naar Blomsterne viser sig som Broderier paa den grønne Grund, gør de deres fulde Virkning.

Den Del af Haven, der er bestemt for en Græsplæne, maa forud renses omhyggeligt for alt Rodufrugt og derefter tidligt i Foraaret besaas med Plænegræs. Frøet maa saas jævnt og tykt og Jorden derefter tromles eller klappes. Naar Frøet saa kommer godt op, maa det luges rent for alt Ukrudt, og, saa snart det kan lade sig gøre, slaas med en skarp Le; Plænen skal vedblivende slaas hver 10. eller 14. Dag og, saa ofte der viser sig Ukrudt, luges. Hvert Efteraar maa Plænen gives Thomasflækker og Kainit og om Foraaret Chilis-Salpeter. Hvert 3. Aar maa Plænen jernys. Den graves paa Efteraaret omhyggeligt, saa alt Græsset kommer nedad, og ligger derefter roligt Vinteren over. Tidligt om Foraaret paaføres et godt Lag Kompost eller forraadnet Vejaffrabning, Jorden hakkes og rives godt, men graves ikke; der gives Benmel, og Frøet saas paany i den vintertvungne Jord og behandles som ovenfor nævnt. En saadan behandlet Plæne vil være en Pryd for enhver Have, hvorimod en Plæne med langt Græs og Ukrudt ikke er noget smukt Syn. Frøet købes hos en solid Gartner eller paa Markprofkontoret. 1 Pund behøves til 25 □ Alen. Paa god Havejord bruges 3 Dele Rajgræs, 2 Dele Eng-Majgræs (*Poa pratensis*) eller almindeligt Majgræs (*Poa trivialis*), 1 Del *Agrostis stolonifera* og 2 Dele Eng-Svingel (*Festuca pratensis*). Paa sjan det Jord bruges 2 Dele Rajgræs, 1 Del *Poa pratensis*, 1 Del *Agrostis stolonifera*, 2 Dele *Festuca pratensis*. At bruge Maskiner til Slaaning af Plænerne er kun at anbefale for den, som ikke kan bruge en god Le.

I Japan, hvor Havevæsenet staaar paa et meget højt Kulturtrin, har man fundet paa et lave en ny Slags Plæner, som bestaar af bare Sivgræs og Blomster og skal tage sig prægtigt ud; men foreløbig maa vi helst holde os til de grønne Plæner.

Indholdsfortegnelse

til

Sprogforeningens Almanak for 1903.

Side

Marets Kalender med det sædvanlige Tillæg samt Vejrspaa- domme.	
Fra gamle Dage. Af N. P. Clausen, Smedager . . .	1
To Pergamentsbreve fra Sønderjylland. Ved Eovald Tang Kriстенjen	13
Musen. Af P. Skovroy, med Tegninger af Alfred Larsen	19
Ekrærrer Niis o hans Gris, med Tegninger af Alfred Larsen	42
Den Gang Jorgen fik Sko! Skitse af J. N. H. Skrumager	49
Slottet paa Smøl. Et Sagn fra Sundevad. Frit fortalt af M., med Tegninger af Paul Steffenjen	52
En Vis', de kan synges, hvæn en strygge for e Kaal. Af Nikolaj Andersen, med Tegning af Paul Steffenjen	63
Et Minde fra Trediveaarskrigen. Af N. H. Callejen, Verstov, med Tegning af Paul Steffenjen	66
En Republik. Skitse af F. C. Hansen, Løjtertoft, med Tegning af Paul Steffenjen	72
Hilsen fra Danske i Amerika til Landsmændene derhjemme	80
Gustav Johannsen. Levnedstegning af H. P. H., med Portræt	82
Pastor Johannsen i Svanninge. Levnedstgn. af N. A., med Portræt	88
Sofus Hogsbro. Levnedstegning af G. T., med Portræt . . .	92
N. W. Grünwald. Levnedstgn. af M. A. est. „Wdm.“, med Portræt	95
Gamle Peder Andersen. Levnedstgn. af J. N. H. Skr., med Portræt	99
Torning-Vehus-Sang. Indsendt til Redaktionen af P. B. i K.	101
Om Behandlingen af en Græsplæne. Af P. Jensen, Tombøl,	104
Strotanker, Blandinger, Meddelelser af forskjellig Art, anbefalinger og Annoncer.	

Dore nationale foreninger.

Sprogforeningen

eller

Foreningen til det danske Sprogs Bevarelse i Nordflæsvig.

Bestyrelsen:

Tobakfabrikant M. Andresen,   Kaptejn E. C. Fischer,
    Nabentaa,   Nabentaa,
Formand og Sekretær.   Næstformand og Kasserer.

L o v e

for Foreningen til det danske Sprogs Bevarelse i Nordflæsvig.

Reviderede paa Generalforsamlingen den 12. Juli 1900.

§ 1. Foreningens Navn er: „Forening til det danske Sprogs Bevarelse i Nordflæsvig“.

§ 2. Foreningens Formaal er at værne om det danske Sprog i Nordflæsvig, navnlig gennem folkelig Oplysnings Udbredelse.

§ 3. Foreningens Sæde er i Nabentaa.

§ 4. De Midler, hvormed Foreningen virker til sit Formaalets Opnaaelse, er:

a) Medlemsbidrag;

b) frivillige Bidrag.

Medlemsbidraget fastsættes til 2 Mk. aarlig, som optræves i Regnskabsaarets Løb.

§ 5. Om Bidragenes Anvendelse tager Bestyrelsen Beslutning. Den aflægger Regnskab for Generalforsamlingen.

§ 6. Foreningens Anliggender varetages af en Bestyrelse paa 2 Medlemmer, hvoraf det ene er Formand for Sprogforeningen, det andet Næstformand og Kasserer.

Bestyrelsens Forretningsførelse kontrolleres af et Tilsynsraad paa 12 Medlemmer, der ud af sin Midte vælger en Formand og desuden 3 Medlemmer til at revidere Regnskaberne.

Afgaar et Bestyrelsesmedlem, vælger Tilsynsraadet en Stedfortræder til at varetage hans Forretninger indtil næste Generalforsamling.

§ 7. Medlemmerne af Bestyrelsen og Tilsynsraadet jungerer i 3 Aar. Af Tilsynsraadet afgaar en Tredjedel hvert Aar, de første to Gange ved Lodtrækning.

§ 8. Generalforsamlingen, som regelmæssig skal indkaldes en Gang om Aaret, bestaar af alle Foreningens Medlemmer. Den vælger Bestyrelsen og Tilsynsraadet og tager Beslutning om Regnskabsaars Godkendelse og de Andragender, som Bestyrelsen maatte forelægge den.

§ 9. Bestyrelsen udnævner Kredsformænd, som indkasserer de i deres Distrikter boende Medlemmers Bidrag og afleverer dem til Kasseren.

§ 10. Anliggender, som Medlemmer ønsker behandlede paa Generalforsamlingen, maa 14 Dage forinden dennes Afholdelse indleveres skriftlig til Bestyrelsens Formand.

Overordentlige Generalforsamlinger skal indkaldes, naar 30 Medlemmer skriftlig forlanger det af Bestyrelsens Formand.

Alle Generalforsamlingens Beslutninger tages ved simpel Majoritet af de tilstedeværende Medlemmer. Generalforsamlingens Forhandlinger ledes af Foreningens Formand.

§ 11. Indmeldelse af Medlemmer sker ved Kredsformændene eller direkte til Bestyrelsen.

Optagelsen sker ved Bestyrelsen, som er berettiget til at antage eller forkaste den Anmeldte.

§ 12. Bestyrelsen er berettiget til at udelukke et Medlem af Foreningen, men maa ved næste Generalforsamling forelægge denne Beslutning til Stadsfæstelse.

§ 13. Udtrædelse af Foreningen kan kun finde Sted en Gang aarlig, nemlig i December Maaned ved Anmeldelse til Kredsformændene eller direkte til Formanden for Foreningen.

Udtrædelsen finder først Sted den Dag, da Foreningens Formand modtager Udmeldelsen.

§ 14. Bestyrelsens Bekendtgørelser sker gennem mindst 4 nord-slesvigiske Blade.

§ 15. Den ordentlige aarlige Generalforsamling finder Sted i Juni eller Juli Maaned.

§ 16. Regnskabsaaret regnes fra 1. Januar til 31. December.

§ 17. Forandringer i disse Statutter, som straks træder i Kraft, kan kun ske ved Beslutning af to Tredjedele af de paa en Generalforsamling tilstedeværende Medlemmer.

Bælgerforeningen for Nordflæsvig.

Bestyrelsen:

P. Neimers,
 Sønderborg, Formand.

Nis Nissen,
 Nordborg, Sekretar.

Fohs. M oldt,
 Sønderborg, Kasserer.

Uddrag af Foreningens Love.

Reviderede paa Generalforsamlingen den 12. Juli 1900.

§ 1. Foreningens Formaal er at vække, vedligeholde og styrke Interessen for vore politiske Forhold og særlig at formaa Bælgerne til de forskellige Lovgivende Forsamlinger til at deltage i Valgene.

§ 2. Enhver valgberettiget Mand, der bor inden for Kredsjene Haderslev, Nabenraa, Sønderborg, Tønder og Flensborg, kan blive Medlem, naar han anbefales dertil af en af Foreningens Tillidsmænd.

§ 3. Foreningen ledes og dens Interesse og Formaal varetages af en af Generalforsamlingen valgt Bestyrelse paa 3 Medlemmer, hvoraf en er Formand, en Kasserer og Næstformand og en Sekretær.

Bestyrelsens Forretningsforelse kontrolleres af et Tilsynsraad paa 20 Medlemmer, som bestaar af

- 1) Rigsdags- og Landdagsmændene for Nordflæsvig, for saa vidt som de er Medlemmer af Bælgerforeningen;
- 2) af 18 af Generalforsamlingen valgte Medlemmer, som saa vidt muligt bør repræsentere alle Egne af Nordflæsvig. Tilsynsraadet vælger af sin Midte en Formand og desuden to Medlemmer, som reviderer Regnskabet og indstiller det til Godkendelse.

§ 6. Medlemsbidraget er 1 Mark aarlig.

§ 9. Indmeldelser af Medlemmer sker ved Tillidsmændene eller direkte til Bestyrelsen. Optagelsen sker ved Bestyrelsen, som er berettiget til at antage eller forfaste de anmeldte.

Udtrædelse af Foreningen kan kun finde Sted en Gang aarlig, nemlig i November Maaned ved Anmeldelse til Tillidsmændene eller direkte til Sekretæren.

Udtrædelse finder forst Sted den Dag, da Sekretæren modtager Indmeldelsen.

Den nordflesbigske Skoleforening.

(Oprettet den 30. Novbr. 1892 i Skærbæk.)

Styrelsen:

Gaardejer M. Thomsen-Sansen,
Næstformand ved Kredsen,
Formand og Sekretær.

Gaardejer H. Thomsen,
Kassør ved Kredsen,
Kasserer.

Love for den nordflesbigske Skoleforening.

(Afværdede paa Generalforsamlingen i Marentaa den 27. Juli 1902.)

Formaal.

§ 1.

Foreningens Formaal er at fremme Folkeoplysningen, navnlig ved paa loelig Maade at drage Omhu for Børnenes og Ungdommens Undervisning paa Mødermaalets Grund.

Medlemmer.

§ 2.

Enhver myndig Mand i Nordflesvig kan blive Medlem af Foreningen, naar han er i Besiddelse af sin borgerlige Væ. Indmeldelser modtages til enhver Tid af Tilidsmændene, paa hvis Forslag nye Medlemmer optages i Foreningen af Styrelsen. Udtrædelse af Foreningen kan kun finde Sted ved Aagnstabsaarets Slutning efter forudgaaet Meddelelse til vedkommende Tilidsmand. Udmeldelsen gælder først fra den Dag af, da den skriftlig er kommen til Formanden.

Medlemsbidrag.

§ 3.

Fil Fremme af Foreningens Formaal opkræves et aarligt Medlemsbidrag af mindst 1 Mark i Januar Maaned. Tilidsmændene bør sørge for, at de Medlemmer, som har Evne og Vilje dertil, svarer et højere Bidrag, og modtager ogsaa frivillige Bidrag til Foreningen.

Styrelse.

§ 4.

Foreningens Styrelse bestaar af to Medlemmer, nemlig en Formand, der tillige er Sekretær, og en Kasserer, som vælges af Generalforsamlingen paa 3 Aar, men kan genvælges. Formanden repræsenterer Foreningen, som har sit Sæde, hvor han bor. Han leder dens Virksomhed, anmelder og sammenkalder dens Møder, fører Forsædet og leder Forhandlingerne. Naar et Styrelsesmedlem dør eller fratræder før den udløbne Funktionstid, sammenkalder det andet Medlem straks en Generalforsamling, for at Nyvalg kan foretages. Indtil da besørger det ene Medlem alle Forretninger.

Tilidsmænd.

§ 5.

Styrelsen inddeler Foreningsomraadet i Kredse og udnævner en Tilidsmand for hver Kreds. Tilidsmændene opkræver Medlemsbidraget,

modtager Indmeldelser af nye Medlemmer og har i det hele at varetage Foreningens Interesse og at arbejde for dens videre Udbredelse.

Generalforsamlingen.

§ 6.

Den aarlige Generalforsamling afholdes hvert Foraar. Ethvert Medlem er stemmeberettiget. Det af to Tillidsmænd reviderede Aarsregnskab fremlægges til Godkendelse, og de foreskrevne Balg fortages. Beslutningerne fattes med simpelt Flertal, dog kan Lovene kun forandres og Foreningen opløses, naar Opøsningen foreslaas af Styrelsen, og $\frac{2}{3}$ af de paa Generalforsamlingen tilstedeværende Medlemmer stemmer derfor. En overordentlig Generalforsamling skal sammenkaldes, naar mindst 20 Medlemmer forlanger det ved skriftlig Henvendelse til Foreningens Formand, eller Styrelsen finder det nødvendigt.

Regnskabet.

§ 7.

Regnskabsaaaret følger Kalenderaaaret. Regnskabet føres af Kassereren, til hvem Tillidsmændene indsender det optrævede Medlemsbidrag.

Almindelige Bestemmelser.

§ 8.

Naar Foreningen yder Skolehjælp til ubemidlede, skal der først og fremmest tages Hensyn til ubemidlede Medlemmers Børn, naar de anbefales til Understøttelse af den paagældende Tillidsmand.

§ 9.

Forhold, som vedrører Foreningen og dens Virksomhed og ikke er omtalte i Lovene, ordnes af Styrelsen.

Den nordflesvigiske Skoleforening.

Ved Foreningens Hjælp kan uformuende konfirmerede Børn — baade Drengene og Piger — komme paa Ejterskole eller anden god Skole, og unge Mænd og Kvinder paa Høj-, Landbrugs-, Handelskole o. s. v., og Foreningen har allerede siden dens Oprettelse bevilget og ydet Hjælp til over 2100 Unge fra de forskjellige Egne i Nordflesvig. Der tages først og fremmest Hensyn til Begæringer om Medhjælp til Børn og unge Mennesker, hvis Forældre er Medlemmer af Foreningen. Begæring om Hjælp og anden Vejledning fremsendes til Foreningens Kasserer, Gaardejer S. Thomsen i Roost ved Arrild, inden hvert Aars 1. Februar og 1. August for at komme paa Sommer- henholdsvis Vinterskole. Paa Forespørgsel meddeles nærmere Oplysninger saavel af Tillidsmændene som af de Undertegnede, hvilke ligeledes til enhver Tid tager imod Indmeldelser af nye Medlemmer.

Foreningens Styrelse.

A. Thomsen - Hansen.

S. Thomsen.

Opfordring!

Enhver danskfjndet Mand i Nordflæsvig burde støtte de forannævnte 3 Foreninger: Sprog-, Vælger- og Skoleforeningen ved at tiltræde dem som Medlem eller Bidragyder, samt event. ved større frivillige Bidrag. Som ogsaa deres Navne angiver, har de jo hver for sig deres særegne Opgaver og Formaal, som dog alle samles i det Hovedformaal: Bevarelse af vort Modersmaal, det danske Sprog, og af den danske Nationalitet i Nordflæsvig.

Indmeldelser i de nævnte Foreninger modtages til enhver Tid, foruden af Kredsfornænderne og Tillidsmændene, ogsaa af Foreningernes Formænd og Sekretærer, der ligesledes meddeleer Svar paa alle Spørgsmaal, vedkommende Foreninger vedrørende.

Danske Undervisningsanstalter,

passjende for den konfirmerede Ungdom.

Folkeshjstoler.

3 Uimindeligbed 5 Maaneders Undervisning om Vinteren for Karle (1. November—31. Marts)		
og 3 Maanedes om Sommeren for voksne Piger (1. Maj—31. Juli).		
Naby	Hjstole, Forst.	Carl Nielsen, Nabybro, Sjælland.
Nagaard	— —	B. Brücker, Kolding.
Nst	— —	J. C. Christensen-Maarskøe, Malling St. Sjælland.
Nstov	— —	L. Schrøder, Vejen St., Sjælland. (Har 6 Maaneders udvidet Kursus om Vinteren baade for Karle og Piger.)
Bakkebolle	Hjstole, Forst.	D. B. Jensen, Bakkebolle St., Sjælland.
Bornholms	— —	F. Chr. Krebs Lange, ved Ekfodalen.
Brøderup	— —	Emil Dam, Lou St., Sjælland.
Borkop	— —	Fr. Thomsen, Borkop St., Sjælland. (Sn- dre Missionsstole.)
Dalbnyeder	Hjstole, Forst.	M. Møller, Havndal St., Sjælland.
Djurslands	— —	A. Nordahl-Petersen, Trustrup, Sjælland.
Eibæk	— —	Joh. Eibæk, Lvingstrup St., Horsens.
Clev	— —	Niels Lang, Lystrup St., Aarhus.
Emdrupborg	— —	N. Lang, København.

Fjellerad	Højfcole, Forst.	H. J. Hansen, Nalborg.
Frederiksborg	—	H. Vegtrup, Sjælland.
Galtrup	—	Peder Hansen, Nyløbing, Mors.
Give	—	J. Jacobsen, Give St., Jylland.
Grejsdalens	—	J. K. Gaarde, Vejle.
Grundtvigs	—	H. Rosendal, Lyngby St., Sjælland.
Hadsten	—	H. E. Nielsen-Svinning, Hadsten St., Jyll.
Haslev	—	Joh. Davidsen, Haslev St., Sjælland.

(Andre Missionskole.)

Hesselballe	Højfcole, Forst.	N. B. Simonsen, Hjortshøj St., Jylland.
Hindholm	—	N. B. Jensen, Fuglebjerg, Sjælland.
Hjortlunde	—	N. Albrechtsen, Slangerup, Sjælland.
Hong	—	N. Jørgensen, Hong St., Sjælland.
Sanderup	—	N. Blinkenberg, Varde.
Karise	—	K. E. Knudsen, Karise, Sjælland.
Klank	—	J. Nielsen, Klank, Jylland.
Køng	—	N. Kjerregaard, Glamsbjerg St., Fyn.
Kvisjel	—	D. J. Stevns, Kvisjel St., Jylland.
Løvring	—	Frøken Eline Vegtrup, Kjellerup.
Møllerup	—	J. Michelsen, Møllerup.
Nysted	—	H. Hansen, Nysted, Lolland.
Nørre-Drøslø	—	M. F. Schmidt, Nyløbing, Falster.
Ødder	—	N. K. Dolleris, Ødder St., Jylland.

kun for Piger: 5 Mndr. om Vinteren, 3 om Sommeren.)

Øllerup	Højfcole, Forst.	J. P. Kristensen-Manders, Svendborg.
Øndløse	—	E. L. Bante, Mørlev St., Sjælland.
Nibe	—	E. S. Salling, Nibe.
Ny	—	Helge Hostrup, Ny St., Jylland.
Nyslinge	—	Alfred Poulsen, Nyslinge St., Fyn.
Nødskilde	—	J. S. Andersen, Moen.
Salling	—	Krel Krelsen, Tøbjærg St., Jylland.
Stals	—	P. Hvid, Stals St., Jylland.
Sorø	—	N. D. Dalsgaard, Sorø, Sjælland.
Stevns	—	Karl Rønne, Nodvig St., Sjælland.

(Vinteren Karle og Piger, om Sommeren Piger.)

Støvring	Højfcole, Forst.	J. Voigt, Støvring St., Jylland.
Sørup	—	H. Gundesen, Svendborg. (Om Vinteren

Karle og Piger, om Sommeren Piger.)

Særsløv	Højfcole, Forst.	N. Nielsen, Sullerup, Fyn.
Tøstrup	—	Dr. J. Nørregaard, Maarslet St., Jylland.
Tyhlands	—	P. Hansen, Tjørring St., Jylland.
Ulberup	—	Jannik Lindbæk, Værsløv St., Sjælland.

(Har udvidet Kvindeskole 5 Maanedes om Vinteren.)

Uldum	Højfcole, Forst.	Knud Andersen, Uldum St., Jylland.
Vallekilde	—	Poul Hansen, Hørve St., Sjælland.

Vejsstrup	—	—	Jens Lund, Vejsstrup St., Svendborg.
Vestbirk	—	—	Gronvald Nielsen, Ostbirk, Horsens.
Vesterdal	—	—	Christoffer Gaarde, Middelfart, Fyn.
Vinding	—	—	Martin Nielsen, Vejle.
Brigsteb	—	—	L. Maltkefer, Braastov St., Horsens.
Braa	—	—	Jorgen Torkelsen, Braa St., Jylland.

(Blandet Stole om Vinteren.)

Landbrugsskoler :

Dalum	Landbrugsskole, Forst.	Jorgen Pedersen, Odense, Fyn.
Ladelund	—	Niels Pedersen, Brorup St., Jylland.
Lynghj	—	J. J. Hanjen, Lynghj St., Sjæll.
Malling	—	S. C. N. Turen, Malling St., Aarhus.
Fyns Stifts Patr. Selskabs,	—	Chr. Krogh, Odense.
Lune	Landbrugsskole, Forst.	J. Brink-Lassen, Laastrup St., Sjælland.

Haandværkerkoler :

Djursland	Haandværkerkole, Forst.	J. L. Brummer, Trustrup, Jylland.
Hadsten	—	BroderNielsen, Hadsteen St., Jylland.
Høng	—	J. Madsen, Høng St., Sjælland.
Hjørlande	—	B. Hansen, Slangerup, Sjælland.
Ollerup	—	Kasimusen, Svendborg.
Ny	—	K. P. Kristianjen, Ny St., Jyll.
Vallekilde	—	N. Bentjen, Jnderup St.
Vestbirk	—	Anton Hansen, Horsens.
Vinding	—	S. Brummer, Vejle.

Havebrugsskoler :

Veder	Havebrugsskole, Forst.	B. Henriksen, Veder St.
Frene	—	N. N. Møller (ved København).
Landsgrav	—	Hans Knudsen, Slagelse.
Bilvorde	—	St. Nyeland, Charlottenlund, Sjælland.

Høng Højskole ved Slagelse har Havebrugsaafdeling.

Handelskoler :

De Brotske Handelskoler i København. Direktør: Gehejmeetatssaad
Tietgen, Overlærer Dr. Møller, ny Toldbogade 3, K.

Grüners Handelsakademi i København, Gothersgade 48, København.
Forstander: W. Brown.

N. P. Søgaard's Handelskurjus i København, Nørregade 15.

Handelsakademiet „København“ i København K, Østergade 54. Bestyrere:
P. Bøkkenheuser og J. Thorvaldsen-Hansen.

Froten E. Testmans Handelskoler for Kvinder i København, Naadhus-
plads 14 A.

Djyllands Handelsakademi i Aarhus. Forstander Translatør Jmm.
Henningjen.

Teknisk Skole i København, Ahlefeldtsgade/Nørrevoldgade.

Slojds- og Husflidskoler:

Alfrov, Forstander Jørg. Rasmussen, Bejen St., Jylland.

Alfrov Husflidskole, Forstander Anders Verod, Bejen St., Jylland.

Efterkoler, Friskoler, Realskoler o. i. v.:

Hejls	Efterkole,	Forst.	H. B. Rosjen, Kolding St., Jylland.
Skibelund	—	—	Knud Pedersen, Bejen St., Jylland.
Holsted	—	—	N. Grand, Holsted St., Jylland.
Vester-Bedsted	—	—	Holger Steen, Bedsted St., Ribe.
Bramminge	—	—	J. H. Naavn, Bramminge.
Flemming	—	—	J. Petersen, Horsens, Jylland.
Højby	—	—	Søren Sørensen, Højby, Fyn.
Kolt	—	—	Kr. Højmark, Heszjelager St., Jylland.
Klinge	—	—	Laurz Rasmussen, Klinge St., Fyn.
Lestrup	Friskole	—	J. A. Vo, Maarset St., Jylland.
Bindelhøjtinge	Efterkole	—	N. Andersen, Fjallipzdal, Sjælland.
Bilsumstrup	—	—	Chr. Jørgensen, Njborg, Fyn.
Birkerød Latin- og Realskole,	Forst.	Joh. Blesner, Birkerød St., Sjælland.	

Kolding Latm- og Realskole, Forstander Georg Bruun.

Kolding private Realskole, Forst. E. Christensen-Dalsgaard.

Samsø Realskole, Skolebestyrer M. Blegvad, Tranebjærg.

Bamdrup og Omegns Realskole, Forst. S. Christensen, Bamdrup.

U n m æ r k n i n g. I Hejls er der Skole om Vinteren 5 Maaneder for Dreng, om Sommeren 4 Maaneder for Piger; i Skibelund om Vinteren 5 Maaneder for Dreng, om Sommeren 3 Maaneder for Piger; i Holsted Vinterskole for konfirmerede Dreng og Piger fra 15. Oktober og 1. November til 15. April. Sommerskole for Dreng og Piger fra 2. Maj til 31. Juli; i Vester-Bedsted om Vinteren 5 Maaned, om Sommeren 3 Maanedet ligeledes baade for Dreng og Piger.

Meddelt til Almanakken af H. Thom sen i Kooft.

„Hejmdal“

med dets Særudgaver

„Haderslev Dagblad“ og „Nordsborg Avis“
udkommer hver Sognedag i 6-spaltet Format og koster 1 Mk. 80 Pg.
fjerdingaarlig foruden Postafgifterne.

Som gratis Tillæg medfølger et stort, rigt illustreret **Søndagsblad**, som bringer **Søndagsbetragtninger**, skrevne af fremragende Præster; **Fortællinger og Digte** af de bedste folkelige Forfattere; **oplysende Stykker** af historisk, geografisk og naturvidenskabeligt Indhold; **Smaa Ting**: Gaader, Rebuser, Anekdoter o. s. v. samt i hvert Nummer flere fint udførte **Illustrationer**.

Det store Blad

er en billig Udgave af „Hejmdal“. Det udgaar 6 Gange agentlig i 6-spaltet Format, koster kun 1 Mk. 35 Pg. fjerdingaarlig foruden Postafgifterne, og er efter størrelsen det **billigste** Dagblad i Nordtysvig.

Annoucer fra Forremingsdrivende beregnes efter billigste Taster. **Mindre Kundgørelser** om Auktionser, Pladsiegende, Ejendomshandler, Salg og Køb etc., som tilhulles „Hejmdal“, optages uden Præferbejelse i alle Bladets Særudgaver og finder derved meget stor Udbredelse over hele Nordtysvig.

Bogsamlingen (5 a 6000 Bind)

paa Margrethesminde i Flensborg.

Udlaan fra „Bogsamlingen paa Margrethesminde i Flensborg“ sker ved Henvendelse til Bibliothekaren, Frøken Alexandra Johansen, Margrethesminde, Korre Alle 6, Flensborg, og vil i Reglen blive tilstaaet.

Bøgerne sendes med Posten eller udleveres i Udlaanstiden (hver Sognedag Kl. 11—2); de kan beholdes hjemme, naar ikke andet foreskrives, i indtil fire Uger; Bibliothekaren kan i jærlige Tilfælde forny Udlaansjæden efter de fire Ugers Forløb; Pragtværker og uindbundne Bøger kan undtages fra Udlaanet.

Kataloget over Bøgerne faas for 30 Pg. 3 hver af Sprogforeningens Bogsamlinger er der indlemmet et Eksemplar af Kataloget, som kan faas til Gennemsyn.

Dansk Sangbog eller den blaa Sangbog,

som for 3 Aar siden udkom i et nyt Dplag og en forøget Ud-gave, kan købes i den danske Boghandel overalt i Nordtysvig samt i Partier til Medlemmer af Foredragsforeninger etc. direkte hos Forlaggeren **M. Andrején**, Aabenraa.

Hejls Efterskole

ved Kolding

er beliggende i et af Stiftens smukkeste Sogne, der stoder umiddelbart til lille Bølt og ligger nær ved Skamlingsbanke. Fra 1. Novbr. til 31. Marts holdes der Skole for større Drengene og fra 1. Maj for Piger. Betaling for Kost og Undervisning er 25 Kr. maanedlig, naar Eleverne selv medbringer Sengeklæder, Lagener og Haandklæder. Nærmere Oplysninger meddeles under Adresse: Hejls pr. Kolding, af cand. theol. **H. P. Rossen**, Skolens Forstander.

„Modersmaalet“

og dets Særudgave „Haderslev Avis“, udgives af „Aktieselskabet Modersmaalet“ i Haderslev og udgaar hver Sognedags Eftermiddag. Det koster paa Landet, frit bragt i Huset, **2 Mark 42 Pg. for tre Maaneder**. Henter man det paa Posthuset, betales ingen Ombyringspenge. I Haderslev By koster det, frit bragt i Huset, **1 Mark 75 Pg. for et Fjerdingaar**.

„Modersmaalet“ bringer politisk Oversigt, ledende Artikler, Nyheder, Forskelligt, Telegrammer, Markedspriser m. m.

Med Bladene følger hver Fredag „Modersmaalets“ **Søndagsblad** som gratis Tillæg. Søndagsbladet er 8 Kvarterstider stort, det trykkes paa fint Papir, indeholder Digte, en Prædiken, Beskrivelser, underholdende Læsning, Illustrationer m. m. Bladet egner sig til Jndbinding.

Da „Modersmaalet“ har en særdeles stor Læsekreds, især i Haderslev By og Amt, finder

Andgørelser

i Bladet **en meget stor Udbredelse**. Staaende Annoncer for Købmænd og Næringsdrivende efter billige Takster.

„Flensborg Avis“

udgaar om Morgenen i Flensborg og affendes saa betids med Natposterne, at den samme Formiddag kan være i Læsernes Hænder i næsten alle Postdistrikter i vor Landsdel.

Skont „Flensborg Avis“ med sine Sarrudgaver har en stadig voksende Læsefreds og udkommer i Vintermaanederne i Drlag af

over 7500 Eksemplarer,

---

har Annonceprisen hidtil været den samme som den Gang, Bladet kun havde en Tiendedel af sit nuværende Drlag, nemlig 15 Penning Linjen. For Fremtiden er Prisen 20 Penning.

Flensborg Avis, Hovedudgaven, koster med Nordjlesviggf Sondagssblad, Postpenge medregnede, 3 Mark Hjerdingaaret, foruden Ombæringspenge, 42 Penning.

Flensborg Avis, Mindre Udgave, der ligeledes udgaar hver Dag i seksvæltet Format, koster med Postpenge 1 Mark 80 Penning foruden Ombæringspenge, 42 Penning.

Flensborg Avis, Mindste Udgave, det billigste Blad i Hertugdømmet Slesvig, udgaar 3 Gange om Ugen og koster med Postpenge 75 Penning Hjerdingaaret foruden Ombæringspenge, 24 Penning.

Ombæringspenge betales ikke af dem, der selv afhenter deres Postjager.

Sønderjydske Aarbøger,

udgivne af G. P. Hanssen-Norremølle, P. Skau og Nikolaj Andersen, udkommer 4 Gange aarlig i Hefter paa 60 Sider.

Subscription modtages i alle Boglader. Pris 4 Kroner aarlig.

Medlemmer af danske Foreninger i Nordjlesvig 3 Mark aarlig.

„Illustreret Børneblad for Nordslesvig“.

„Illustreret Børneblad for Nordslesvig“ udgaar 2 Gange om Maaneden i 8sidet Format og koster kun 25 Pg. i Kvar- talet foruden Postpenge. Hvert Nummer indeholder smukke Billeder, Digte, Fortællinger, Gaader o. s. v. i et saadant Ud- valg, som kan glæde og interessere baade Gamle og Unge.

Børnebladet kan bestilles hos Brevbærerne og paa Postkontorerne samt hos Udgiveren,

Thade Petersen, Rødding.

Anbefalinger.

Fra
→o Aabenraa By og Amt. o←

Nordslesvigsk Frøavlerforenings fællesudsalg,

Kontor: Storegade 415, Aabenraa,

Kontrolmark i Kolstrup,

der er oprettet af den nordslesvigsk Frøavlerforening i Aaret 1886, forhandler Græs- og Kocfrø, avlet af Foreningens Med- lemmer under Kontrol af Foreningen, og tillige samtlige gangbare Frøsorter i undersøgt Vare fra de bedste Rilder.

Bestyrelsen:

Mads Jensen,
Haderslev.

Jørgen Jensen,
Saksgaard.

H. Michelsen.
Aabenraa.

B. Jensen (Jakob Basballes Eftfg.),

Aabenraa.

Største Lager i Manufaktur- og Modevarer, Dame- og Herre- Konfektion.

Klædninger efter Maal med Garanti for godt Snit leveres i korteste Tid.

Damprensede Fjer og Dun meget billige.

Hans Callesen (D. Damms Eftfl.),

Aabenraa,

Jærn- og Kortvarer samt Bygningsbeslag, Støbejods, Land-
brugsfabrikker, prima Værktøj, Vinduesglas, Husholdnings-
genstande o. s. v.

Specialitet: Enejorhandling af de udmærkede Vejle
Komfurer og Kaffeelovne.

C. C. Rode, Guldsmed,

Aabenraa, Storegade,

Største Lager af alle Slags **Guld- og Sølv**tøj
samt **Sølvplet** til billigste Priser.

C. Møller, Fr. Tøgesens Eftflg.,

Storegade 32, A a b e n r a a, (ved Eiden af Svaneapoteket),
Urnemager og Optikur.

„Hejmdals“ Trykkeri,

(H. P. Hanssen)

A A B E N R A A,

som er forsynet med 2 store Hurtigpresser, 1 Aksidens-
presse, flere andre Maskiner, elektrisk Driftkraft, nye
moderne Skrifter og stort righoldigt Papirlager, leverer
med kort Varsel

alle Slags Tryksager

fint og smagfuldt udførte til billige Priser.

Særlig anbefales:

Tryksager for Mejerier og Sparekasser, Statutter, Kontobøger,
Regnskabsbøger, Afregningsblanketter, Regninger, Policer,
Aktiebrev, Skemaer, alle Slags Kort, Brevpapir og Kuverter.
Fineste Farvetryk i indt. 10 Farver udf. Forespørgsler besvares omg.

Hans Danielsen,

Storetorv 54, Aabenraa, Telefon Nr. 72,
anbefaler sin

Kolonial-, Vin-, Korn- og Foderstof-Forretning.

➡ Lager af kunstig Gødning til Fabrikpriser. ➡
Staldplads til 30 Heste. Billig og reel Betjening tilfjertes.

A. T. Stallknecht's Efterfølger J. Skov,

Jærnstøberi i Aabenraa,

anbefaler alle Slags solide **Støbevarer** til Dagens billigste Priser.
Reparaturer af alle Slags Maskiner og Støbegods udføres billigt.
De meget efterspurgte **danske Kakkelovne** og **Komfurer** støbes ogsaa
her. Gammelt Støbegods købes til højeste Pris paa Pladsen.

F. Sørensen, Boghandel,

Aabenraa.

Nyheder i dansk og norsk Litteratur. Billeder af „De
sonderjydske Piger“ og „Norden“ i Farvetryk meget billige.

===== **Bøger indbindes** =====

og alt Bogbinderarbejde udføres hurtigt og billigt.

Hans Callesen (O. Damms Eftflgr.),

Ramsherred, A a b e n r a a, Ramsherred,
Kolonialvarer, Vine og Spirituoser.

Specialitet:

===== **Damp-Kaffebrænderi.** =====

Johs. Andersen,

Søndertorv, Aabenraa,

anbefaler sin

~~~~~ Kolonialforretning ~~~~~

samt Handel med

Korn- og Foderstoffer. Undersøgt Markfrø.

Kunstgødning.

Gæstgivergaard med udmærket Staldplads.

J. J. Vilgaards

Møbelfabrik og Mobelmagasin i „Enigheden“
i Aabenraa.

**Største Lager og Udvalg i Nordslesvig af alle
Slags Møbler,**

som leveres under Garanti baade for Soliditet og Billighed.

C. F. Rosenvold, Sadelmagermstr.,

Søndergade, AABENRAA, Søndergade.

Største Sadelmagerforretning her paa Pladsen.

Særlig anbefales

Seletøjer, Ridetøj, Rejsetøj og Brokbaand,
alt eget Fabrikat, solid og billigt.

Nyt! Forfærdigelse af kunstige Hestehaler. Nyt!

Bestillinger kan ogsaa ske skriftligt.

Alt andet til Faget henhørende Arbejde udføres prompt og billigt.

Handel med **Lædersmørelse** i Daaser og los Vægt, samt med
Læderappretur.

Forfærdigelse af nye Maskinremme. Gamle repareres.

Aabenraa. J. N. Cornett, Aabenraa.

Største Lager af alle Slags solide

Herre-, Dame- og Børnefodtøj. Bestillinger efter Maal.

Reparaturer udføres solid og billigt.

Jensen & Petersen,

Ramsøherred 19, Aabenraa, Ramsøherred 19,

(tidligere C. W. Wahrlisch),

anbefaler deres Cigar- og Tobaks-Forretning.

Billige Priser.

Endvidere

Gode Kvaliteter.

Lager af Ridehjul og Symaskiner

tilligemed samtlige tilhørende Reserveredele.

Reparaturer udføres hurtigt og billigt i eget Værksted.

Eneforhandling

af Bremenbor Ridehjul for Aabenraa, Haderslev

og Tønder Amt.

Herløv Møller, Maler,

Nyvej 159,

AABENRAA,

Nyvej 159,

Farvehandel.

Lager af Tapeter, Border og Rammelister.

Billeder indrammes.

Tapeter!

Alt Maler- og Lakerarbejde

Tapeter!

udføres solidt og billigt.

Th. Jacobsen, Farver, Aabenraa,

anbefaler sit

Farveri og sin Tøjrensings-Anstalt,

endvidere et betydeligt Lager af

prima Tvist, Hørgarn, Klæde, Kamgarn, Bukskin og Cheviot
til billige, men faste Priser.

Chr. Askov,

Vestergade, Aabenraa, Vestergade,

anbefaler sin

Skrædderforretning med stort Udvalg af de nyeste Stofprøver,
passende for enhver Aarstid.

For god Pasning og flot Snit garanteres.

Aabenraa,

S. P. Ewald.

Storegade,

Jærn- og Kortevarer.

Specialitet:

Kusholdningsgenstande.

Udstyrsforretning.

Pumper og Vandledningsrør.

N. Clausens Efterfølger,

Klingbjerg 495,

Aabenraa,

Klingbjerg 495,

anbefaler sin

Malerforretning.

Endvidere anbefales fra min Forretning et stort Udvalg af

Tapeter, Border og Antiklister.

Præpareret hurtigt tørrende Oliefarve, Lak og Gulvfernis.

H. Michelsen,

Storegade, * Aabenraa, * Storegade,
anbefaler alle Slags

Landbrugsmaskiner

(Møjsmaskiner — Tærskovværker — Plove etc.).

Specialitet:

Malekværne, Haandcentrifuger og Maskiner til Roekultur.

J. Duus

(L. LAURITZENS EFTERFØLGER),

FOTOGRAFISK ATELIER.

STOREGADE 41.

AABENRAA.

STOREGADE 41.

Søndertorv,
Aabenraa.

N. J. Skøttegaard,

Søndertorv,
Aabenraa.

Bageri og Konditori.

Aabenraa, J. G. Petersen, Storegade,

Største og billigste Lager af

Herreklæder, Hætte, Fodtøj samt

alle Slags Underbeklædningsartikler

fra de billigste til de allerfineste Artikler.

Snedker N. Nielsen's Møbelmagasin,

A a b e n r a a,

anbefaler alle Slags Møbler af eget Fabrikat, solid og billigt.

Christian Jacobsen,

Nørrechaussee,

Handelsgartner,

A a b e n r a a,

anbefaler

**lave og højstammede Roser, kraftige Jordbærplanter
i de bedste ældre og nyere Sorter.**

Største Udvalg i Kaktus-Georginer

samt overhovedet alt til Gartneriet henhørende.

Købmænd og Handlende!

bringes det i velvillig Erindring, at J. P. Junggreens
Fabrikater af

Skraa-, Røg- og Snustobak

i enhver Henseende kan optage Konkurrencen med alle
andre Fabrikater. Prislister og Prøver sendes paa Forlangende.

M. Andresen, Aabenraa.

Forbrugere bedes

om at forlange hos Købmænd og **J. P. Junggreens**
Handlende

Skraa-, Røg- og Snustobak

fra J. P. Junggreens Tobaksfabrik i Aabenraa.

Det er en Fejltagelse,

naar Folk mener, at Røgtobakker fra Fabrikkerne sydl paa
skulde være bedre end de, som fabrikeres i Nordslesvig.

Tobaksfabrikkerne i Nordslesvig kan i enhver Henseende
let optage Konkurrencen med de nævnte fremmede
Fabrikker, baade hvad Varenes Godhed, som hvad deres
Prisbillighed angaar. Enhver Ryger vil kunne overbevise
sig om Rigtigheden heraf ved at vænne sig til at bruge de
efter de bedste danske Mønstre fremstillede

— — — Røgtobakker — — —

fra J. P. Junggreens Tobaksfabrik i Aabenraa.

Det er en Fejltagelse,

naar Folk mener at have Fordel ved at skrive efter deres
Tobakker og lade dem forsende fra udenbys Forhandlere.
Man kan i den som i enhver anden Henseende være over-
bevist om, at man handler rigtigst, naar man køber paa
Pladsen.

Brænd i Piben!

Rød „G.“

fra **J. P. Junggreens Tobaksfabrik i Aabenraa**, hvilken paa Grund af sine gode Egenskaber har vundet en altid større Udbredelse og almindelig Anerkendelse.

Faas overalt hos Købmændene i Nordslesvig.

Hold Piben i Hævd og Ære!

Selv om man ryger fine Tobakker, bliver det ikke saa dyrt som at ryge billige Cigarer. Fine og allerfineste Tobakker fra 1 Mk. til Mk. 2,50 Pundet anbefales fra

J. P. Junggreens Tobaksfabrik i Aabenraa.

Væn dem til at bruge

J. P. Junggreens

efter bedste danske Mønstre fremstillede

Skraatobakker,

• som kan faas overalt hos Købmændene i Nordslesvig.

Yndere af en særdeles saftig Skraa

anbefales en ny Artikel, som allerede har vundet almindelig Udbredelse, nemlig den af

J. P. Junggreen, Aabenraa.

efter dansk Monster i Nordslesvig indførte

Eksport-Skraa,

hvorved forstaaes Skipper- og Mellem-Skraa samt anden Skraa, der er nedlagt i selve Saucen i trætsluttende guld-lakerede Metaldaaser, indeholdende et fuldvægtigt helt eller halvt Pund.

Ved denne Opbevaringsmaade kan Skraaen holde sig i lange Tider uden at tabe i Saftighed eller Velsmag.

Da denne vor Artikel allerede er bleven efterlignet, bedes man om at agte paa, at Daaserne, man køber, er forsynede med vort Firma og Fabriksmærke.

J. P. Junggreen, Aabenraa.

Hafnia.

Det ældste og største private danske Livs-
forsikringselskab

tegner alle Arter Kapital- og Livsforsikringer
samt Livrenter paa meget fordelagtige Vilkaar.
Nærmere Oplysninger gives beredvilligst af Selskabets Re-
præsentant for Nordlesvig,

Redaktør H. P. Hanssen i Aabenraa

og dets Inspektør J. Østergaard, Hygumskov pr. Rodding,
og Rejseagent Jens Dons, Københoved pr. Rodding.

■ Cigarer! ■ Cigarer! ■

fra de billigste til de fineste, til Dets eget Fabrikat, saas fra
J. P. Junggreen's Tobaksfabrik, Aabenraa.

Til Læserne!

Tekstbidrag, som turde egne sig til Optagelse i Sprogforeningens Almanak, bedes indsendte til Udgiveren eller hans Medarbejdere. Som saadanne Bidrag kan nævnes:

Sagn og gamle Overleveringer af enhver Art, især fra Nordflæsvig.

Meddelelser om Fund af Oldsager og andre større Fund.

Optegnelser og Fortællinger fra gammel Tid om Landbrugsforhold, Folks Levemaade paa Land og i By, Sæder og Skikke, Netsplejen, Kirke- og Skoleforhold o. a.

Overleverede Forklaringer til Stednavnes Oprindelse.

Meddelelser om store Ulykker: Jildebrande, Misvækt, Oversvømmelser, Pest og begaaede Ugerninger.

Overleveringer om Kriger og Hejder i gammel Tid og Træk og Optegnelser fra Krigene i den nyere Tid.

Handlinger og Træk af anden Art fra ældre og nyere Tid, der fortjener at opbevares.

Smugler- og Krybshyttehistorier.

Gamle Loveregler, Ordsprog og Talemaader, Kæmpeviser, gamle Viser og lignende.

* * *

Sprogforeningens Almanak skrives af Folket og for Folket.

Udgiveren.

